T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARIN MOTİVASYONLARI: DEAŞ VE PYD/YPG ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sefa YAYLA

KOCAELİ 2020

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARIN MOTİVASYONLARI: DEAŞ VE PYD/YPG ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sefa YAYLA

Dr. Öğretim Üyesi Fatma Anıl ÖZTOP

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 23.12.2020/28

KOCAELİ 2020

ÖNSÖZ

Bu tezi yazma sürecinde bana yol gösteren, vakit ayıran, emek harcayan Danışman Hocam Sayın Dr. Fatma Anıl Öztop'a teşekkür ederim. Bu süreçte ve her zaman yanımda olan, benden dualarını ve desteklerini esirgemeyen güzel aileme özelikle de canım anneme ve babama ne kadar teşekkür etsem azdır. Ayrıca tezin yazım sürecinde bana destek olan arkadaşım Altuğ'a ve bu dönemde pek ilgilenemesem de sürekli arayıp soran dostlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **İ**
İÇİNDEKİLER ..... **İİ**
ÖZET ..... **İV**
ABSTRACT ..... **V**
SİMGE VE KISALTMALAR ..... **Vİ**
ŞEKİL, TABLO, GRAFİK, RESİM, HARİTA ..... **Vİİ**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE **5**
1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **5**
1.1.1. Radikalleşme **5**
1.1.2. Aşırıcılık ve Şiddet **7**
1.1.3. Fundamentalizm/Köktencilik **8**
1.1.4. Terör **10**
1.1.5. Terörizm **12**
1.1.6. Yabancı Savaşçı **14**
1.1.7. Uluslararası Hukuk ve Yabancı Terörist Savaşçılar **16**
1.1.8. Yabancı Savaşçı/Yabancı Terörist Savaşçı Sorunsalı **19**
1.1.9. Yabancı Terörist Savaşçı Sayısı **21**
1.2. TEORİK ÇERÇEVE **26**
1.2.1. Motivasyon Olgusu **26**

İKİNCİ BÖLÜM

2. DEAŞ VE MOTİVASYONLAR **31**
2.1. DEAŞ'LI YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARIN MOTİVASYONLARI **31**
2.1.1. Siyasi Faktörler **34**
2.1.2. Çevrimiçi Propaganda **38**
2.1.3. Dini Faktörler **39**
2.1.4. İdeolojik Nedenler **44**
2.1.5. Sosyo Ekonomik Faktörler **48**
2.1.6. Kültürel Faktörler **51**
2.1.7. Kişisel Faktörler **53**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YPG VE MOTİVASYONLAR 55

3.1. YPG'Lİ YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARIN MOTİVASYONLARI 55

3.1.1. Çevrimiçi Propaganda 57
3.1.2. DEAŞ Karşıtlığı 60
3.1.3. İdeoloji 63
3.1.4. Macera Arayışı 66
3.1.5. Eski Askerler 67
3.1.6. Kişisel Faktörler 69

SONUÇ 71

KAYNAKÇA 75

ÖZET

Yabancı savaşçılar tarihsel derinliği olan bir olgudur. Bu fenomen uluslararası alanda meydana gelen krizler ve çatışmalardan etkilenmiştir. Yabancı savaşçıların sayısının hızlıca artması ve yayılması bu duruma neden olan faktörlerin araştırılımasını gerekli kılmıştır. Bireyler yaşadıkları ülke veya toplum içerisinde çeşitli radikalleşme süreçlerinden geçmiştir. Bu süreç bazı bireylerin daha da radikalleşerek şiddete varan bir aşırıcılığa evirilmesiyle sonuçlanmaktadır. DEAŞ ve YPG yabancı terörist savaşçıların en çok katılım gösterdiği terör örgütleri olarak ön plana çıkmıştır. Bu örgütler referans aldıkları din, inanç, ideoloji, kimlik, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ve psikolojik birçok faktörü kullanarak, bireylerin motive olmasını sağlamıştır. DEAŞ ve YPG yabancıları/bireyleri terör örgütüne çekmek için uluslararası sistemin oluşturduğu boşluklardan faydalanmıştır.

Uluslararası sistemde bir grubun terör örgütü olduğunu belirleyecek bir ulusüstü yapı bulunmamaktadır. Bu durum bir gurubun terör örgütü olarak kabul edilmesini devletlerin tekeline bırakmıştır. Bazı örgütlerin terör faaliyetleri gerçekleştirdiği hallerde, terör örgütü olarak kabul edilmemesi bu oluşuma katılan yabancıların 'yabancı savaşçı' mı 'yabancı terörist savaşçı' mı sorunsalını yaratmıştır. YPG ve DEAŞ terör örgütüne katılan yabancıların; örgütsel bağları, faaliyetleri ve uluslararası hukuk normları nedeniyle yabancı terörist savaşçılar olarak kabul edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: DEAŞ, PYD/YPG, Cihat, Terör, Yabancı Terörist Savaşçılar, Motivasyonlar, Radikalleşme

ABSTRACT

Foreign fighters are a phenomenon with historical depth. This phenomenon has been affected by crises and conflicts occurring in the international arena. The rapid increase and spread of the number of foreign fighters made it necessary to investigate the factors that caused this situation. Individuals have gone through various radicalization processes in their country or society. This process results in some individuals becoming more radicalized and turned into a violent extremism. DAESH and YPG have come to the fore as the terrorist organizations with the highest participation of foreign terrorist fighters. These organizations have enabled individuals to be motivated by using many factors such as religion, belief, ideology, identity, social, political, cultural, economic and psychological which they refer to. DAESH and YPG have taken advantage of the gaps created by the international system in order to attract foreigners / individuals to the terrorist organization.

There is no supranational structure in the international system that would determine that a group is a terrorist organization. This situation left the acceptance of a group as a terrorist organization to the monopoly of the states. In cases where some organizations carry out terrorist activities, the fact that they are not considered as a terrorist organization has created the problem of "foreign fighters" or "foreign terrorist fighters" of the foreigners participating in this formation. Foreigners who joined the YPG and DAESH terrorist organization; They have been recognized as foreign terrorist fighters because of their organizational ties, activities and international law norms.

Keywords: ISIS, PYD / YPG, Jihad, Terror, Foreign Terrorist Warriors, Motivation Radicalization.

SİMGE VE KISALTMALAR

AA: Anadolu Ajansı

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devleleri

BBC: British Broadcasting Corporation

BM: Birleşmiş Milletler

BMGK: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi

DEAŞ: Irak Şam İslam Devleti

NATO: (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)

PKK: Partiya Karkeren Kürdistan (Kürdistan İşçi Partisi)

PYD: Partiye Yekitiya Demokrat (Demokratik Birlik Partisi)

SETA: Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı

TBB: Türkiye Barolar Birliği

YPG: Yekineyên Parastina Gel (Halk Savunma Birlikleri)

YPJ: Yekineyên Parastina Jinê (Kadın Koruma Birlikleri)

ŞEKİL, TABLO, GRAFİK, RESİM, HARİTA

ŞEKİL 1: Yabancı Terörist Savaşçıların Coğrafi Dağılımı..... 21
ŞEKİL 2: Yabancı Terörist Savaşçıların Bölgelere Göre Dağılımı..... 22
TABLO 1: En Çok Yabancı Terörist Savaşçının Geldiği Ülkeler..... 22
TABLO 2: Balkan Ülkelerinden Gelen Yabancı Terörist Savaşçılar 24
TABLO 3: Farklı Ülkelerden Gelen Yabancı Terörist Savaşçıların Sayısı 31
TABLO 4: DEAŞ ve YPG YTS Motivasyon Faktörlerinin Karşılaştırması..... 71

GİRİŞ

Yabancı savaşçılar tarihsel derinliği olan modern toplumların da karşılaştığı bir olgudur. Bu olgu günümüzde terörle iç içe geçen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Özer, 2016: s.2015). Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali sürecinde, Çeçenistan′da ve Bosna′da yaşanan çatışmalara gönüllü olarak giden cihatçıları tanımlamak için kullanılan ′yabancı savaşçı' kavramı, zamanla uluslararası sistemin değişen ve dönüşen yapısıyla beraber başka bir noktaya evirilmiştir (Bingöl: 2016: s.1). Buna göre, 11 Eylül 2001 yılında ABD′de yapılan saldırıyla başlayan ve devam eden süreçte küresel ölçekte gerçekleştirilen, diğer terör eylemleriyle 'yabancı terörist savaşçı' kavramı bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönüşüme yönelik, Birleşmiş Milletler(BM) konu üzerinde çalışma yaparak uluslararası ve ulusüstü normlar oluşturma yönünde kararlar almıştır. Bu kararlar alınırken El Kaide, DEAŞ ve benzeri dini istismar eden terör örgütleri şablon olarak seçilmiştir. Dini saiklerle veya radikal cihat gibi düşüncelerle hareket eden grupların 'yabancı savaşçı' değil 'yabancı terörist savaşçı' olarak anılması ve bu yönde cezai yaptırımların uygulanması tüm devletlerden istenmiştir (Bingöl: 2016: s.13-14). BM tarafından yapılan tek düze tanımlama, dini motif içermeyen, sol görüşlü veya etnik temelli terör örgütleri ve bunlara katılan yabancıların ′yabancı terörist savaşçı' mı yoksa ′yabancı savaşçı' olarak mı kabul edilmesi gerektiği sorunsalına neden olmuştur (Bingöl: 2016: s.2). Bu yönüyle, bir örgüte katılanların terörist olup-olmadığı kararı devletlerin tekeline bırakılmış ve dolayısıyla bir devletin, terör örgütü olarak gördüğü bir yapıyı, bir başka devletin terör örgütü olarak değerlendirmemesi sorunu belirmiştir.

Bu çerçeveden hareketle, YPG terör örgütünde yer alan yabancıların, dini motifli terör örgütlerine katılan yabancılarla bir tutulmadığı görülmüştür (Bingöl: 2016: s.13-14). Mevcut duruma çeşitli uluslararası kuruluşların ve ülkelerin, temsilcileri ve sözcüleri tarafından verilen beyanatlarda da rastlanmaktadır (DW, 2016; Cnntürk, 2016; AA, 2016).

Diğer taraftan, radikal cihatçı gruplar tarafından kurulan El Kaide terör örgütünün, Soğuk Savaş'ın bitmesinin ardından konsept değiştirdiği ve küresel çapta cihat retoriği geliştirdiği bilinmektedir. Bu bağlamda, İstanbul, Londra, Paris, Madrid

ve daha birçok ülkede örgütün sempatizanları tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları dikkatleri üzerine çekmiştir (Gürbüz, 2008: s.180-183). El Kaide'nin uzantısı olarak kurulan DEAŞ terör örgütünün, kısa süre zarfında gerçekleştirdği terör faaliyetleri, yabancı savaşçı olgusuna yönelik tartışmaların daha da yoğunlaşmasını beraberinde getirmiş ve kitleleri bir bölgeden başka bölgeye sevk etmesine neden olan motivasyonların araştırılmasını gerekli kılmıştır

YPG ve DEAŞ örgütsel yapıları, ideolojik tutumları ve motivasyonları nedeniyle birbirinden farklıdır. Fakat eylemleri ve faaliyetlerinin doğurduğu sonuçlar bakımından ikisi de terör örgütüdür. Bu örgütlerin temel faaliyetleri öldürme, zarar verme ve şiddettir. Bu örgütlere katılan yabancıların tamamı katıldıkları andan itibaren örgütsel bir yapı içerisinde, hiyerarşiye bağlı kalarak hareket etmektedir. Bu durumda iki grup içindeki tüm yabancılar yabancı terörist savaşçılar olarak tanımlanmalıdır. Bu noktada ortaya çıkan en önemli husus farklı yapıdaki terör örgütlerine katılan yabancıların bu örgütlere katılmasına neden olan motivasyonların neler olduğudur. Dolayısıyla bu çalışmanın temel konusu yabancı terörist savaşçıların çatışma bölgelerine gitmesine neden olan genel motivasyon faktörlerini açıklamaktır. Bu çerçevede, mevcut çalışma yabancı terörist savaşçıların motivasyon olgusunu son yılların en sıkıntılı bölgesi olan Suriye iç savaşı özelinde, DEAŞ ve YPG terör örgütleri nezdinde ele almaktadır. Buna göre, çalışmanın temel araştırma sorusu şu şekildedir:

- Aynı çatışma bölgesinde yer alan, ancak birbirinden farklı yapılarda örgütlenen terör örgütlerine bireylerin katılmasını motive eden unsurlar nelerdir?

Çalışmanın alt araştırma soruları ise şu şekildedir:

- DEAŞ terör örgütüne katılanların motivasyonları nelerdir ?
- YPG terör örgütüne katılan bireyler hangi nedenlerle motive olmaktadır ?
- DEAŞ ve YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçıların motivasyonlarında ne gibi farklar bulunmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle radikalleşme, şiddete varan aşırıcılık ve köktencilik, terör ve terörizm kavramları açıklanmış ve bu sayede kavramsal karmaşıklığın önüne

geçilmiştir. Ardından, uluslararası alanda yer alan çalışmalar incelenerek yabancı savaşçılar ve yabancı terörist savaşçılar kavramı hakkında bilgi verilmiştir, yabancı terörist savaşçıların genel profilleri hakkında literatürde yer alan veriler açıklanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde kavramsal çerçevenin haricinde, kuramsal yapıyı oluşturan motivasyon olgusu genel hatlarıyla açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü ve dördüncü kısımlarında ise DEAŞ ve YPG terör örgütlerine katılan yabancı terörist savaşçıları motive eden, motivasyon faktörleri ayrı ayrı tanımlanarak, yabancı terörist savaşçıların kendi ifadeleri üzerinden konunun özümsenmesi sağlanmıştır. Her iki terör örgütüne de katılan yabancı terörist savaşçıların, motivasyon faktörlerinin karşılaştırmalı bir biçimde analiz edilmesinin ardından çalışma sonlandırılmıştır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışma, DEAŞ ve YPG'de yer alan yabancı terörist savaşçılarda görülen genel motivasyon faktörlerini analiz etmektedir. Dolayısıyla, çalışmanın önemi, yabancı savaşçı olgusuyla ilgili literatürde yer alan çalışmalara, karşılaştırmalı bir bakış açısı sunmasından ileri gelmektedir. Ayrıca, çalışmada teorik çerçeve olarak motivasyon olgusunun kullanılması, soruna farklı bir noktadan da bakılabilmesine imkan sağlaması bakımından önemlidir. Bu noktada, çalışma, aynı çatışma sahasında bulunan, ancak farklı yapılara sahip olan DEAŞ ve YPG terör örgütlerinde yer alan yabancı terörist savaşçıların motivasyonlarını farklılıklar ve benzerlikler temelinde analiz ederek literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada birinci kısıt Suriye'de yaşanan krizin ardından bölgede oluşan boşluktan yararlanarak kendine alan açan DEAŞ ve YPG terör örgütlerine katılan yabancılardır. Bölgeye gelen diğer yabancı (terörist) savaşçılar kapsam dışı tutulmuştur. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise, bölgeye gelen yabancı terörist savaşçıların profilleri, meslekleri, eğitim durumları, askeri veya sivil geçmişleri ile ekonomik şartları gibi benzeri konularda verilerin azlığı ve bilgilerin güvenilirliği noktasındadır. Bu noktada, özelikle, DEAŞ ve YPG terör örgütlerine yönelik verilerin istihbarat, emniyet, ordu ve diğer güvenlik kuruluşları tarafından açık bir şekilde paylaşılmaması önemli bir kısıt oluşturmaktadır. Ayrıca, yargı organlarınca ve kolluk kuvvetlerince sürdürülen soruşturma ve kovuşturmalara ilişkin dosyaların gizlilik arz etmesi bilgiye ulaşılmasını da zorlaştıran bir başka boyuttur.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada, uluslararası alanda kabul gören yayınlar, kitaplar, raporlar, akademik çalışmalar ve önemli basın ve medya kuruluşlarının yapmış oldukları haberler de dahil olmak üzere ikincil veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Bununla birlikte, mevcut çalışma, İçişleri Bakanlığı başta olmak üzere Türkiye'deki resmi kuruluşlar ile BM gibi uluslarara örgütlerin yayınlamış olduğu raporları da dikkate almıştır. İkincil veri kaynakları çerçevesinde geniş bir literatür taramasının yapıldığı mevcut çalışma, konuya ilişkin yüksek lisans ve doktora tezlerinden de faydalanmıştır. DEAŞ ve YPG gibi terör örgütlerine ilişkin saha araştırmasının zorluğu dikkate alındığında, birincil veri kaynağı olarak nitelendirilen eski ve/veya mevcut örgütü üyeleri ile görüşmenin veya bu kişilerin ifadelerine ulaşabilmenin hem güvenlik hem de gizlilik açısından taşıdığı risk daha bir anlamlı hale gelmektedir. Diğer taraftan, terör örgütü üyelerinin vermiş oldukları röportajlarda veya polis nezaretinde alınan ifadelerinde ne derece güvenilir bilgiler sunduğu veya dürüst olduğu da literatürde ayrı bir tartışma konusudur. Dolayısıyla, mevcut çalışma ele alınan motivasyon faktörlerinin tüm yabancı terörist savaşçılar için genel geçerlilik oluşturduğunu ifade etmemektedir. Bu çalışma, en genel motivasyon faktörlerini, ikincil veri kaynakları üzerinden karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Diğer taraftan, literatür taramasında elde edilen bazı bulgular, DEAŞ ve YPG terör örgütleri ve onların sempatizanları tarafından yayılan, dezenformasyon içeren bilgiler olması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.1. Radikalleşme

Radikalleşme olgusu ile ilgili literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında, üzerinde uzlaşılmış ortak bir tanımın bulunmadığı görülmektedir. Bu anlamda, radikalleşme ile ilgili birçok farklı tanımlamaya rastlamak mümkündür. Buna göre, Neumann, radikalleşme kavramının tanımlanmasının zor olduğunu belirtmekle birlikte, bir toplumun değerlerine zıt olan politik fikirleri benimsemeyi radikalleşme olarak ifade etmiştir (Neuman, 2013: s.874). Gurr ise radikalleşme olgusunu, belirli hedefler için bir araya gelen siyasi veya sosyal grupların kişisel beklentilerini karşılamayan bir süreç olarak tanımlamaktadır (Gurr, 1970: s.17). Pick ve Jacuch′un çalışmalarında radikalleşme, bireylerin veya grupların duygu ve düşünce dünyasında aşırılığa kaçan fikirlerin davranışlarına yansıması olarak görülmektedir (Pick, vd., 2009: s.102). Wilner ve Dubouloz ise radikalleşmeyi sosyal konularda, dini veya siyasi düşüncelerinde bireylerin uç fikirlere yönelmesi olarak değerlendirmektedir (Wilner ve Dubouloz, 2010: s.38). Scruton, aşırıcı düşüncelere sahip kişilerin amaçlarına ulaşmak için karşıtlarına yönelik hoşgörüsüz bir tavır takınabilir, ötekilerin yaşam haklarını göz ardı edebilir demektedir (Scruton, 2007: s.237). Erdem ise radikalleşmeyi, gruplar arası şiddeti meşrulaştırmaya ve grubun savunulması için fedakarlık yapılması gerektiği yönünde duygu, düşünce ve davranışlarda meydana gelen değişiklik olarak tanımlamaktadır (Erdem, 2016: s.106).

Bu genel tanımlama çerçevesinden bakıldığında, radikalleşme, bireylerin veya grupların kendi siyasi düşünceleri, sosyal konulara yaklaşımları, dini inanışları ve ideolojik düşünce dünyalarının doğru kabul ettiği idealler uğruna belirledikleri hedeflere ulaşma olarak görülebilir. Burada öne çıkan olgu ise aşırılık yanlısı şiddet sarmalıdır. Bu aşırılık yanlısı şiddet sarmalını meşru gösteren psikolojik bir sürecin varlığı söz konusu olabileceği gibi, şiddet içermeyen radikalleşme olgusu da mümkün olabilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, radikalleşmenin her zaman

negatif bir özellik barındırmadığı, bazen içeriğine pozitif anlamlar da yüklediği ifade edilebilir. Dolayısıyla, radikal düşüncelere sahip her bireyin şiddet yanlısı olacağını düşünmek hatalı bir yaklaşımdır. Bu noktada, bireyin radikal düşüncelere sahip olması ve bu düşünce durumunu ileriye taşıması da ayrı bir sürece işaret etmektedir. Buradan da anlaşılabileceği üzere, radikalleşme bir süreçtir ve bu süreç kendi içerisinde evrimsel bir tavır barındırmaktadır. Buradan hareketle radikalleşmeyi teröre/terörizme giden yolun bir ön adımı olarak görmek hatalı olacaktır. McCauley ve Moskalenko'nun radikal görüşlere sahip olan bireylerin bunu şiddete varan eylemlere dönüştürmeye başlamasıyla, sivilleri öldürmeye kadar varan bir sürece evrildiğini belirtir (McCauley ve Moskalenko, 2014: s.73).

Radikalleşme konusunda gruplara değil bireylerin kişiliğine odaklanan Hayes ve Prentice, insanların kişisel özelliklerinin de radikalleşmeyle sonuçlanabileceğini ileri sürerken (Hayes, vd., 2015: s.6), Çelik ise bireyin kendisinden başlayan radikalleşme sürecinin başta ailesi olmak üzere yakın çevresini de etkileyebileceğini savunmaktadır (Çelik, 2015: s.105). Horowitz ise radikalleşme olgusuna etnik kimlik temelinde bir açıklama getirerek, bireylerin ve grupların etnik kimlikten dolayı dışlandığı veya haksızlığa maruz kaldığı durumlarda radikalleşme olgusunun işlerlik kazanabileceğini ifade etmektedir (Horowitz, 1998: s.7).

Radikalleşmenin terörizm boyutunda ise mevcut koşulların terör eylemlerini yapmaya zemin oluşturacak bir süreci işaret etmesi önemlidir (Mandel, 2009: s.7). Radikalleşmiş bireyler terör örgütleri için en önemli eleman kaynağı olarak görülse de her radikal bireyin terör faaliyetlerine katıldığı söylenemez. Daha öncede vurgulandığı gibi, radikalleşme bireyin geçirmiş olduğu bir değişim sürecidir. Bu sürecin temel aktörleri sistemli ve bilinçli olarak onu başlatan veya yürütenlerdir. (Erdem, 2016: s.98).

1.1.2. Aşırıcılık ve Şiddet

Türk Dil Kurumu sözlüğünde şiddet kavramı, "sindirmek, öldürmek, maddi zarar vermek için güç kullanmak veya şiddet tehdidinde bulunmak" şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2019). Şiddet, günümüz toplumlarının en önemli sorunlarından biri haline gelen, hayatın her alanında farklı türleriyle karşılaşılan, yaşamı biçimlendiren, isteklerimizi ve tercihlerimizi etkileyerek dönüştüren önemli bir olgudur (Türer, 2015: s.13). Platon'a göre şiddet bir kişinin mülkiyeti üzerinde tasarrufta bulunma hakkının ihlal edilmesinden türer. Keane'e göre şiddet, bir grubun veya bireylerin karşısındakileri ötekileştirerek, saygı duyulacak özne olmaktan çıkardığı, onlara; kesme, çizme, vurma ve benzeri her türlü zararın verilebileceği, hatta ortadan kaldırılabilecek bir varlık olarak kabul edilmesidir (Keane, 1998: s.68).

Konrad Lorens, insan davranışlarının akıl ve ahlakla yönlendirilmediğini, bu yüzden şiddeti, aynı hayvanlarda olduğu gibi kendi türünün devamı için başvurduğu bir içgüdü olarak tanımlar (Lorens, 1996; s.165). Sigmund Freud'a göre ise şiddet insanın içgüdüsel yetilerindendir (Freud, 2009: s.69). Diğer taraftan, Ergil ise şiddet kavramını geniş çerçevede ele alarak, saldırgan bir tavırla gerçekleştirilen zarar verici tüm eylemler olarak değerlendirmiştir (Ergil, 1980: s.3). Michaud'a göre ise tarafların birbirlerine karşı doğrudan veya dolaylı olarak bedensel bütünlüğüne, moral ve kültürel değerlerine, mallarına zarar verici eylemlerde bulunması durumudur (Michaud, 1991: s.11). Bu genel çerçeveden bakıldığında, fiziksel güç kullanımı şiddet tanımlarında görülen en temel ortak noktadır (Alparslan, 1983: s.42-43).

Williams ise şiddet kavramının tek başına fiziksel güç kullanılmasına eşitlenmesinin yeterli olmadığını belirtir. Williams, şiddeti başkalarına zarar verse bile yetkilendirilmişse 'güç' kavramının kullanılmasının daha doğru olduğunu savunmaktadır. Düşman güçlere karşı ülkenin savunulması noktasında kullanılan şiddeti, meşru güç kullanımı olarak değerlendirir (Williams, 2007: s.400-401). Şiddetin başka bir boyutu olan siyasal şiddet ise; siyasi rejime, hükümetin uyguladığı politikalara, siyasi partilere karşı gerçekleştirilen saldırılardır. Siyasal şiddete başvuranlar, gerçekleştirdikleri eylemler nedeniyle zarara uğrayan insanları çoğu zaman tanımamaktadır (Günay, 2011: s.50-51).

1.1.3. Fundamentalizm/Köktencilik

Fundamentalizm, temel ilkelere geri dönülmesini keskin bir şekilde savunan, karşıt görüşlere karşı hoşgörüsüz bir yaklaşımı benimseyen dini bir hareket veya bakış açısıdır. Daha açık bir ifadeyle herhangi bir inanç sistemine sıkı sıkıya bağlılık durumudur (Yeşilyurt, 2004: s.83-85). Hristiyan teolojisinde kilise sisteminin temel değerlerini korumak için modernizme karşı ortaya çıkan hareketler olarak tanımlanır (Kuhn, 1988: s.233).

Fundamentalizm kavramının tarihsel süreçte ilk kullanıldığı alan, Hristiyanlık inancının farklı bir yorumu olan Amerikan Protestanlığıdır (Kutlu, 2008: s.69). Kuhn, fundamentalizmin, dinin ilk haline dönülmesini ve dine sonradan eklenen kavramların arındırılması düşüncesiyle ortaya çıktığını savunmaktadır (Kuhn 1988: s.233). Kavram 1920′li yıllarda İskoçya Protestanları tarafından da benimsenmiştir. Bu durum fundamentalizm kavramının literatürde Protestanlık inancıyla birlikte kullanılmaya başlanmasına neden olmuştur. İlerleyen yıllarda farklı ülkelerde meydana gelen, farklı inançları referans alan dini hareketlerin ortaya çıkması, kavramın daha geniş bir manada kullanılmasına yol açmıştır. Bu anlamda, İran, Hindistan, Mısır ve Suudi Arabistan gibi ülkelerde İslam, Yahudilik, Hinduizm ve Budizm gibi inançlara mensup radikal dini grupların faaliyetlerini tanımlamada kullanılmaya başlanmıştır (Heywood, 1998: s.291). Esposito da fundamentalizmin son dönemde bazı dini toplumsal yapıları, cihatçı olarak bilinen aşırılık yanlısı örgütleri ve ideolojilerini tanımlamak için kullanıldığını bildirir (Esposito, 1992: s.38-39). Bu duruma son dönemde kendini İslam diniyle özdeşleştiren, çeşitli örgütlerin faaliyetleri ve tarihsel süreçte yaşanan gelişmeler örnek verilebilir. Fundamentalizm kavramının İslam diniyle özdeşleştirilmesi 1960′lı yıllarda yaşanan çatışmalar, 1970′li yıllarda petrol krizi, 1979′da İran′da yaşanan devrimle iyice yaygınlaşmıştır. İslami köktencilik Batı ve ABD′ye, insan haklarına, bilime, demokrasiye karşı bir düşman olarak algılanmaktadır (Hoffman and Graham, 2006: s.400).

Sonuç olarak bu kavram ilk kullanıldığı anlamdan taşarak, günümüzde, herhangi bir fikre, inanca, ideolojiye, dine sorgulamaksızın bağlanma ve bunu başkalarına dayatma halini almıştır. Wessels, fundamentalizmin geçmişte

kullanıldığı manaya değil bugün kullanıldığı şekline dikkat çekmektedir. Ona göre, şiddetin, yıkıcılığın ve baskının kutsanmasıdır (Wessels, 1998: s.173).

1.1.4. Terör

Kökeni Latince'ye dayanan ″terör" kavramı, kelime anlamı itibarıyla, "dehşete kapılma, yıldırma, korkutma" manasına gelmektedir (Ökten, 2013: s.3, TBB, 2006: s.4; Torun, 2003: s.157-158). Günümüzde birçok çeşidi olduğu bilinen terörün, politik amaçlar için modern anlamda kullanıldığı ilk yer Fransa′dır (Efegil, 2018: s.219; Akçay ve Çelenay, 2012: s.186). Fransa′da jakobenler tarafından gerçekleştirilen devrim sürecinde, devlet otoritesi kullanılarak yapılan şiddet içerikli faaliyetler ′devlet terörü' olarak tanımlanmıştır (TBB, 2006: s.23; Akçay ve Çelenay, 2012: s.186). Mackey′e göre terör, politik bir amaç uğruna meşru olmayan şiddet kullanımıdır (Özerkmen, 2004: s.250). Laqueur terörizmin varlığı için şiddetin gerekliliğini belirterek, hiçbir kural tanımadığını ve insani değerlerle bağdaşmadığını söyler (Laqueur, 1986: s.87-90). Gibbs, terör kavramını insan ya da insan dışı nesnelere yönelik şiddet olarak tanımlarken; Hoffman *ise* ″devlet dışı bir yapının veya ulus altı bir oluşumun hiyerarşi içerisinde hareket eden bir yönetim organizasyonuyla politik hedeflerini gerçekleştirmek için şiddete başvurma durumu" olarak açıklamıştır (Martin, 2017: s.14). Altuğ ise en yalın halinin bile bir felsefesi olduğuna dikkat çekmiş ve genel olarak iradi bir durum içerisinde ortaya çıkabileceği gibi bazen de kontrol edilemez bir noktaya gelerek, gayri iradi bir durum yaratabileceğini söylemiştir (Altuğ, 1995: s.18).

Bu genel çerçeveden hareketle literatürde yapılan tanımlamalarda aynı radikalleşme de olduğu gibi terörle/terörizmle ilgili de bir fikir birliği oluşmamıştır. Buna rağmen vurgulanması gereken asıl husus, terör ve terörizm kavramının birbirinden küçük nüanslarla ayrılmasıdır. Kavramsal olarak terör bir eylem biçimini karşılarken, terörizm ise stratejik duruma karşılık gelmektedir (Torun, 2003: s.157-158).

Türkoğlu′na göre yasadışı faaliyetlerde bulunan grupların siyasi nedenlerle gerçekleştirdiği her türlü şiddet eylemidir (Türkoğlu, 2006: s.5). Şen′e göre şiddet terör örgütleri için bir araçtır (Şen, 2015: s. 25-6). Berk de benzer şekilde terörü zayıf olan tarafın güçlü olan tarafa kendi siyasi isteklerini kabul ettirmek için bir araç olarak kullandığı ve başvurduğu senkronize şiddet eylemleri olarak tanımlar (Berk, 2010: s.7). Mahir Kaynak ise terörü uluslararası sistem içerisinde güçlü olan

devletlerin, çıkarlarını gerçekleştirmek için diğer devletlere isteklerini kabul ettirmenin bir aracı olarak görmektedir (Kaynak, 2003; TBB, 2006: s.6).

Tüm bu genel çerçeve neticesinde, bireysel düzeyde terör olgusu ele alındığında, eylemin ortaya çıkışı nedeniyle bir korku halinin söz konusu olduğu görülmektedir (Başeren, 2002: s.2).

1.1.5. Terörizm

Birbirine çok yakın olan iki kavramdan terörizm, terör kavramından siyasal/politik/ideolojik unsur nedeniyle ayrılmaktadır (Aydın, 2006: s.12; Gürbüz, 2008: s.16). Terör istenen siyasal hedefe ulaşabilmek için zorlama ve şiddet içeren davranışlardır (Çınar, 1997; s.198). Terörizm kavramı ise şiddet sarmalının zirve noktasını oluşturması bakımından en kritik düzeyi işaret etmektedir. İngiliz araştırmacı John Richard Thackrah, terörizmi; *''devrimci grupların şiddete başvurarak oluşturduğu korku iklimi sayesinde kendi ideolojilerine uygun siyasi bir sistem kurma durumu*'' şeklinde tanımlar. Hoffman ise *'planlı, hesaplı siyasi bir hedefe yönelik sistematik bir şiddet eylemi'* olarak tanımlamaktadır (Hoffman, 1998: s.14). Terör en basit şekliyle bir hedefe/amaca varmak için hukuk dışına çıkma durumu, terörizm ise tüm terör faaliyetlerini bir strateji dahilinde ve disiplin içinde gerçekleştirme halidir (Gücenmez, 2014: s.7).

Gücenmez, bir takım faaliyetlerin terörizm olarak kabul edilebilmesi için ortada bu faaliyetleri yürütecek bir örgüt, bunları bir araya getirecek bir ideoloji ve eylemlerinin şiddet içermesi gerektiğini ifade etmektedir (Gücenmez, 2014: s.16). Buna karşılık, Ergil'in çalışmasında ise terörizm, akla gelebilecek her türlü şiddet eylemine başvurarak, karşısındaki düşmanı sindirme durumu olarak değerlendirilmektedir (Ergil, 1990: s.1-3).

2004 yılında BM Güvenlik Konseyi tarafından alınan 1566 sayılı karar göre terörizm: ''Sivillere karşı işlenen suçlar dâhil olmak üzere, insanların hayatına kıyılması, herhangi bir şekilde yaralanması, terörü tırmandırarak toplumun korkutulması ve tehdit edilmesine yönelik girişilen tüm yasa dışı suç faaliyetleri'' olarak tanımlanırken, (BMGK, 2004), İslam İşbirliği Teşkilatı terörizmi şu şekilde açıklamaktadır:

''Bir ülkenin bütünlüğünü, birliğini tehdit etmek veya insanların hayatını, özgürlüklerini, onurlarını, haklarını tehlikeye atmak, özel veya kamuya ait olan bir mala, çevreye zarar vermek ve bütün bunları toplumu terörize ederek belirli amaçlara ulaşmak için gerçekleştirilen her türlü şiddet eylemi'' olarak tanımlamaktadır (Şahin, 2015, s. 161-162).

Tüm bu kavramsal çerçeveler incelendiğinde, Arıboğan, terörizm üzerine yapılan tanımlamalarda uzlaşılamamasının nedenini, terörizm tehdidinin somut bir çerçeveye oturtulamamasında görmektedir. Buna göre, siyasi rekabetin bir sonucu olarak sürekli değişen, yenilenen ve belirsiz bir sanallığa sahip olan bu durum, kolayca tarif edilememekte ve aynı sebepten ortak bir kanaat oluşturulamamaktadır (Arıboğan, 2006: s.131).

Sonuç olarak terörizm üzerine yapılan çalışmalarda vurgulanan temel husus, kavramın doğru bir şekilde tanımlanabilmesidir. Bu tanımlama neyin terörizm olarak değerlendirilmesi gerektiğine yönelik bazı kriterleri içermelidir. Tüm bu genel çerçeveden de anlaşılabileceği gibi bir durumun/faaliyetin terörizm olduğundan bahsedebilmek için öncelikle bir şiddet eylemi, örgütsel bir yapı ve ideoloji unsurlarını taşıması gerekmektedir (Çetin, 2010: s.76).

1.1.6. Yabancı Savaşçı

Yabancı savaşçı kavramı literatürde birçok araştırmacı tarafından farklı tanımlanmıştır. Bu tanımlamalar içerisinde birbiriyle örtüşen kriterler olsa da ayrıştıkları noktalar da bulunmaktadır. Yabancı savaşçı ve yabancı terörist savaşçı olgusunun iyi anlaşılabilmesi için bu araştırmacıların değerlendirmelerine yer vermek, konunun daha iyi özümsenmesinde faydalı olacaktır. Buna göre, Skidmore, yabancı savaşçı kavramının açıklanmasının zor olduğunu belirterek, bunu iki temel nedene bağlamaktadır. Bunlardan birincisi, eldeki kaynak ve verilerin güvenilir olmaması, ikincisi ise kavrama konu olan savaşçıların değerlendirilmesi sürecinde kişisel görüşlerin/kriterlerin belirgin rol oynamasıdır. (Skidmore, 2014: s.10). Buna karşılık, Moore ve Tumelty ise maddi bir kazanç gütmeden, aralarında ideolojik, kültürel, dini, etnik ortak bağ olduğuna inandığı bir kesime/halka/gruba katkı sağlamak/destek vermek için çatışmanın olduğu bölgeye savaşmaya gidenler olarak tanımlamıştır (Moore ve Tumelty, 2008: s.422).

Cilluffo, Cozzens ve Ranstorp'a göre, Batı dünyası, yabancı savaşçıları; cihatçıların bulunduğu çatışma bölgelerine, Müslüman olmayan gruplara karşı, silahlı eğitim almak için giden aşırılık yanlısı kişiler olarak tanımlarken; David Malet daha basit bir şekilde açıklama getirerek, vatandaşı olmadıkları bir ülkeye giderek orada yaşanan iç savaşın isyancı grubuna katılanlar olduğunu vurgulamaktadır (Kraehenmann, 2014: s.5-6). Diğer taraftan, bir bireyin yabancı savaşçı olabilmesi için hem paralı asker hem de o ülkenin vatandaşı olmaması gerektiğini belirten Mendelsohn, yabancı savaşçı kavramının ikileme neden olduğunu, yabancılık derecesinin farklı olabileceğini ve bu yüzden genel bir tanımlamanın hatalı olabileceğini de iddia etmektedir. Bu anlamda, yabancı savaşçı kavramının, genel kullanım şekline karşı çıkan Mendelsohn, yabancı savaşçıların aidiyetini açıklamada eksik kaldığını belirterek, bunun nedenini kavrama devlet odaklı bir vatandaşlık bağı üzerinden yaklaşılması olarak görmektedir (Mendelsohn, 2011: s.191-192). Mitchell ise Mendelsohn'u destekler bir biçimde birtakım tespitlerde bulunmaktadır. Buna göre, bir yabancı savaşçı kendini tanımlarken vatandaşı olduğu ulusun/devletin kimlik aidiyetinin ötesinde, farklı bir coğrafyada veya ülkede yaşayan dini, etnik, ideolojik bir grupla kurduğu bağ üzerinden tanımlayabilmektedir (Mitchell, 2008: s.819).

Thomas Hegghammer ise yabancı savaşçılar için dört kriter belirlemiştir (Hegghammer, 2010: s.55-57).

- Bir isyancı gruba katılmak
- Çatışan kesimle bir akrabalık bağının bulunmaması ve vatandaşlık bağının olmaması gerekir
- Askeri bir birlik veya orduyla bağının olmaması
- Maddi bir karşılık beklememek, para veya ücret almama

Hegghammer'in aksine, Moore ve Tumelty çalışmalarında, ulusal sınırların dışında bu kavramı tanımlayarak, aslında bir bölgeye çatışma için giden bireylerin o bölge için kendini yabancı hissetmeyeceğini, bu yüzden de yabancı tanımlamasının doğru olmayacağını savunmaktadır. Ayrıca, yabancı savaşçıların tamamının terörist olarak adlandırılmasının doğru olmayacağını vurgulayan Moore ve Tumelty, bu durumun gerekçesini, çatışma bölgelerine Müslüman kardeşlerine yardım etmek için giden, çatışmalar sonlandıktan sonra ülkesine dönerek, normal hayatına devam eden ve vatandaşı olduğu ülkeye herhangi bir zarar vermeyen savaşçılar nezdinde açıklamaktadır. (Moore ve Tumelty, 2008: s.412-416). Moore ve Tumelty'in yaklaşımına benzer bir duruma Flores'in çalışmasında da rastlanmaktadır. Buna göre, Flores, tarihsel süreçte vatandaşlık bağı olmadığı halde, bir devlete yardım etmek ya da ona karşı savaşmak veya bağımsızlık mücadelesi veren azınlıklara destek olmak için yabancılıktan ziyade gönüllü olarak, çatışmalara katılan savaşçılara ′gönüllü savaşçılar' denildiğini belirtmiştir (Flores, 2016: s.27-28). Tüm bu tanımlamalardan yola çıkarak yapılan değerlendirmeye göre, bu çalışma yabancı savaşçı kavramını şu şekilde tanımlamaktadır:

''Yabancı savaşçılar, savaşan ve/veya çatışan taraflardan herhangi birinin vatandaşı olmayan, kendine yakın gördüğü bir gruba destek olmak veya dava/ülkü olarak kabul ettiği bir amacı gerçekleştirmek uğruna; 'gönüllülük esasına bağlı olarak' örgütsel faaliyetlere katılan askeri, siyasi, dini veya ideolojik olmak üzere her türlü eğitimi alan, çatışma alanlarında örgütün verdiği her türlü görevi yerine getiren ve tüm bu süreç içerisinde, devletlerin veya istihbarat teşkilatlarının 'çıkar ölçütü' temelinde örtülü desteğini alan ve/veya 'aleni' düşmanlığını kazanan, grup içerisinde; herkes için geçerli olabilecek 'ortak motivasyonların' yanı sıra, 'istisnai' durumlarla da örgüte katılmış marjinal/radikal kişiler" olarak tanımlamaktadır.

1.1.7. Uluslararası Hukuk ve Yabancı Terörist Savaşçılar

Yabancı savaşçılar kavramına yönelik devletlerin ittifak ettikleri bir açıklama/tanımlama bulunmamaktadır. Bu durum uluslararası hukukta bir boşluk meydana getirerek, terör örgütleriyle mücadele de zafiyete neden olmaktadır (Güven, 2017: s.12-13; Özer, 2016: s.217). Skidmore bu yüzden bu kavramın uluslararası hukuk alanında yanlış değerlendirilen bir aktör olarak yer almasına yol açtığını belirtir (Skidmore, 2014: s.10-11). Yabancı savaşçılar ve yabancı terörist savaşçılar ayrımı uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde karmaşıklığın temel nedeni durumundadır. Yabancı savaşçılar olgusu tarihin çok eski dönemlerinde benzerlerine rastlanabilecek bir olgu olmasına rağmen, konu üzerinde 2011 yılına kadar yeterli bir çalışma yapılmamıştır (Kraehenmann, 2014: s.3-4). Geçmişte yabancı savaşçılar olarak adlandırılan gruplar doğrudan terörle veya suçla aynı bağlamda değerlendirilmemiştir. El Kaide′nin 11 Eylül saldırısı ve DEAŞ terör örgütünün Suriye ve Irak′ta ortaya çıkarak giriştiği vahşi eylemler, katliamlar ve işlediği çeşitli suçlar nedeniyle, yerlisi olmadıkları bölgeye gelerek, çatışmalara katılan yabancıları, yeniden değerlendirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Kraehenmann, 2014: s.3-4).

BM tarafından 14 Ağustos 2014'de 2170 sayılı kararla yabancı teröristlere vurgu yapılmıştır (UN, 2014; Kraehenmann, 2014: s.33-34). Yabancı terörist savaşçılar olgusu 2178 sayılı kararla 120′den fazla devletin oyuyla 24 Eylül 2014 de kabul edilerek yürürlüğe girmiştir (UN, 2014; Özer, 2016: s.214; Kraehenmann, 2014: s.3-8).

BM Güvenlik Konseyi tarafından yapılan yabancı terörist savaşçı tanımı şu şekildedir:

''Terör eyleminin sürdürülmesi, planlanması veya hazırlanması, terörist eğitimi almak veya vermek amacıyla ikameti/vatandaşı olmadığı bir ülkeye seyahat eden, silahlı çatışmalara katılan kişiler ''olarak tanımlamıştır (UN, 2014; Said ve Barret, 2017: s.10).

BM tarafından alınan 2178 sayılı karara göre vatandaşı olmadığı yabancı bir ülkeye, silahlı çatışmaya katılmak amacıyla gitme teşebbüsünde bulunan yabancı savaşçılar, aşağıdaki kriterlerden en az birini sağlıyorsa ′yabancı terörist savaşçılar ′

olarak kabul edilecektir. Bu kriterler şunlardır:

- Terör eyleminin iştirakçisi olmak
- Terör eylemi planlamak
- Terör eylemi için eğitim almak veya vermek
- Terör eylemi hazırlamak
- Terör eylemi gerçekleştirmek (UN, 2014; Bingöl, 2016: s.2).

BMGK tarafından alınan karara uygun bir ek protokol yapmak için Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi karar almıştır. Bu karara göre Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesine ek bir protokol hazırlanarak üye devletlere sunulacak, ulusal mevzuatlar bu sözleşmeye göre düzenlenecektir. Rigaʹda toplanan Avrupa Konseyi Bakalar Komitesi tarafından 22 Kasım 2015 de imzalanmıştır [1](TBMM, 2016).

Ek protokole göre, BMGK tarafından 2178 sayılı kararın 6.maddesinde bazı düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre yabancı terörist savaşçılar ile ilgili hükümler çerçevesinde aşağıdaki eylemlere, üye ülkelerin ceza mevzuatlarında suç olarak yer verilmesi uygun görülmüştür (TBMM, 2016).

- Terör amaçlarıyla yabancı ülkelere seyahat edilmesi
- Yabancı teröristlere finansal destek
- Terör niyetiyle seyahat eden yabancılara destek vermek, kolaylık sağlamak

Bu protokole Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi'nde yer alan bazı hukuki boşlukların giderilmesi ve ceza mevzuatlarına eklenmesi uygun görülmüştür:

- Kişinin terör örgütlerine katılması
- Terör eğitimi alınması (TBMM, 2016).

Bu alanda çalışmalar yapan Terörle Mücadele Küresel Forumu ise DEAŞ'a katılmak için vatandaşı olmadıkları bölgeye gelen yabancıları baz aldığı bir

[1] Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesine Ek Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/672) ve Dışişleri Komisyonu Raporu.

tanımlamaya ihtiyaç duymuştur (Güven, 2017: s.12-15). Buradan hareketle, Terörle Mücadele Küresel Forumu DEAŞ üzerinden yaptığı değerlendirmeye göre, yabancı savaşçıları terörle iltisağına ve suç unsuruna değinerek yabancı terörist savaşçılar olarak tanımlamıştır (Yalçınkaya, 2015b: s.36).

1.1.8. Yabancı Savaşçı/Yabancı Terörist Savaşçı Sorunsalı

Yalçınkaya, yabancı terörist savaşçıları belirleme yetkisi olan üç temel uluslararası kurum olduğunu belirtir. Bu kurumlar şunlardır:

- DEAŞ karşıtı koalisyon,
- BM Terörle Mücadele Komitesi,
- Terörle Mücadele Küresel Forumu (Yalçınkaya, 2015: s.34-37).

Bu uluslararası örgütler, üzerinde ittifak edilen terör örgütleriyle mücadelede önemli bir rol oynamakla birlikte, herhangi bir devletin terör örgütü olarak gördüğü bir oluşumu, terör örgütü olarak değerlendirmeyebilir. Bir isyan hareketini, bir devlet 'kendi kaderini tayin hakkı' olarak değerlendirirken; bir başka devlet terör kapsamı içinde değerlendirebilir (Kraehenmann, 2014: s.33-34). Şen, bu durumu destekler bir şekilde, her devletin kendi milli güvenlik ve ulusal çıkarları çerçevesinde bir yaklaşım benimsediğini, dolayısıyla bir ülkenin terörle bağlantılı gördüğü örgütsel yapıyı, bir diğer devletin, mevcut örgütü direnişçi, siyasi parti, halk hareketi olarak görebilmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir (Şen, 2011: s.12;).

Sorunu anlaşılır hale getirmek adına, Suriye özelinden örneklendirmek gerekirse, Suriye'de iç savaş sürecinde hem mevcut rejime karşı, hem de rejim tarafında olan çok sayıda örgütsel yapı kurulmuştur. Bu yapıların kendi içerisinde mezhepsel, etnik köken, din, siyasi ve ideolojik düzeyde birbirinden ayrı amaçlar güden bir çizgi benimsedikleri de bilinmektedir. Bu yapılara destek vermek ve/veya bu yapılarda mücadele etmek üzere başka devletlere mensup ve/veya başka devletlerde yaşayan çok sayıda insanın bölgeye geldiği görülmektedir (Deutschewelle, 2016).

Bölgeye gelen bu bireylerin dahil oldukları yapılar içerisinde özellikle DEAŞ ve PYD/YPG ise en dikkat çekenidir. Bu örgütlerden DEAŞ, küresel ve bölgesel güçler nezdinde bir terör örgütü olarak tanımlanırken, YPG/PYD'ye yönelik yaklaşımların farklılık arz etmesi sorun teşkil etmektedir. Bu noktada, örneğin, Türkiye her iki yapıyı da terör örgütü ve mensuplarını da terörist olarak tanımlarken, YPG/PYD temelinde benzer tavra diğer ülkelerde rastlanmamaktadır (Deutschewelle, 2016). DEAŞ terör örgütüyle mücadele edilirken, bazı devleler YPG'yi kendine partner olarak seçmiş, askeri ve lojistik yönden desteklemiştir (AA,

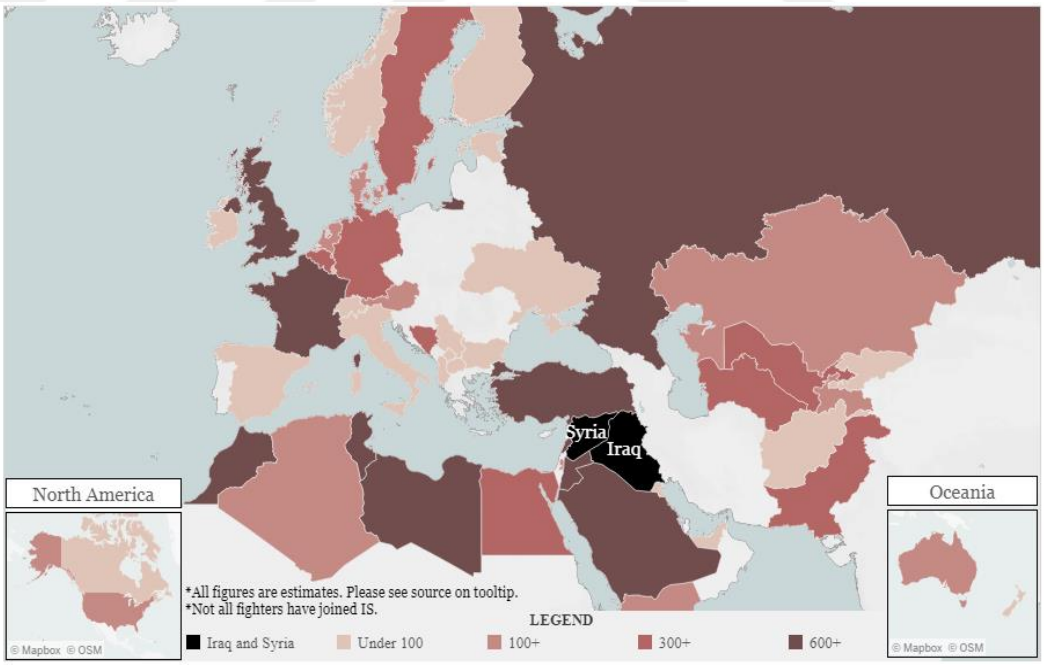
2016). Dolayısıyla, DEAŞ mensuplarının yurtdışı menşeli üyeleri yabancı terörist savaşçı olarak değerlendirilirken, YPG/PYD söz konusu olduğunda aynı tutum benimsenmemektedir (Amerikanınsesi, 2018, AA, 2016). Bu durumda DEAŞ'a katılanlar 'yabancı terörist savaşçı', YPG'ye katılanlar ise yalnızca 'yabancı savaşçılar' olarak değerlendirilmektedir.

Tüm bu genel çerçeveden hareketle, benzer faaliyetlerde bulunan örgütlerin bazıları terör örgütü listesine alınırken, diğerlerinin muaf tutulduğu bir gerçektir. Bununla birlikte, kendi ülkesini terk eden ve başka bir ülkede ikamet eden tüm çatışanların 'yabancı terörist savaşçı' olarak kabul edilebileceği bir sürecin yaşanması sakıncalıdır. Daha açık bir ifadeyle, mevcut BM tanımı buna imkân verirken, devletlerin bu durumu kendi lehine kullandığı ve bazı yabancı savaşçıları 'terörist' olarak kabul ederken, bazılarını "yerel güçler" ve/veya "gönüllüler" olarak kabul ettiği aşikârdır. Bu bağlamda, devletlerin kendi politikalarına ve çıkarlarına göre karar verdiği gerçeğinden hareketle, yabancı savaşçı mı yoksa yabancı terörist savaşçı mı sorunsalını çözmeye yönelik, kapsamlı ve tutarlı bir yöntem bulunmamaktadır (Güven, 2017: s.38).

1.1.9. Yabancı Terörist Savaşçı Sayısı

Yabancı terörist savaşçıların sayısıyla ilgili birçok devletin, uluslararası kurumun, güvenlik, strateji, ve düşünce kuruluşlarının, çeşitli alanlarda çalışmalar yapan enstitülerin ve birçok üniversitenin yayınlamış olduğu raporlar, literatür araştırmasında karşımıza çıkmıştır. Bu raporlarda yer alan veri kümelerinin birbiriyle birebir örtüşmediği görülmüştür. Literatürde daha çok kabul gören ve birçok yayında atıfta bulunulan daha güvenilir ve objektif olduğu düşünülen kaynakların verileri dikkate alınmıştır.

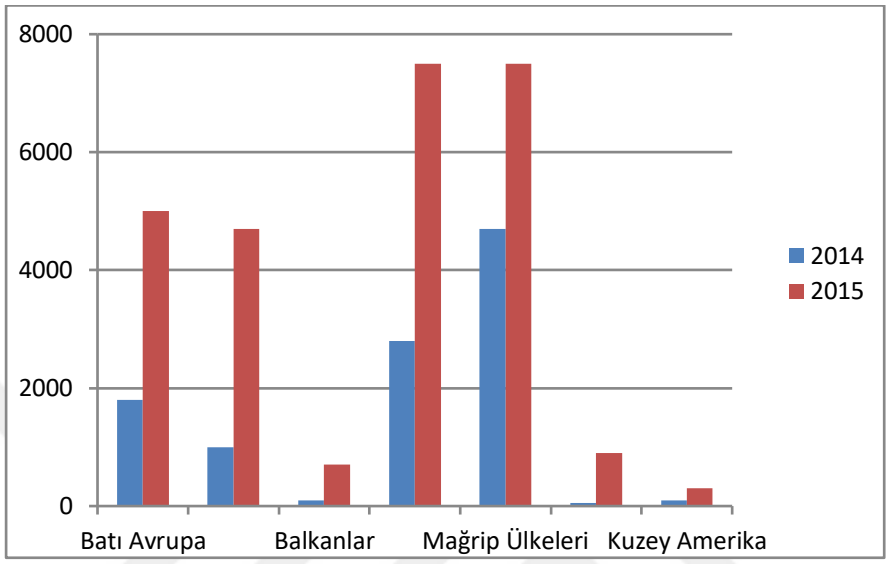
Bu bağlamda, BMGK tarafından alınan 2178 sayılı karara göre devletler yabancı savaşçı sayılarını bildirmekle yükümlüdür. Bazı devletlerin düzenli ve doğru bir şekilde rapor etmesine karşın, bazıları ise yanlış veya eksik bilgiler vermektedir. Bingöl, bunun nedenini bazı devletlerin örtülü olarak yabancı savaşçıları desteklediğini ve yönlendirdiğini, bazılarının ise kapasitesinin buna yetmediğini, bazı devletlerinse konuya gerekli önemi vermediğini iddia etmektedir. Bu duruma örnek olarak Suudi Arabistan, Afganistan, Mısır ve Libya devletleri verilmektedir (Bingöl, 2016: s.5).

Şekil 1: Yabancı Terörist Savaşçıların Coğrafi Dağılımı

(Radiofreeeurope, 2020; ICSR, 2015).

2014 yılında Soufan Grubu tarafından yayınlanan rapor, uluslararası çalışmalar ve akademik yayınlarda en çok atıf yapılan raporlardan biridir. Soufan Grubu'nun raporuna göre Haziran 2014'te bölgede 81 farklı ülkeden 12 bin yabancı savaşçı bulunmaktadır (The Soufan Group, 2015: s.4-5).

Şekil 2: Yabancı Terörist Savaşçıların Bölgelere Göre Dağılımı (The Soufan Group, 2015: s.20).

En Çok Yabancı Terörist Savaşçının Geldiği Ülkeler	Yabancı Terörist Savaşçıların Sayısı
Tunus	6000
Suudi Arabistan	2500
Rusya	2400
Türkiye	2100
Ürdün	2000

Tablo 1: En Çok Yabancı Terörist Savaşçının Geldiği Ülkeler (The Soufan Group, 2015: s.5).

Bahsi geçen raporun üzerinden 8 ay geçtikten sonra, Suriye'ye DEAŞ ve diğer örgütlere katılmak için gelen yabancı savaşçıların sayısının iki kattan fazla arttığı bildirilmiştir. Buna göre 27 bin-31 bin arasında yabancı savaşçının DEAŞ terör örgütüne katılmak için Irak ve Suriye'ye gittiği belirtilmektedir. Soufan Grup

tarafından 2015 yılında yayınlanan ikinci raporda, 80'den fazla ülkenin, aşırı şiddet yanlısı olan vatandaşının bulunduğu, özellikle son dönemde Batı Avrupa, Rusya ve Orta Asya ülkelerinden gelenlerin sayısında artış olduğu belirlenmiştir (The Soufan Group, 2015: s.4-12). BM tarafından aynı tarihlerde yayınlanan bir diğer raporda ise Soufan Grubunun yayınladığı raporla sayıların örtüştüğü görülmektedir. BM raporuna göre, bölgeye 2015 yılında 25 bin civarı yabancı savaşçının geldiği ve bunun bir önceki yıla oranla %71 civarında artış gösterdiği belirtilmiştir. BM raporunda geçmişte sayıları birkaç bini bulmayan yabancı savaşçıların hızla yükselmesine dikkat çekilerek, 1990′lı yıllarda Afganistan′da olduğu gibi, bugün de Suriye′nin uluslararası 'yüksek aşırılık okulu ′haline geldiği vurgulanmaktadır (Aljazeera, 2015; The Soufan Group, 2015: s.4).

Diğer taraftan, DEAŞ terör örgütüne Balkan ülkelerinden katılan yabancı terörist savaşçı sayısı nüfusa oranla değerlendirildiğinde dikkat çekicidir. Son beş yılda, özellikle Balkan ülkelerinde artan yabancı terörist savaşçı sayısına dikkat çekilmektedir. Balkan ülkelerinde artan radikalleşmenin bir sonucu olarak bölgeden Suriye'ye savaşmak için giden yabancı terörist savaşçı sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (Azinovic ve Neuman, 2017: s.9-10-11).

Balkan Ülkeleri Yabancı Terörist Savaşçı İstatistikleri	Toplam Yabancı Terörist Savaşçı Sayısı	Geri Dönen	Ölen	Suriye Veya Irak'Ta Kalanlar
ARNAVUTLUK	140	44	2076	76
BOSNA HERSEK	240	56	70	114
MAKEDONYA	140-150	72-86	25	25 üzeri
KOSOVA	316	117	58	141
KARADAĞ	20	-	5	15
SIRBİSTAN	43-100	11	11	21

Tablo 2: Balkan Ülkelerinden Gelen Yabancı Terörist Savaşçılar

(Azinovic ve Neuman, 2017: s.9-10)

AB Dış İlişkiler Konseyi'nin verilerine göre, 2011-2016 arasında DEAŞ'a 42 bin kişi katılmıştır. Katılan 42 bin kişiden 5 bin civarında yabancı terörist savaşçının Avrupa'dan geldiği bildirilmektedir. Bu yabancı terörist savaşçılardan DEAŞ'a katılanların 4 bin civarında Batı Avrupa ülkelerinden geldiklerini, bu kişilerin yaklaşık olarak üçte birinin ülkelerine döndüklerini, geriye kalanların ise bir kısmının hayatlarını kaybettiğini, bir kısmının Suriye ve Irak'ta tutuklandığını veya izini kaybettirdiğini bildirilmektedir (Anadolu Ajansı, 2019). Egmont Enstitüsü ise Irak ve Suriye'de 500 civarında kadın ve erkek DEAŞ'lının bulunduğunu, ayrıca 700 civarında çocuğun da kamplarda tutulduğunu ifade etmektedir. Egmont Enstitüsü, Avrupa ülkelerinin vatandaşları arasında, şu anda bölgede en çok DEAŞ mensubu bulunduran ülkenin Fransa olduğunu, ikinci sırada ise Almanya'nın geldiğini belirtmiştir (Anadolu Ajansı, 2019). BM Genel Sekreteri Guterres'in BMGK'ya sunduğu raporda ise DEAŞ terör örgütünün, bölgede 14-18 bin civarında militanının olduğunu, bunlardan yalnızca 3 bin civarının yabancı olduğu belirtilmiştir (Cnntürk, 2019). BM Soruşturma Ofisi tarafından açıklanan raporda, 20 bini Irak'ta olmak üzere, 28 bin civarı yabancı terörist savaşçının çocuğunun kamplarda yaşadığı ifade edilmiştir (Yenişafak, 2020). Yabancı terörist savaşçı olgusu, Suriye'de sadece

DEAŞ ile sınırlandırılmamalıdır. Suriye ve Irak'ta yerel bazda çok sayıda örgüt kurulmuştur. Bu noktada Suriye'de iç çatışma ortamından faydalanarak kendine alan açan ve DEAŞ'tan sonra en çok yabancı savaşçı akımının olduğu terör örgütlerinden birisi de YPG'dir (Yenişafak, 2017). Bingöl, Suriye'de çatışmanın bölgeselleşmesiyle ve DEAŞ faktörünün de etkisiyle, çok sayıda yabancı terörist savaşçının YPG'ye katıldığını belirtmiştir (Bingöl, 2016: s.6). 2012-2015 yılları arasında Afrin ve Haseke arasında toplam sayıları 150-200 kişiyi geçmezken, PKK/PYD terör örgütlerine katılmak için Suriye'ye gelen yabancı terörist savaşçı sayısı, 2015 yılında DEAŞ'ın Ayn-el Arab kasabasına saldırmasıyla, artmıştır. Bu tarihten itibaren, bölgeye, PYD ve onun kolu YPG'ye katılmak için, çok sayıda ülkeden yabancı terörist savaşçı akını başlamıştır. Kanada, Fransa, Çin, İngiltere, ABD, Ermenistan, Danimarka, Kore, Almanya ve Rusya başta olmak üzere 27 ülkeden 7 bin civarında yabancı terörist savaşçı örgüte katılmak için bölgeye geldiği bilinmektedir (Yenişafak, 2017). Oktay Bingöl'ün, BM ve Batılı ülkelerin kaynaklarını baz alarak yaptığı araştırmasına göre, 2011 yılından 2016 yılına kadar, Suriye ve Irak'taki iç çatışmalara katılan yabancı terörist savaşçılar 104 ayrı ülkeden gelmiştir. Bu çerçevede, yabancı terörist savaşçıların sayısının 2011'de 1000, 2012'de 3500, 2013'de 8500, 2014'de 18.000, 2015'de ise 25.000'e, son olarak 2016'da 30.000'e ulaştığı belirtilmektedir (Bingöl, 2016: s.5). Bingöl, yalnızca Suriye kaynaklarına dayandırdığı verilerine göre, Suriye'de 2013 yılında 54 bin yabancı savaşçı bulunduğunu ve 87 ayrı ülkenin vatandaşı olduğuna dikkat çekmektedir. Bu rakamın 14 bini Çeçenlerden, 12 bin Suudilerden, 9 bini Lübnanlılardan, geriye kalan 19 bin ise 84 ayrı ülkeden katılanlardır (Bingöl, 2016: s.5). Ayrıca, Bingöl, Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşı olan kişilerden bölgedeki terör örgütlerine katılan yabancı terörist savaşçıların sayısı noktasında ise sırasıyla 1300-1400-1800-2200 sayılarına ulaştığını bildirmektedir. Türkiye'den DEAŞ ve cihatçı örgütlere katılanların sayısının 2000-2500 civarı olduğunu vurgularken, YPG/PYD'ye katılanların ise 8000 bin civarını bulduğunu düşünmektedir (Bingöl, 2016: s.17). Gelinen noktada, yabancı terörist savaşçıların sayısıyla ilgili yapılan çalışmaların birebir örtüşmediği ortadadır. Bunun temel nedeni 2011 yılından itibaren Suriye'ye gelen yabancı akışının kesilmemesidir. İkinci neden ise YPG gibi bazı grupların terör örgütü olarak görülmediğinden bunlara katılan yabancılar 'yabancı terörist savaşçılar' statüsünde değerlendirilmemektedir.

1.2. TEORİK ÇERÇEVE

1.2.1. Motivasyon Olgusu

Terörizm alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde, bir insanın radikalleşmesinde motive eden unsurların neler olduğuna ilişkin kesin bir profil çizmenin oldukça zor olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, mevcut çalışmalarda motive edici unsurlar farklılıklar barındırsa da bazı ortak noktaların belirlenmesi mümkün olabilmekte ve bu sayede birbirini tamamlayarak radikalleşme süreçlerinin anlaşılmasına katkı sunabilmektedir. Burada öne çıkan olgu, bir bireyin çatışmada neden yer aldığı ile ilgilidir.

Bu genel çerçeveden hareketle, Borum, bir bireyin radikalleşerek nasıl terörist olduğunu psikolojik yönden analiz edebilmek için dört aşamalı bir yol önermekte ve bu aşamalarda etkili olan motivasyon olgularına vurgu yapmaktadır (Borum, 2003: s.7-8). Bireyi motive eden unsurları, içinde bulunduğu durumlardan memnun olmama ve algılanan adaletsizlik şeklinde aşamalı olarak yorumlayan Borum, hissedilen öfke duygusu ile bireyin motivasyon olgusunun şekillendiğini ve aşamanın son basamağını teşkil eden Ötekileştirme ′unsuru ile sürecin şiddete doğru evrildiğinin altını çizmektedir (Borum, 2003: s.7-9).

Horgan′a göre bireyleri terörist faaliyetlerde bulunmada motive eden unsurlar psiko-sosyal bir süreci bünyesinde barındırır ve "katılmak, dahil olmak, serbest bırakmak" şeklinde üç ayrı kısımdan oluşmaktadır (Horgan, 2009: s.291-298). Horgan açısından bireyi motive eden psiko-sosyal kök unsurlar şu şekilde sıralandırılabilir:

- Kendini yabancı hissetme,
- Mevcut siyasi faaliyetlerden memnuniyetsizlik,
- Mağdurlarla özdeşleşme,
- Mevcut akrabalık ilişkileri ve terörist faaliyetlerle sosyal bağlar. (Horgan, 2009: s.291-298).

Kepel ise bireylerin motivasyon olgusunda, asıl sorunun insanların yaşadığı siyasi baskılar olduğunu ve radikalleşmenin *′bireylerin kendine düşman bir dünyada*

kayıp kimliğini yeniden yapılandırmaya çalıştıklarında ́meydana geldiğini savunmaktadır (Yıldız, 2016: s.28).

Yönetimlerin, vatandaşlarına tanıdığı haklar temelinde motivasyon konusunu değerlendiren çalışmalarda ise farklılıkların olduğu gözlenmektedir. Buna göre, örneğin, Benmelech ve Klor, birçok DEAŞ'lı yabancı terörist savaşçının geldikleri ülkelerin çok yüksek siyasi haklara sahip olduğunu ve bilinen önemli demokrasiler olduğuna dikkat çekerken; demokrasinin veya politik özgürlüğün DEAŞ'a katılmada bir öneminin olmadığını vurgulamıştır (Gouda ve Hanafy, 2019: s.5-6).

Diğer taraftan, Petene Nesser, zihinsel programlama, psikolojik yatkınlık, sosyo-ekonomi, beyin yıkama ve benzeri gibi tek faktörlü motivasyon olgularının bireylerin radikalleşmesini açıklamada yetersiz kaldığını ifade etmektedir (Nesser, 2006: s.1-4). Dolayısıyla, soruna çok boyutlu yaklaşılmasını öngören Nesser, Avrupa'da radikalleşen yabancı terörist savaşçıların, birçok motivasyonun bir araya toplanmasıyla ilişkisi olduğunu savunarak, soruna açıklık getirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda, Nesser bireylerin motivasyon olgusunda kimlikten yoksunluk, kişisel sorunlar, macera, özlem, gençlik isyanı, hayal kırıklıkları, toplumsal şikayetler, küresel politikalar ve Avrupa ve Müslüman dünyası ile ilgili siyasi şikayet konularına dikkat çekmekte, bu faktörlerin birbirine kombinasyonuyla radikalleşmenin meydana geleceğini ifade etmektedir (Nesser, 2006: s.1-4). Ayrıca Nesser, bu kişilerin çoğunluğunun göçmen olduğunu, radikalleşmelerine neden olan motivasyonların sosyal, politik ve ekonomik entegrasyonun eksikliğinden kaynaklandığını da belirtmektedir. Burada, genel Avrupa siyasetinin yanlışlığına vurgu yaparak cihadın arkasındaki en önemli itici güç olduğunu da savunmaktadır (Nesser, 2006: s.1-4). Tuck, bu durumu desteklemektedir. Tuck, çatışma yaşanılan bölgelerde sivil vatandaşlara, etnik veya dini azınlıklara karşı yapılan saldırılar, soykırım, sindirme, tecavüz, gibi vahşet/şiddet içerikli eylemler uluslararası toplumda endişeye ve tepkiye neden olabilmektedir. Bireylerin parçası oldukları toplumdan/hükümetten/devletten veya mevcut uluslararası örgütlerden ya da ulus üstü yapılardan bekledikleri doğru reaksiyonu göstermemeleri nedeniyle, uğradıkları hayal kırıklığı en sık karşılaşılan faktörlerden biridir. Vatandaşı oldukları ülkenin, sessiz ya da tepkisiz kaldığını düşünmeleriyle radikalleşen bireyler, bireysel ölçekte bir şeyler yapabilme çabasıyla motive olarak örgütlere katılmak için hareket

edebilmektedir (Tuck, vd., 2016: s.21). Bu çerçeveden değerlendirildiğinde, Frenett ve Silverman'a göre bireyler, üç nedenle motive olmaktadırlar. Bunlar, 'ortak ideoloji/dava/inanç', 'kendilerinden gördüklerine karşı şiddet içerikli eylemlerde bulunulmasına duyulan öfke', 'hayatına yeni bir anlam katma ve kimlik/statü arayışıdır' (Frenett ve Silverman 2016: s.63-71). Bingöl, bu durumu destekler bir biçimde bireyin radikalleşmesinde ana motivasyonun nefret etme ve intikam alma hissi, olduğunu savunmaktadır (Bingöl, 2016: s.12). Sevdiklerinden birine karşı yapılan haksızlık, adaletsizlik veya şiddet benzeri bir tutum bireylerin intikam alma hissiyle hareket etmesine neden olmaktadır. Böylesi durumlar, bireylerin marjinalleşmesini hızlandırıcı bir etki göstermektedir (Bingöl, 2016: s.11). Said ve Barret ise bir şekilde kendisiyle ortak bağ kurduğu(din, kimlik, ideoloji vb.) bir gruba yönelik olumsuzlukların, bireyleri harekete geçirebileceğini belirterek, Frenet ve Silverman'ı desteklemektedir. Said ve Barret'e göre toplumlar arası süregelen çatışma ve şiddet ortamı, yabancı terörist savaşçılar için güçlü bir mıknatıs gibi görülmektedir. Kendine yakın hissettiği gruba yönelik kötü muamelede bulunulması, ortak bir kimlik motivasyonu ve yardım etme arzusuyla bireyleri harekete geçirebilmektedir. Birçok yabancı terörist savaşçının, Suriye'ye gelmesinde bu durumun ön plana çıktığı yapılan çalışmalarda görülmektedir (Said ve Barret, 2017: s.3). Bu duruma örnek olarak DEAŞ'a katılan yabancı teröristlerden biri olan doktor Kamleh verilebilir. Kamleh, Suriye'ye gelme nedeni olarak bölgede yaşanan çatışmalarda birçok sivil vatandaşın öldürüldüğünü ve çocukların yandığını belirterek, onlara yardım etme motivasyonuyla hareket ettiğini söylemiştir (Whitehead, 2019: s.20-21).

Oktay Bingöl bireyleri harekete geçiren çeşitli durumları belirlemiştir. Bunlar; beklentilerin karşılanmaması, statü arayışı, tükenmişlik, çevresine kendini kanıtlama isteği, kişisel arayış, adrenalin tutkusu, öç alma, öldürme ve zarar verme isteği, kimlik arayışı, inanç, adaletsizlikler, çevre baskısı, yeni veya geleneksel medyanın etkisi, maddi beklentiler, dini emirler ve ritüeller, mazlum insanlara yardım etme, otoriter yönetimlere karşı koyma, hegemon güçlerin dayattığı değerlere karşı olma ve benzeri faktörlerdir (Bingöl, 2016: s.11).

Skidmore ise yabancı terörist savaşçı olgusuna, aile ve arkadaş çevresi üzerinden yaklaşmıştır. Skidmore, bireylerin rol model aldıkları ve düşüncelerine

değer verdikleri, kişisel tercihlerinde etkili olan ailesi ve arkadaş çevresi olduğunu, bu durumun aynı şekilde bir yabancı savaşçının motivasyonunda da etkili olabileceğini savunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, yakın çevresinde herhangi bir radikal örgütle bağı olan birisinin varlığı, bireyi motive edebilmekte, akran veya akrabalık baskı unsuru olarak kendini gösterebilmektedir (Skidmore, 2014: s.14). Wright ise çalışmasında, yabancı savaşçıları macera arayan, hayatına renk/heyecan katmak isteyen, merak eden bireylerin, bu motivasyonla tatile çıktıklarında çatışmalara katılabileceğini iddia etmektedir (Wright, 2006: s.109).

Diğer taraftan, özellikle radikal örgütlere katılan bireylerin motivasyonlarından biri de devletin içine düştüğü zafiyettir. Bir ülkede devlet otoritesini kaybetmesi, hukukun ve adaletin sağlanamaması, sosyal, siyasal ve ekonomik sorunların artması çeşitli ideolojilerde terör örgütlerinin kurulması, ülkede kutuplaşma ve iç çatışma gibi durumların yaşanması, o ülkede hayatın yaşanılmaz bir hale gelmesine neden olabilir. Bu durumu, Suriye ve Irak bağlamında değerlendiren Sönmez, çalışmasında; bireylerin devlete olan güveninin kaybolmasının aidiyet duygularını zedeleyebileceğini ve şiddeti meşru gören bir motivasyona dönüştürebileceğini ifade etmektedir. Bu bağlamda, İslamafobi ve ırkçı söylemlerin bireyin bulunduğu toplumdan ayrışmasına neden olabileceğini vurgulayan Sönmez, bu durum neticesinde dinine/inançlarına yönelik nefret içerikli söylemlerin motivasyonların temel kaynağını oluşturabileceğini söylemektedir (Sönmez, 2017: s.6-11). Malet ise bazı insanların ülkesine duyduğu vatandaşlık bağının, etnik ve mezhepsel yönden kurduğu bağla kıyaslandığında, daha zayıf olabildiğini belirtmiş ve bu sayede, kimlik aidiyetinin önemine dikkat çekmiştir (Malet, 2009: s.36). Karacan'ın, etnik gruplar özelinde değerlendirdiği kimlik yaklaşımı da Malet'in çalışmalarını desteklemektedir. Karacan çalışmasında, kendi kendini yönetmek ve belirgin bir topluluğa ait olma isteğinin, mevcut siyasi ve ekonomik sistemler açısından ayrılmaz bir parçası olduğunu iddia etmektedir (Karacan, 1984: s.201). Karacan'ın çalışmasında altını çizdiği bu duruma Zafer'in de araştırmasında yer verdiği gözlenmektedir. Buna göre, milli ve manevi bağın kuvvetli olduğu etnik grupların, kendi milli kimliklerine dayanan bağımsız bir devlet kurabilmek adına, terörü kendine bir yöntem olara seçebileceği belirtilmektedir (Zafer, 1999: s.23). Kimlik algısı ile sosyal çevrenin etkisine dikkat çeken Venhaus, ayrıca, tek başına bireysel çıkarların insanların sosyal davranışlarını etkilemede yeterli olmayacağını,

başkalarının ne düşündüğü ve gösterdiği tepkilerin de önemli olduğunu söylemektedir (Degenne ve Forse, 1999: s.4).

Bireyleri motive eden bir diğer unsura bakılacak olursa, ekonomik kaynakların kısıtlılığının öne çıktığı gözlenmektedir. Buna göre, bireyin ekonomik yönden yeterli imkanlara sahip olmaması, içinde bulunduğu sosyal ortamlardan kendini kısıtlamasına/ayrışmasına neden olabilmektedir (Borum, 2017: s.251; Sönmez, 2017: s.8-9). Bu ayrışma, yalnızca sosyal yapıyla kalmamakta, aile içerisinde yetersiz kalmanın getirdiği olumsuzluklarla birleşerek bireyin maddi yetersizlikle ortaya çıkan bir düzine sorun yumağıyla yaşamasına neden olmaktadır. Dünya'da yaşanan ekonomik değişimler ve buna paralel köyden kente göç hareketleri, bireylerin/ailelerin alışık olmadıkları ve bilmedikleri bir düzende yaşama ayak uydurma mücadelesine dönüşmektedir. Bu dönem içerisinde, yeterli olanaklara sahip olmayan bireylerin, çalışma hayatına yönelmesi, onların mevcut sosyal yapıyı henüz içine sindiremeden yeni ortamlara girmesine ve bu ortamların da onların başka mecralara yönelmesine neden olabilmektedir (Sönmez, 2017: s.8-12). Buna göre, Çelik, eğitim ve sosyal hayattan mahrum kalan bireylerin özenti duygularla hareket ederek terör örgütlerine yöneldiğini, terör örgütlerinin de bu durumdan istifade ederek yabancı teröristleri örgüte çektiğini bildirmektedir (Çelik, 2015: s.109). Buna karşılık, motivasyon olgusunu itici ve çekici faktörler şeklinde sınıflandıran Khalil ve Zeuthen, bireylerin radikalleşmesinin ve şiddete yönelmesinin sadece bulunduğu ortamın şartlarından ötürü olmadığını belirtmektedir. Bununla birlikte, Khalil ve Zeuthen çalışmalarında, öteki/karşı taraf olarak adlandırdığı ortamın bireylere ne vaat ettiğinin de önemine dikkat çekmektedir (Khalil ve Zeuthen, 2016: s.25). İtici ve çekici faktörler temelinde çalışmasında sorunu ele alan Sönmez, bu tanımlamada yapısal(itici) faktörlerin içine baskı, yolsuzluk, eşitsizlik, işsizlik, ayrımcılık, kimlik grupları arasındaki tarihsel düşmanlık ve diğer ülkelere yapılan dış devlet müdahaleleri konulmuştur. Bireysel(çekici) faktörlere ise amaç arayışı, macera, aidiyet, kabul arayışı, statü, maddiyat, silahlı gruplardan duyulan korku, cennet beklentisi gibi ödüller yerleştirilmiştir. Söz konusu bu sınıflandırmada fırsat verici/kolaylaştırıcı faktörler olarak ise aşırıcı akıl hocaları, internet ağları üzerinden erişim, sosyal bağlar, devlet etkisinin azlığı ve aile desteğinden yoksunluk gösterilmiştir (Sönmez, 2017: s.9-10).

İKİNCİ BÖLÜM

2. DEAŞ VE MOTİVASYONLAR

2.1. DEAŞ'LI YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARIN MOTİVASYONLARI

BM′ye bağlı olarak çalışmalarını yürüten "Analitik Destek ve Yaptırım Gözlem Timi(Analytical Support and Sanctions Monitoring Team)" DEAŞ hakkında yayınladığı raporunda, örgüt üç temel gruptan meydana gelmektedir. Buna göre; çoğunluğu Iraklı olan birinci grup yönetim kadrosunu oluştururken, ikinci grupta ise örgüt lideri Bağdadi′ye biat etmiş kişiler yer almaktadır. Üçüncü grup incelendiğinde, çeşitli nedenlerle seksenden fazla ülkeden örgüte katılmak için çatışma bölgesine gelen yabancı terörist savaşçılar ile karşılaşılmaktadır (Şenol vd., 2016: s.280-282).

Ülkeler	Yabancı Terörist Savaşçı Sayısı
Türkiye	2000-2200
Kanada	130
İngiltere	760
Mısır	600
Suudi Arabistan	2500
Tunus	6000
Fransa	1700
ABD	70
Avustralya	120
Belçika	470
Finlandiya	70
İsveç	300
Endonezya	700
Norveç	50
Almanya	760
Rusya	2400

Tablo 3: Farklı Ülkelerden Gelen Yabancı Terörist Savaşçıların Sayısı

(The Soufan Group, 2015: s.7-10).

Soufan Grubu tarafından 2014 yılında hazırlanan ‘Suriye’deki Yabancı Savaşçılar’ adlı rapora göre 12 binden fazla yabancının DEAŞ terör örgütüne katılmak için bölgeye geldiğini tespit etmiştir. Bu örgüte katılmak için gelenlerin daha çok Arap, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinden olduğu açıklanmıştır (Ural, 2018: s.121, The Soufan Group, 2015: s.4). Bazı kaynaklarda ise 27 bin ile 31 bin arasında yabancı terörist savaşçı DEAŞ terör örgütüne katılmak için bölgeye gelmiştir (Öztürk, 2018: s.307-308, The Soufan Group, 2015: s.4). Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (The Syrian Observatory for Human Rights) raporunda ise Suriye ve Irak genelinde 80 bin civarında yabancı terörist savaşçının bölgeye geldiğini iddia etmektedir. Bu rapora göre, Irak’ta 30 bin, Suriye’de ise 50 bin yabancı terörist savaşçı bulunmaktadır (Öztürk, 2018: s.307-308).

Motivasyon olgusunun ele alındığı teorik çerçeveden de hatırlanacağı üzere, Uluslararası Terörle Mücadele Merkezi (The International Centre for Counter-Terrorism) tarafından yapılan araştırmalara göre yabancı terörist savaşçıların motivasyonları çok çeşitli faktörler içermektedir. Bu faktörlerin başında; “Müslümanlarla dayanışma, Suriye Hükümeti’ne karşıtlık, İslam’ın egemen olduğu bir bölgede yaşama, bulunduğu ülkeye yabancılaşma ve sosyal dışlanma ile cihat yapma arzusu” gelmektedir (Said ve Barret, 2017: s.13). Buna karşılık kimi yabancı terörist savaşçılar içinse; “arkadaş/akran baskısı, hilafet ülkesinde yaşamak, evlilik ve barınma gibi yaşama dair beklentiler, heyacan ve macera arayışı" önemli motivasyonlar olarak değerlendirilmektedir (Said ve Barret, 2017: s.13).

Diğer taraftan Sarı ise ana motivasyon kaynakları olarak şunları saymıştır: İslam doktrini, cihat, kuran ayetleri, hadisler, erken dönem İslam alimleri tarafından şekillendirilen yeni cihat anlayışı, mücahitlik, Müslümanların ezildiği inancı, mümin kardeşlerin birbirine yardımı temel motivasyonlardır (Sarı, 2017: s.2).

Psikolog Gülhan Akşit Şener, DEAŞ örgütüne katılanların profillerini inceleyenlerden biri olarak onlarla ilgili şu değerlendirmeleri yapmıştır. Şener, yabancı terörist savaşçıları; ‘‘etrafında tanınma isteği ile yeni bir durum arayanlar, var olan bir gruba katılarak kendilerine bir kimlik edinmek isteyenler, hareketli bir yaşama sahip heyecan arayanlar, inandığı bir fikir/ideoloji uğruna mücadele edenler, maddi ve manevi kazanç bekleyenler, geçmişlerinde bir travma yaşamış ve ölüm arzusu içinde olanlar‘‘ şeklinde açıklamaktadır (Amerikanınsesi, 2016).

TEPAV tarafından yapılan çalışmada yabancı terörist savaşçıların terör örgütlerine katılma motivasyonları süreçler halinde üç ayrı grupta incelenmiştir. Bu süreçler bireysel, grupsal ve kitleseldir. Bireysel süreçler içerisinde; siyasi muhalefet, kişisel mağduriyet algısı, radikal/marjinal bir grubun üyesi olma durumudur. Grupsal süreçler; ideolojik bir guruba dahil olma, radikal arkadaş grupları, marjinalleştirme, izolasyon ve tehdit altındaki gruplara katılma yoluyla gerçekleşir. Kitlesel süreçler ise şehit olma isteği, nefret, iktidar/hükümet erki tarafından uygulanan şiddet ve yasaklar, bireylerin motive olmasını etkileyen faktörlerdir (Tepav, 2017: s.5-6).

Birleşmiş Millettler Anti Terörizm Ofisi tarafından 2017 yılında hazırlanan raporda, yabancı terörist savaşçıların motivasyonlarıyla ilgili genellemelere karşı uyarmaktadır. Buna göre, her yabancı terörist savaşçının aynı nedenlerle/amaçlarla örgüte katılmadığını vurgulayan BM, bunu tetikleyen birçok faktörün olduğunun altını çizmiştir (United Nations Office of Counter Terrorism, 2017; Said ve Barret, 2017: s.2-3).

Brian Glyn Williams, DEAŞ'in köklerinin Afganistan ve Irak'ta atıldığına teröristlerle yaptığı röportajlarda tanıdığı insanların; maceraperestler, beyni yıkanmışlar, gerçekten inananlar, kaçanlar-hayalperestler ve uyumsuz kişiler olduğunu, hepsinin ortak noktasınınsa kendilerini cihatçı olarak tanımladıklarını bildirmiştir (Whitehead, 2019: s.13-14; Öztürk, 2018: s.299-300).

DEAŞ'a katılan yabancı terörist savaşçılara ilişkin bu genel değerlendirmeler neticesinde, örgüte katılan yabancı terörist savaşçıların motivasyonları; ''siyasi, dini, ideolojik, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel, çevrimiçi propaganda ve kişisel faktörler'' şeklindedir.

2.1.1. Siyasi Faktörler

Dünya′da yaşanan gelişmeler toplumları ve bireyleri etkilemektedir. Bu durum bazen coğrafi, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak, değişen oranda kendini gösterebilir. İslami radikalizmin yükselişinde tarihsel süreçten gelen bir birikimin yanı sıra, son yüzyılda yaşanan gelişmeler bu durumu körüklemiştir (Utgam, 2016: s.7).

Bu noktada, DEAŞ'a katılan bazı yabancı terörist savaşçıların, Avrupa Birliği tarafından sürdürülen entegrasyon politikalarının Müslümanları yabancılaştırdığını ve bazı İslam ülkelerinde yaşanan çatışmalara verilen destek ve dış politikada izlenen siyasete karşı oldukları için politik faktörlerin etkisiyle de motive olabileceklerini belirtilmiştir (Said ve Barret, 2017: s.14). Bununla birlikte, Batı'da yapılan bazı çalışmalar ve söylemler de Müslümanları etkilemiştir. Örneğin, 'Tarihin Sonu' ve 'Medeniyetler Çatışması' tezleri bu süreçte yeni bir döneme vurgu yapmıştır. Bu çalışmalar, Batı'yı, mutlak üstünlüğe ulaşan bir zafer olarak görürken, öte yandan çeşitli kültür ve medeniyetleri, Doğu-Batı veya Hıristiyan-İslam çatışması olarak adlandırarak kutuplaşmayı körüklemiştir (Erdin, 2018: s.10-12). Colin Powell'ın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde 2003 yılında yaptığı konuşma bu anlamda oldukça dikkat çekicidir. Powell, kansere benzettiği küresel terörizm olgusuyla mücadele için bir çağrıda bulunmuş ve savaşın Batı ile diğerleri arasında olacağının altını çizmiştir (Nesimioğlu, 2018: s.259). Laskier, yaşanan bu kültürel ve politik ayrışmayı Avrupalılar için 'ben' ve Müslümanlar için öteki şeklinde tanımlamıştır. Laskier, Avrupa kültürünün kendini Doğu'ya karşı konumlandırması güç ve kimlik kazanmasına yol açmış ve 'oryantal öteki' dediği kesimin dışlanmasına neden olmuştur (Yıldız, 2016: s.46). Avrupa'da "öteki" kavramı, herkesimden önce, orada yaşayan Müslümanlara karşılık gelmekte ve onların demokrasi ve Avrupa değerleriyle kucaklaşmak istemediği yönünde değerlendirilmektedir (Yıldız, 2016: s.46-47). Bu durumu destekler bir şekilde Önal, sosyal, politik ve ekonomik fırsatların eksik olması durumunda bireylerin yabancılaşarak yaşadığı toplumdan ayrışabileceğini belirtir. Bu sürecin sonunda, bireyin yaşadığı hayal kırıklığı veya aşağılanma hissi radikalleşmesine neden olabilir (Önal, 2018: s.237-238). Bu bağlamda, Batılı yabancı terörist savaşçıların çoğu kendilerini yaşadıkları yere yabancı hissetmelerinin nedenini, dini inançlarına ve kimliklerine saygı gösterilmemesi olarak görmektedir (Efegil, 2018: s.238).

Özellikle Ortadoğu bölgesinde yer alan devletlerin yönetici sınıfının, Batılı ülkelerle kurduğu ilişkiler ve yaptıkları işbirliği hem kendi ülkelerinde hem de diğer Müslüman ülkelerde rahatsızlık yaratmıştır. Bununla birlikte, İslam dünyası içerisinde var olan mezhepsel ayrışma da bu durumu etkileyen faktörler arasında gelmektedir. Özellikle Sünni, Selefi/Vehhabi ve Şii Müslümanların birbirine karşı olumsuz bakışı bu durumu daha da kötüleştirmektedir. (Utgam, 2016: s.7-9; Erdin, 2018: s.9-12).

İslam′a karşı oluşturulan mevcut algı neticesinde Müslümanlar, sosyal hayatlarında farklı yönlerden olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu etkiler kendini şu şekilde göstermektedir:

- İslam'a ve Müslümanlara yönelik şiddet, saldırı ve taciz
- Müslümanların ibadethanelerine, sivil toplum kuruluşlarına saldırı
- İş hayatı, eğitim ve diğer hizmet alanlarında uğradığı olumsuz ayrımcılık
- Devlet kurumlarında zorluk çıkarma ve kamusal alanda saygısızlık (Gölcü ve Çuhadar, 2018: s.72).

Avrupa′da birçok ülkede hükümetler veya siyasi partiler, İslamofobiye neden olabilecek tarzda yasaları uygulamakta veya talep etmektedir. Bulgaristan, Yunanistan, Fransa, Avusturya, Belçika, Hollanda, Çekya, Macaristan gibi daha birçok Batılı ülkede Müslümanlara yönelik çıkartılan veya çıkartılması talep edilen yasalar/yönetmelikler bulunmaktadır (Europeanreport, 2018).

Bu yasa ve yönetmeliklere örnek olarak Danimarka'nın 'Burka yasağı' verilebilir. Bu yasaya göre, ihlal halinde 1000 Danimarka Kronu ceza kesilecektir. Bir başka örnek ise Avusturya Hükümeti'nin uygulamalarıdır. Buna göre, Avusturya, 'Avusturya İslam Cemiyeti' isimli cemaati kapatma ve anaokulundaki çocuklara başörtüsü yasağı getirmiştir Bulgaristan devleti ise camilerde Cuma günleri verilen hutbelerde kullanılan bazı ifadelerden ötürü para cezası kesmektedir (Europeanreport, 2018).

Diğer taraftan, Müslüman nüfusun içinde bulunduğu bu durumun yalnızca Batılı ülkelerle sınırlı kalmadığı, farklı bölgelerde de hissedildiği iddia edilmektedir.

Örneğin, DEAŞ'a Asya kıtasından katıldığı bilinen bir yabancı terörist savaşçının vermiş olduğu bilgilere göre, Doğu Türkistan′dan DEAŞ'a katılanların büyük çoğunluğunun aile üyeleri, Çin Hükümeti tarafından öldürüldüğü ya da hapishaneye atıldığı öne sürülmektedir (Baş, 2019: s.171-172).

Çin′in baskıcı ve asimilasyon politikalarından ötürü Çin′den gelerek DEAŞ'a katılan Muhammed Amin'in ifade ettiği noktalar bu anlamda dikkat çekicidir. Çin vatandaşı olan ve Sincan bölgesinde yaşayan 80 yaşındaki Muhammed Amin Suriye′ye DEAŞ saflarında savaşmak için gelenlerden biridir. Uygur kökenli Müslüman bir Çin vatandaşı olan Muhammed Amin örgüte katılma nedenini şu şekilde açıklamıştır:

(..)''Oğlum örgüte katıldı ve hayatını kaybetti. Buraya eşim, kızım, ve dört torunumla birlikte DEAŞ'a katılmak için geldim. 60 yıldan fazla bir süre boyunca Çin devletinin Uygur Müslümanlarına yaptığı eziyete tanık oldum. Peygamber Hz.Muhammed gibi hicret ettik''(..) (İnilah, 2015).

Amin'in yanı sıra siyasi faaliyetlere yönelik tepkisi ve ümmete yardım etme isteği ile motive olarak DEAŞ'a katılanlara verilebilecek bir diğer örnek de Kamleh′tir. 2015 yılında DEAŞ'a katılanlardan biri olan Avustralyalı çocuk doktoru Kamleh kendisini motive eden nedenleri şöyle ifade etmiştir:

''Vatandaşı olduğum ülke koalisyon güçleriyle beraber sivil vatandaşları öldürüyordu. Bu durum beni rahatsız etti. Ayrıca, bölgede yaralanan çocuklara yardım etmek için buraya geldim''. (BBC, 2015; Whitehead, 2019: s. 20-21).

Suriye Hükümeti tarafından, Sünni Müslümanlara yönelik zulüm yapıldığı inancı da örgüte katılımda önemli olmuştur. Bu bağlamda, Sünni yabancı terörist savaşçıların bölgede yaşanan çatışmaları mezhep çatışması şeklinde değerlendirmesi ve Suriye Hükümeti tarafından Sünni Müslümanlara soykırım yapıldığına inanmaları, Suriye′ye gitme kararında etkili olan motivasyon faktörlerindendir (Said ve Barret, 2017: s.16). Sünni liderlerden biri olan Şeyh Masen al Mohammed, örgüte katılma motivasyonunu şu şekilde açıklamıştır:

''Suriye'deki özgürlük mücadelesi bizim kendi özgürlük mücadelemizdir. Biz Lübnanlılar Suriye devriminin, isyanın bir parçasıyız. Suriye özgürlüğünü kazanırsa, Lübnan'da da kazanacağız. ''(Spiegel,2012).

Benzer durum Şii Maliki Hükümeti'nin uygulamaları neticesinde de gelişmiştir. Buna göre, Irak'ta hükümetin Sünni–Müslümanlara karşı izlemiş olduğu politikalar ve ülkede siyasetten kaynaklı birçok sorunun varlığı, bazı Sünni Müslümanların Irak'tan DEAŞ'a katılmalarında etkili olmuştur (Couckburn, 2014: s.68-72). Özetle, küreselleşme sürecinin etkisiyle de beraber, Müslümanların kendilerini Batı'nın veya Batılı değerlerin altında ezilen bir konumda görmesi, İslami ülkelerin sömürüldüğüne inanmaları ve kafir olarak gördüklerine karşı aşağılanma hissi önemli olmuştur. Bu durum izlenen siyasete veya politikacılara karşı nefret duyulmasına ve zamanla şiddete evirilmesine yol açmıştır.

2.1.2. Çevrimiçi Propaganda

Amble, terör örgütlerinin medyanın sağladığı fırsatlardan yararlandığını belirterek, propagandayı; eğitim ve sempatizanları artırma, eylemsel faaliyetleri yürütme ve bunları komuta etmek olarak açıklamıştır (Amble, 2012: s.342). Bu bağlamda, terör örgütleri kurdukları çeşitli iletişim ağlarıyla örgütlere eleman kazandırmaya çalışmaktadır. Siber dünya, suç faaliyetlerini gerçekleştirenler için fırsatlar sunmakta, terörün finansmanı ve bireyleri devşirme faaliyetlerini bu yolla gerçekleştirebilmektedir (Efegil, 2018: s.172-173).

DEAŞ, yabancı terörist savaşçıları örgüte çekebilmek için sosyal medyanın gücünden faydalanmaktadır (Efegil, 2018: s.169-170). Bu alanı çok iyi kullanan DEAŞ, yaptığı propagandalar ile Batılı ülkelerde yaşayan bireyleri, yabancı savaşçıları ve göçmenleri kendisi için terör eylemi yapabilir bir hale getirebilmektedir. Bu çerçevede, DEAŞ sosyal medyayı etkili kullanarak birçok ülkeden yabancı savaşçıyı örgüte çekmeyi başarmıştır (Kartal, 2014: s.67). Demirağ, bu tarz propaganda sayesinde DEAŞ'ın mensuplarının orklaştığını/robotlaştığını ve birçok ülkeden yabancının örgüte katılmak için geldiğini belirtmektedir (Demirağ, 2015: s.216).

Mevcut duruma, DEAŞ tarafından internete koyulan bir video örnek gösterilebilir. Bu videoda farklı milletlerden gelen yabancıların tek tek kamera karşısına geçip pasaportlarını ateşe atarak meydan okudukları gözlenmiştir. Örneğin, Kanada'lı bir yabancı terörist savaşçının *"Bu video, Kanada ve ABD güçlerine bir mesajdır, geliyoruz ve sizi yok edeceğiz*'' yönündeki sözleri oldukça dikkat çekicidir. (Cockburn, 2014: s.41-41). Ya da, DEAŞ'lı yabancı terörist savaşçı İhsan Babayev'in ‘*'Tacikistan'da yaşıyordum, internet siteleri üzerinden bağlantı kurdum ve 2015 yılında örgüte katıldım*'' yönündeki açıklamaları, bu anlamda örnek teşkil etmektedir (Milliyet, 2019).

2.1.3. Dini Faktörler

Juergensmeyer, terör örgütleri tarafından, dini doktrinlerin tahrif edilerek bireyleri etkilemeye ve bu şekilde motivasyonlarını artırmaya çalıştığını belirtir (Juergensmeyer, 2004: s.42). Cinoğlu ve Özeren, bu durumu destekler bir şekilde terör örgütleri tarafından militanlarının eylem ve faaliyetlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi ve moral motivasyonunun yüksek tutulması için inançlardan istifade ettiğini belirtmektedir (Cinoğlu ve Özeren 2009: s.21). Kirman ise dini referans alan terörizmin, dini bir sistem içerisinde hareket ederek marjinal düşüncelere/inançlara bağlı olarak ve onları yücelterek şiddet/terör içerikli eylemleri meşrulaştırdığına vurgu yapmaktadır (Kirman, 2004: s.320; Gürbüz, 2008: s.68). Erdem de terörü ortaya çıkartan unsurların başında, ideolojik ve dini gerekçelerin geldiğini, dinin, kitleler üzerinde ve alternatiflerine kıyasla daha kolay istismar edilebilmesi nedeniyle, sıkça manipüle edildiğini belirtmektedir (Erdem, 2016: s.148-149). Efegil, El Kaide, DEAŞ ve Boko Haram benzeri terör örgütlerinin, İslami bir çizgiyi kabul ettiklerini söyleyerek, dini istismar ettiklerini, bu yüzden de örgütlerin kullanmış oldukları terminolojiye dikkat çekmektedir (Efegil, 2018: s.221). Odhiambo benzer bir ifadeyle; dini motifli terörizmin, ilahi emirleri kasıtlı bir şekilde yanlış yorumladığını ya da kendilerinin de büyük bir aldanma içinde olduğunu söylemektedir. Bu tip örgütler, dine ait olguları çarpıtarak, aslında bireyleri mahkum etmektedir (Odhiambo, 2014: s.187-205). Bu genel çerçeveden hareketle, DEAŞ, Avrupa'da İslamofobi nedeniyle çeşitli saldırı ve hakaretlere maruz kalanlara ve Ortadoğu ülkelerinde yaşayanlar başta olmak üzere, dünyadaki tüm Müslümanlara yaşayabilecekleri bir İslam devleti sunmaktadır. İstanbullu'ya göre DEAŞ, Batılı devletlerle işbirliği yapan ve onlara bağımlı olan Müslüman devletlerin yönetimlerini düşürmeyi, bu ülkeler arasında sınırları ortadan kaldırarak İslam hukukuna dayalı devlet kurmayı amaçlamakta, böylece bütün Müslümanları ümmet bilinciyle bir çatı altına toplamaya çalışmaktadır (İstanbullu, 2017: s.90). Dolayısıyla, DEAŞ, Müslümanları çekebilmek için önce sözde "İslam Devleti'ni" ve ardından da örgüt lideri Bağdadi, kendisini, sözde "Halife" ilan etmiştir. Bağdadi kendi soyunu Peygamber soyuna dayandırmaya çalışarak, Müslümanların gözünde meşruiyetini iyice sağlamlaştırmak ve bu sayede daha güçlü bir motivasyonla örgüte–katılmaya davet etmiştir (Şentürk, 2019: s.8-9).–Sözde 'İslam Devleti', "hicret" ve "cihat" ''şehitlik'' söylemleri üzerine kurduğu propagandanın sayesinde, örgüte birçok

bölgeden katılım olmuş ve örgütün üye sayısında ciddi artış meydana gelmiştir (Şenol ve Erdem, 2016: s.283). Bu duruma örnek teşkil edecek bir yabancı terörist savaşçı ise katılma nedenini şu sözlerle açıklamıştır:

'Ben cihattan önce şahadet fikrini seviyorum. Birleşik Krallık'taki hayatımı terk etmeye hazır değildim fakat hesap günü geldiğinde sorumlu olmamak için bu uğurda mücadele etmeye karar verdim. Sıradan şeyler olan; üniversite, para kazanma, çalışma gibi bir hayattansa kutsal bir amaç için yaşamayı ve cennete gitmeyi tercih ederim'' (Dawson ve Amarasingman, 2016: s.9-10).

Halifelik ilanı DEAŞ'ın kurduğu sözde 'İslam Devleti'nin cazibesini artırarak, dünyanın çeşitli yerlerinden yabancı terörist savaşçıları bölgeye çekmiştir (Kraehenmann, 2014: s.12). Örneğin, İngiliz bir Müslüman olan Jack Letts, şeriat yasalarına göre yaşama inancıyla motive olduğunu ve bu sayede örgüte katıldığını söylemektedir (BBC, 2019; Independent, 2019; Timeturk, 2019). Örneğin, Konya'lı bir gencin babası, iki yaşındaki torunlarını da alarak geliniyle birlikte, oğlunun DEAŞ'a katıldığını, belirtmektedir. Baba, oğlunun sosyal hayatının sıradan bir insan gibi olduğunu, sigara içen, arada kahveye gidip okey oynayan biri olduğunu belirtmiştir. Aniden umreye gittiğini, umreden geldikten sonra sakal bırakıp, şalvar giymeye başladığını, eşine çarşaf giydirttiğini ve annesiyle kız kardeşlerine de bunu tavsiye ettiğini belirtmektedir. Baba, bu değişimin 9 ay gibi kısa bir süre içerisinde gerçekleştiğini ve oğlunun bir hocanın vaazlarına gittiğini, orada cihat, hicret ve benzeri içerikli konuşmalar yapıldığını, zamanla bundan etkilenen oğlunun Mevlana'nın türbesine söylenir olduğunu belirtmektedir (Erdem, 2016: s.180).

Diğer taraftan, Hilmi Demir, hilafetin DEAŞ için önemini ve hilafet motivasyonunu belirtirken iki noktaya dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi hilafetin örgütün yönetilmeyi kolaylaştıran iç mobilizasyonu desteklemesi için cihat, liderlik ve propagandayı belirliyor olmasıdır (TEPAV, 2019: s.1). İkinci unsurun ise dışa dönük fırsatlar yaratmasıdır. Burada, öne çıkan unsurlar örgüte eleman kazandırılması, kendi kamusal düzenini oluşturma ve düşmanlaştırma olarak ifade edilmektedir (TEPAV, 2019: s.1).

Bu bağlamda değerlendirildiğinde, DEAŞ'ın vurguladığı noktalar dikkat çekmektedir. Buna göre, "tüm Müslümanların cahiliye devrindekilere benzer bir

durumda olduklarını, askeri, ekonomik, politik , sosyal ve kültürel değerlerin İslam'la bağdaşmadığını ve dolayısıyla bunun reddedilmesi gerektiğini" savunan DEAŞ, bunun için halifeliğin yeniden inşa edilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır (Moreno, 2016: s.7).

Vera Mironova, bazı yabancı savaşçıların ise ülkelerindeki bütün mallarını ve mülklerini satarak ütopik bir İslam devleti için Suriye'ye geldiklerini fakat vardıklarında bekledikleri gibi bir ortamla karşılaşmadıklarını belirtir (Mironova, 2018). Bunlardan biri olan Lucas Glass sonradan Müslüman olan bir Alman vatandaşıdır. Sözde 'İslam Devleti' kurulduğu düşüncesiyle hareket ederek karısıyla birlikte Suriye'ye gelmiştir. Beklediği ütopik 'İslam Devleti' yerine başka bir şeyle karşılaştıklarını, gazeteye verdiği demecinde şöyle açıklamaktadır:

' '*Biz inancımızın gereği olarak İslam devletinin kurulduğunu öğrenince buraya geldik, ama aldatıldık. DEAŞ'ın yaptıkları ve işlediği suçlar yüzünden birçok yabancının kandırıldığını ve artık DEAŞ'ın gerçek yüzünün ortaya çıktığını bir daha insanların desteğini alamayacağını söylemiştir*'' (Independent, 2019).

Ayrıca, DEAŞ'ın elinde bulundurduğu medya organlarından En-Nebe dergisinde düşman öznesi çok net belirgindir. DEAŞ'a göre "kendi hükmettiği hilafet topraklarında hayatını sürdürmeyen herkes düşman ve kafirdir" (Göksun ve Salihi, 2018: s.26). Bu yüzden, herkesi hicret etmeye çağırır. DEAŞ'a göre onların dışında İslamiyet yaşanmamakta, dolayısıyla herkesle savaş içinde olunmalıdır. DEAŞ gerçekleştirmiş olduğu saldırılarda sivil-asker, çocuk, kadın ayrımına gitmeyerek herkesi müşrik ve düşman olarak görmektedir (Göksun ve Salihi, 2018: s.26).

Kendisi eski bir terör örgütü mensubu olan Aimen Deen, DEAŞ ile ilgili olarak mevcut durumu şu sözlerle ortaya koymaktadır. Aimen Deen:

''*DEAŞ, El Kaide veya Talibandan farklı, DEAŞ ele geçirdiği topraklarda kendine bağlı, köklü bir toplum inşa etmeye çalışıyor ve bu toplumun dünyanın her yerinden ülke ve bölge ayırt etmeksizin birey veya aileleriyle gelerek sözde İslam devletine hicret edenleri kapsadığını belirtiyor." (BBC, 2015).*

Diğer taraftan, DEAŞ'ın cihat söyleminin en önemli amacı şiddet eylemlerini meşrulaştırmaktır. Bunun için bireyin yaşadığı kötü şartlarla, ayrımcılıkla, kötü bir entegrasyonla, yoksunlukla ve tüm yanlışlarla savaşmak için gerekçe yaratmaktadır (Said ve Barret, 2017: s.14-15). Bu anlamda, ısrarla ''karşı konulamaz bir güç adına nihai zaferle sonuçlanacak ve kendilerine cennetteki yerlerini garanti edecek bir savaşta'' olduklarına inanmaktadırlar. Onlara göre bu ''haklı'' bir savaştır. El Kaide ve DEAŞ, cihat yorumunu ve Allah'ın iradesini dini ideolojilerinin temeli olarak kabul etmektedirler (Martin, 2017: s.182). İngiltere'den DEAŞ'a cihat motivasyonuyla katılan başka bir yabancı terörist savaşçı ise şu açıklamayı yapmıştır: (Amarasingam and Dawson, 2016: s.9).

''*Odamda oturup İngilizce tercümeyle Kuran okuduğumda cihat tutkusu beni sardı. Bugün cihadın nasıl dövüştüğünü/mücadele ettiğini merak ediyorum*''*(..) (Amarasingam and Dawson, 2016: s.9).*

Birleşik Krallık'tan gelerek, DEAŞ'ın ideolojik yönü olan 'cihat' anlayışıyla motive olduğunu ve bu durumu: *'Hayat güzeldi, arkadaşlarımla mutluydum, güzel ve rahat bir ortamım vardı. Ama Allah yolunda cihat yapmalıydım ve onun yolunda savaşarak kendimi kanıtlamalıydım''* sözleri ile açıklayan yabancı terörist savaşçı ile *''Suriye'de 2011 yılında iç savaş çıkınca, cihat yapma arzusuyla birlikte gitme düşüncesi beni sardı. Bulunduğum bölgeden/kasabadan giden kardeşler ilham kaynağım oldular''* (Dawson ve Amarasingman, 2016: s.9-10) ifadelerini kullanan bir diğer yabancı savaşçı mevcut duruma ilişkin örneklerdir.

Vera Mironova, DEAŞ'lılarla yaptığı röportajlarda bölgeye farklı motivasyonlarla geldiklerini belirlemiştir. Buna göre, gerçekten cihat motivasyonuyla gelenlerin, intihar saldırıları da dahil olmak üzere, en tehlikeli ve zor görevleri bu kişilerin üstlendiğini söylemiştir. 2017 yılında Rakka ele geçirildiğinde, Kafkasya'dan gelen ve Rusça konuşan bir yabancı terörist savaşçıyla konuştuğunu;

'kaçmayı düşünüyor musun?" sorusuna karşılık*; "hayır sonuna kadar savaşacağım"* dediğini belirtmiştir (NATO, 2018). Bu noktada Müslümanların çoğunlukta olduğu ülkelerde yaşanan işgallere veya mevcut devlet yönetimlerinden kaynaklı sorunlara (adaletsizlik, zulüm, baskı) karşı koymak için giriştikleri eylemleri, meşrulaştırmak için cihat retoriğinden faydalanılmıştır. Bu yönüyle, cihat kavramı, zamanla Kuran'daki anlamında saptırılmış ve yerli yersiz her konuda başvurulan bir kavrama dönüştürülerek siyasi/ideolojik anlamlar kazanmıştır (Turna, 2011: s.83).

Burada DEAŞ'ın amacı, örgüte katılım için cihat olgusunun gerekliliğini propaganda yoluyla Müslümanlara ileterek, yeni yabancı terörist savaşçılar için motivasyon kaynağı oluşturmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, bu şekilde, hem örgüt içindeki teröristlerin motivasyonu yükseltilecek, hem de yeni katılımlar için cihadın hak olduğu propagandası vurgulanacaktır. DEAŞ'a katılanların cihat motivasyonunun önemli olduğunu belirtenlerin oranı %35'i göstermektedir (Said ve Barret, 2017: s.35).

Dini motivasyonun ne derece önemli bir faktör olduğunu anlamak için DEAŞ'a katılan bir başka yabancı terörist savaşçının şu sözlerine dikkat edilmelidir:

''Dinimiz, Kuran'ımız ve Sünnetimizle motive oluyoruz ve bundan utanmıyoruz. Peygamberlik yolunda hilafeti kurmak için elverişli dünyayı terk ettik, bu yüzden küfre boyun eğen bazı münafıkların sorununun ne olduğunu gerçekten anlamıyorum. Politika, servet, bu dünya sevgisi bizi motive etmiyor. Allah yolunda şehit olmaya, yani hilafetin ülkesine şeriat kurmaya razı oluyoruz. İslam'ın dünyaya hakim olacağını açık ve yüksek sesle ilan ettik. Bu gerçeği Peygamberimizin sünnetinden ve hadislerinden biliyoruz, onun üzerine dua edin" (Dawson ve Amarasingman, 2016: s.11).

2.1.4. İdeolojik Nedenler

İslamiyet'in özünde herhangi bir ayrım olmasa da İslam, bilginlerinin düşüncelerinden etkilenilmiş, bu çerçevede çeşitli mezhepler, tarikatlar, tasavvuf ve ekoller meydana gelmiştir (Cirhinlioğlu ve Bulut, 2010: s.311.312). Bu anlamda, olaylara yaklaşımları ve uygulamaları da bazı noktalarda farklılık göstermektedir. Mevcut oluşumlar, çeşitli evrelerden geçilirken ortaya çıkan duyguların, kızgınlığın, tükenmişliğin ve hayal kırıklığı sonucunda bir tepkinin eseridir (Cirhinlioğlu ve Bulut, 2010: s.317).

DEAŞ ideolojisinin ana kaynağını aşırıcı/şiddete varan bir cihat yorumu oluşturur. Örgüt, Müslümanlara yönelik şiddet, baskı ve zulme karşı "haklı/adil bir savaş" yapıldığını göstermeye çalışmaktadır (Moreno, 2016: s.5). Allah yolunda verilen mücadele neticesinde cennete gitme fikri, siyasal şiddeti harekete geçiren en önemli unsurlardan biri olmuş ve geçmişten bugüne kadar birçok terör örgütü dini referanslarla eylem yapmıştır. DEAŞ, El Kaide, El Nursa gibi terör örgütlerinin fikirsel ideolojik yapısı radikal veya Batılı söylemle fundamentalist bir İslam dini anlayışına dayanır. İslam'ı radikal bir çizgide yorumlama ve benimsemelerinin nedeni, faaliyetlerine meşruluk kazandırma çabasıdır (Efegil, 2018: s.220-221).

Ergil ideolojileri sınıflandırırken reformcu, ihtilalci ve karşıt ideolojiler olarak ayırmaktadır. Birincisi düzene temelden karşı değildir aksayan yönlerinin değişmesini savunurken, ikincisi kendi değerlerine göre yeni bir sistem inşa edilmesini, üçüncüsü ise mevcut düzene ve değerlerine tamamen karşıt görüşü savunmaktadır (Saklı, 2019; s.110; Ergil, 1983: s.36).

Buna göre, yabancı terörist savaşçılardan birisinin vermiş olduğu mülakatta kullandığı şu ifadeler dikkat çekici niteliktedir:

''Dinimiz (yaşam tarzımız) Kuran ve Sünnet'in önde gelen alimlerimizle birlikte söylediği şeydir. Buhari, Müslim, İbn Teymiyye ve diğerleri. Elhamdullilah doğru yola maruz kaldım. Öğretilerinizde doğruysanız cihat doğal olarak geldi (Dawson ve Amarasingman, 2016: s.10).

Benzer bir başka örnekte de, yabancı terörist savaşçılardan birisi, mevcut sisteme yönelik eleştirileri ve kurmak istedikleri düzeni şu şekilde açıklamıştır:

‘*’Artık bu sistemde yaşamak istemediğimiz için göç ettik. Ve sistem Batı hükümetleridir ve demokrasileridir. Ne düşündüğünü ve ne söylediğini kontrol ediyorlar. Okuduğunuz ve medyadan izlediğiniz, okulda öğrendiğiniz şeylere kadar, neyin iyi neyin kötü olduğunu anlatıyorlar. Çünkü okul müfredatı onlardan geliyor. Ama İslam denen kendi yaşam tarzımız var. Tam bir yaşam tarzıdır. Bu bir din ama aynı zamanda bir yönetimdir. Tuvalete gitme, su içme ve dişlerini fırçalama şeklinden Allah'a nasıl ibadet ettiğine ve bir işi nasıl yürüttüğüne kadar her şeyi yaptığın kanunlar ve yöntemler vardır. Dünyayı olduğu gibi görmenizi sağlar ve sizi toplumdaki zararlı şeylerden uzak tutar* (Dawson ve Amarasingman, 2016: s.13).

DEAŞ terör örgütü, ideolojik olarak kuruluş sürecinde organik bir bağ kurduğu El Kaide terör örgütüne benzemektedir. Buna göre, DEAŞ Selefi anlayışı benimseyip, Batılı değerlere karşı onları terörizmle alt ederek, hedeflerine ulaşmayı amaçlamakta ve Vehhabiliğin cihat konusundaki yaklaşımını benimsemektedir (Demirel, 2005: s.23). Bu anlamda, İslam’ı ilk haline döndürmeyi düşünen otantik bir Selefizm yaklaşımıyla, Neo Haricilik’in birleşmesinden oluşan bir ideolojiye sahiptir (Din işleri Yüksek Kurulu, 2015: s.8).

DEAŞ’in ideolojisinin kökleri radikal bir Selefi İslam yorumuna dayanmaktadır. Selefilik, Batı ülkelerindeki göçmenlerden Ortadoğu bölgesinde yaşayanlara kadar dünya çapında çok sayıda Müslüman tarafından, modern zamanlar karşısında İslam'ı yenilemenin bir yolu olarak görülmüştür. Özgünlük iddiaları ve metinsel içeriklerin yanı sıra, diğer yorumlara duygusal ve korumacı bir alternatif sunduğu için de cazip görülmektedir. Batı ülkelerinde, birçok genç Müslüman’ın kimlik kriziyle karşı karşıya kalması ile birlikte, ne ev sahibi toplumla ne de ailelerinin menşe ülkesi ile özdeşleşmemesi önemli olmuştur. Bu noktada, onlar için İslam’ın evrenselliğinin altını çizen Selefilik, her iki toplumdan farklılaşma ve onlara yeni bir kimlik sağlama yolu olarak değerlendirilmiştir. DEAŞ, mevcut durumu motivasyon sağlama amacıyla başarılı bir şekilde kullanarak, onlara zafer ve intikam fırsatı sunmuştur (Moreno, 2016: s.6-7-8). Hegghammer’in de altını çizdiği şekliyle burada öne çıkan unsur, Müslüman ulusun (İslam ümmetinin) varoluşsal bir tehditle karşı karşıya olduğu, bazı Müslüman ülkelerin işgal edildiği ve Müslümanların katledildiği inancına sahip olmasıdır (Kraehenmann, 2014: s.8).

Hegghammer, bu durumun üstesinden gelebilmek için Müslümanların, söz konusu olan çatışma bölgelerinde İslam hukukunun bir gereği olarak, düşmanla mücadele edilmesi gerektiğine inanmaktadır. Bu durum için düşmanın çok kötü olduğu ön kabulü ve diplomatik çözümün mümkün olmadığı kanaatinin oluşması gerekmektedir. Ayrıca Müslümanların veya onlara ait olan toprakların savunulması yalnızca o bölgenin insanıyla sınırlı olmamakta, tüm Müslümanların görevi olarak kabul edilmektedir (Kraehenmann, 2014: s.8). Heghammer'in bu görüşünü DEAŞ'a katılan yabancı terörist savaşçının açıklamalarında da görmek mümkündür. Buna göre, bir yabancı terörist savaşçı DEAŞ'a katılma nedenini şu şekilde ifade etmiştir:

''Öncelikle buraya gelerek cihada katılan Müslümanların canı sıkıldığı ya da macera aradığı için geldiğini söyleyenler yalancıdır/propagandacıdır. Bu bir çeşit oryantalizmdir. Batı'da cihada gidenleri sebepsiz yere ya da sıkıldıkları için, psikopat oldukları için gittiklerini söylüyor ve öyle göstermek istiyorlar. Tanıdığım birçok muhacir eş ve çocukları ile geldi, bazıları ise eşlerinden boşandı ve en sevdikleri insanları anne vev babalarını terk ettiler. Kutsal bildikleri davaları, Allah aşkı için bunu yaptılar'' (Dawson ve Amarasingman, 2016: s.10)

Bununla birlikte, DEAŞ kendi ideolojik tutumunu Dabiq isimli dergisinde açıklarken, dini otoriteden önce silahlı gücün otoritesinin tesis edilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır (Aygün, 2019: s.42). Bunun için de belirlemiş olduğu stratejiler ''hilafet, hicret, cem, zalimleri durdurmak, temkin'' şeklindedir (Şenol ve Erdem vd., 2016: s.284; Aygün, 2019: s.42-43).

Bu noktada, konuyu yabancı savaşçıların açıklamaları üzerinden örneklendirmek gerekirse, bir yabancı terörist savaşçının örgüte katılma motivasyonunu açıkladığı *'Allah rızasını kazanma arzusu, dünyanın herhangi bir yerinde cihat etme, düşmanlaştırdığı ötekiyle savaş''*şeklindeki sözleri bu anlamda dikkat çekici niteliktedir. Ya da bir diğer yabancı terörist savaşçının benzer açıklamaları sorunu gözler önüne sermesi bakımından önemlidir:

''Filistin'e gitmek istedim. Bütün arkadaşlarım bunun hakkında konuşurdu. Birisi beni gençken Seyyit Kutub'a yönlendirdi. Onu okumamı istedi ve düşüncelerimi etkiledi. El Kaide'nin cihadıyla ilgili daha fazla bilgi edindim. Her şey normal/yasal görünüyordu. Uzun zaman önce bir gruba katılmak istedim, ama

istediğimi bulamadım. Sonra Allah, Suriye iç savaşı biçiminde bize bir rahmet gönderdi'' (Dawson ve Amarasingman, 2016: s.9).

Benzer şekilde, DEAŞ'ın ideolojik tutumunu benimseyen yabancı terörist savaşçı Masen al Mohammed de içinde bulunduğu durumu "*'Kafirlerle savaşmak her Müslümanın, her Arap'ın görevidir. Suriye'de kutsal bir savaş var'*' sözleriyle ifade etmiştir (Spiegel, 2012).

2.1.5. Sosyo Ekonomik Faktörler

Sosyo ekonomik sebeplerin terörün temel kaynağı olduğu konusu tartışmalıdır. Mevcut sorunların teröre ve radikalleşmeye varan süreçte bir etken olabileceğini savunan düşünürler bulunsa da bunun tek başına bir neden olamayacağı yönünde genel bir kanaat mevcuttur. Bu noktada, Targ, ekonomik anlamda geri kalmış toplumların, gelişmiş toplumlara kıyasla, daha çok terörle karşılaştığını belirtmektedir (Targ, 1979: s.119; Torun, 2003 : s.163). Laqueur, Targ'ı destekler bir şekilde modern toplumların istikrarlı yapısına ve gelişmişliğine dikkat çekerek, halkının refah seviyesinin yüksekliğine vurgu yapmaktadır. Az gelişmişlik, toplumsal isteklerin karşılanmasına olanak sağlamadığı için, istikrarsız ve tepkiye neden olabilecek nitelikte değerlendirilmektedir (Laqueur, 2002: s.113, Torun, 2003 : s.163). Diğer bir ifadeyle, bir terör örgütüne katılım için birçok faktörün motivasyon oluşturduğu kabul edilmekle birlikte, ekonomik durumların da etkisi olduğu bir gerçektir. Buna göre, bir ülkede yaşayanlar arasında milli gelir dağılımındaki dengesizlikler, işsizlik, adaletsiz uygulamalar ve vergi sistemi gibi durumlar, terör örgütlerine propaganda için fırsat yaratmaktadır (Gökbunar, 2010: s.20).

Bu anlamda, Akın, kötü ekonomik koşulların bireylerin örgütlere yönelmesinde önemli bir etken olduğunu belirtmektedir (Akın, 2012: s.16). Örgüte katılan ve Irak'ta yargılanan DEAŞ mensubu 30 yaşındaki yabancı terörist savaşçı ''evine yiyecek götüremediğini ve DEAŞ'ın kendisine 5000 dinar ödemeyi vaat ettiği için'' örgüte katıldığını söylemiştir (NATO, 2018). Bunun yanı sıra, yukarıda da vurgulandığı gibi, ekonomik şartları iyi olduğu halde örgüte katılımların olduğu ve her yabancı terörist savaşçının ekonomik nedenlerle motive olamayacağını savunanlar da bulunmaktadır. Bu duruma, Avustralya vatandaşı olan atom mühendisinin 60.000 dolar maaştan vazgeçerek, DEAŞ terör örgütüne katılmak üzereyken yakalanması örnek olarak verilebilir (Tgrthaber, 2015).

Diğer taraftan Laqueur teröristlerin motivasyonunu/hareketini sağlayan birçok saklı etmenin olabileceğini, fakat genel ekonomik verilerle bunu açıklamaya çalışmanın doğru olmayacağını belirtmektedir (Laqueur, 2002: s.141). Ayrıca, yabancı terörist savaşçıların paralı askerlerden ayrıldığı, bu kapsamın içine dahil

edilmediği, birçok araştırmacı tarafından öne sürülmektedir . Fakat yapılan bazı araştırmalar ekonomik/maddi çıkarların temel katılma nedeni olmasa da önemli bir faktör olabildiğini, bazı yabancı terörist savaşçılara para ödendiğini ifade etmektedir (Glusac, 2019: s.5).

Bu noktada, DEAŞ'ın vaat ettiği maddi ödüller nedeniyle motive olarak örgüte katıldığını söyleyen yabancı terörist savaşçı Osman Muhammed'in açıklaması oldukça dikkat çekicidir:

'' Buraya yardım için geldim, yaralıları tedavi ediyordum ve karşılığında bana 500 dolar veriyorlardı. Buraya gelenlerin birbirinden farklı nedenleri vardı. Bazıları para için, bazıları ise savaş ve başka düşüncelerle örgüte katıldığını söylüyordu'' (Milliyet, 2019).

Buna karşılık, DEAŞ'ın vaat ettikleri çerçevesinde bölgeye gitmiş, ancak umduğunu bulamamış yabancı terörist savaşçılar da bulunmaktadır. Bu duruma örnek olarak yabancı terörist savaşçının aşağıdaki açıklamaları gösterilebilir:

'' *DEAŞ'ın söylediklerinin/vaatlerinin gerçek olup olmadığını görmek için Suriye'ye gittim. Ama doğru olmadığını gördüm. DEAŞ vaat ettiklerini vermiyor. Maaş yok, ev yok, mobilya yok, iş bile yok. Bu yüzden ayrılmaya karar verdim* '' *(Dawson, 2018: s.111-112).*

Benzer şekilde, bulunduğu ülkede çeşitli sosyo-ekonomik sorunlar yaşayan ve açıklamalarında sosyal adalet ve fırsat eşitsizliği gibi konularda şikayetini dile getiren, ancak vaat edileni bulamayan bir diğer yabancı terörist savaşçının mevcut duruma ilişkin ifadesi ise şu şekildedir:

''*Suriye'ye ya da başka bir yere gitmeyi düşünmüyordum. Pasaportumu yenilemeye gittiğimde yenileyemeyeceğimi söylediler. Pasaport olmadan buraya mahkumsun. Örneğin bir iş bulamazsın, referans mektubu isterler, mülk satın alamazsın, bir işletme açamaz, ödünç para alamaz, hatta evlenemezsiniz. Başka seçenek kalmadı, ellerimi şeytanın ellerine koymaya hazırdım. Hayatın daha iyi olup olmadığını görmek için Suriye'ye gittim ama beklediğim gibi iyi değildi*'' *(Said ve Barret, 2017: s.38).*

Bu noktadan değerlendirildiğinde, DEAŞ yalnızca manevi yönden değil, maddi ihtiyaçları olanlara yönelik de para gibi çeşitli vaatler sunan bir anlayışa sahip olduğu gözlenmektedir (Moreno, 2016: s.9). Buna göre, evlilik parası, sözde şehit olan üyelerin ailelerine maaş bağlanıldığı veya çatışma alanlarında özel başarı gösterenlere çeşitli ödüller verildiği öne sürülmektedir (Demirağ, 2015: s.216). DEAŞ'a katılan 18 yaşındaki yabancı terörist savaşçının annesinin aktardığına göre, dayısının sosyal medyada yaptığı paylaşımlardan oğlu etkilenmiş ve iki ay boyunca sürekli DEAŞ hakkında araştırma yapmıştır. Dahası dayısının ganimet olarak aldığı evlerden birinde kaldığını öğrenmesi ve şartların güzel görünmesi nedeniyle örgüte katılmak için Suriye'ye gittiğini belirtmiştir (Erdem, 2016: s.174).

Kısacası, Eroğlu'nun da vurguladığı gibi, DEAŞ'a katılma noktasında öne çıkan motivasyon unsurlarından birisi de maddi kazanç hevesidir. Bir iş kurabilmek, evlenmek ve sahip olamadıkları zenginliğe erişmek için bir süre örgüte katılarak para biriktirmek özellikle gençler açısından önemlidir (Eroğlu, 2018: s.29-38). Bu anlamda, Caşın, terör örgütlerinin örgüte katılım sağlayanları örgütün hedeflerini gerçekleşmesi halinde yeni meslekleri olacağını, ailelerine bakılacağını vaat ederek kendilerine bağlılığını artırdığını ve ekonomik sıkıntı içinde olanlara yardım edilerek motivasyonlarının yükseltildiğini belirtmektedir (Caşın, 2008: s.377). Eroğlu, özellikle 20 yaşından küçük olanların sözde İslam Devleti′nin bulunduğu topraklara ziyaret ettirildiği, burada şartların çok iyi olduğunun gösterilmeye çalışıldığına dikkat çekmektedir. DEAŞ'ın amacı gençleri lüks arabalar, pahalı telefonlar, savaş ganimetleri gibi ilgilerini çekebilecek şeylerle etkilemek ve onların yakın çevresinde bulunan arkadaşları, aile bireyleri veya hemşerilerine kendilerinin propagandasını yaparak bu yönde bir motivasyonla örgüte katılmalarını sağlamaktır (Eroğlu, 2018: s.28-36).

2.1.6. Kültürel Faktörler

İslam dinini kendi doğrultularında yorumlayarak, özünden farklı bir çizgiye taşıyan dini referanslı terör örgütleri, bu doğrultuda eylemlerini haklı gösterebilmek için köklü İslami kültürel değerleri ön plana çıkarmaktadır. Bu şekilde ideolojik ve siyasi iletilerine yakın evrensel bir Müslüman kimliği oluşturarak kendi terör faaliyetlerine desteği artırmaya çalışmaktadır (Moreno, 2016: s.6).

Winter, ''DEAŞ'ın, "karşı kültür fikri" yaratmasına dikkat çekmektedir.Buna göre, DEAŞ, genellikle yaşadıkları toplumdan soyutlanmış ve/veya çeşitli nedenlerle ailelerine ve çevresine öfke besleyen kişilere yönelmektedir (Odatv, 2016). Dolayısıyla, DEAŞ terör örgütü sosyal ve kültürel değerlerin birleştirici yönünün bilincinde olarak, bu yönde propaganda yapmaktadır. Bu anlamda, DEAŞ kendi yayın kaynaklarından Konstantiniyye'de mevcut durumu açıklarken, ''*Amerikan rüyasının bile o ülkenin vatandaşlarını birleştirme noktasında yeterli ölçüde başarılı olmadığını, DEAŞ'ın ise farklı milletlerden/dillerden/kültürlerden insanı bir araya getirerek aynı amaca doğru konsolide ettiğini''* belirtmiştir *(Eroğlu, 2018: s.39).* Bu duruma ilişkin DEAŞ'lı yabancı terörist savaşçıların açıklamalarına bakıldığında Müslümanlığı sonradan seçen, ABD vatandaşı bir DEAŞ mensubu yabancı terörist savaşçının ''*(...)15 yaşında şehadet ettim, yaşadığım yerde cami hatta Müslüman olmadığı için örgüte katıldım''* yönündeki sözleri örnek gösterilmekle birlikte (Amarasingam and Dawson, 2016: s.8), başka bir yabancı terörist savaşçının örgüte katılma nedenini açıklarken vurguladığı aşağıdaki noktalar da oldukça dikkat çekici niteliktedir:

"Başından beri savaşmak için Suriye'ye gitmedim. İslami bir hayat yaşamak istedim. Ayrıldım, çünkü camiimde bir minare yapmak istedim ama izin verilmedi. Çocuklarım diğer çocuklar tarafından rahatsız edilmeye başladı, çünkü onlar Müslüman'dı. Ailem ve benim için Suriye'de yaşamanın iyi olacağını düşündüm ama beklediğim gibi olmadı" (Dawson, 2018: s.111).

Diğer taraftan, özellikle, kadınların DEAŞ'a katılma nedenlerinin sosyo-kültürel değerler üzerinden şekillenmesi bu anlamda dikkat çekicidir. Buna göre, Batı'da yaşayan kadınların geleneksel 'İslam kültürü' ile 'Batı feminizmi' arasında sıkışıp kaldığı ve istediği yaşam biçimini uygulayamadığı ifade edilmektedir. Bu anlamda, örgüte katılmadan önce kadınların ikna edilme sürecinde istedikleri gibi bir

yaşam biçimine kavuşacakları vurgulanmaktadır. Bu vaatler, örgüte katılmak için bazı genç kadınlara oldukça cazip gelmiştir. Buna karşılık ise Pearson, anlatılanlarla gerçeklerin aynı olmadığını, yiyecek kıtlığı, katı kıyafet kuralları, sosyalleşmeye izin verilmemesi ve basit hatalara bile ağır cezalar uygulanması gibi durumların varlığına işaret etmektedir (Whitehead, 2019: s.22-24).

Diğer taraftan, DEAŞ'a katılan yabancı terörist savaşçıların cinsiyet üzerinden radikalleşme dinamiklerini ve motivasyonlarını araştıran Elizabeth Pearson ve Emily Winterbotham'ın, elde ettiği bulgular dikkat çekicidir. Pearson ve Winterbotham, evliliğin DEAŞ'a katılan gençlerin birçoğu için önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır. Bununla beraber; sosyal ortamlarından tecrit hissinin de örgüte katılımda önemli bir motivasyon olduğunun altı çizilmektedir (Whitehead, 2019: s.22-24).

Örneğin, DEAŞ'a katılmadan önce İngiltere'de yaşayan Bangladeş kökenli 16 yaşındaki Umm Umar, örgüte katılmadan önce Jaffar isimli biriyle sosyal medyada tanıştığını ve bu kişinin kendisini örgüte katılmak üzere teşvik ettiğini belirtmiştir. Umm Umar örgüte katılmadan önce yaşadığı ülkede çeşitli hakaretlere ve şiddete maruz kaldığını, bu anlamda mutsuz bir çocukluk geçirdiğini ifade etmiştir (BBC, 2015).

Örgüte katılan başka bir yabancı terörist savaşçı Umm Zehra ise sözde İslam Devleti'nin sağladığı sosyal ve kültürel ortama dikkat çekmekle birlikte, bu durumu izah ederken*''Burada İslam Devleti'nde inandığım gibi özgürce yaşamak ve din üzerine fıkıh, hadis eğitimi almak''* ifadelerini kullanması, konuya ilişkin örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir (BBC, 2015).

2.1.7. Kişisel Faktörler

Radikalleşmeyi psikolojik yönden inceleyen bazı araştırmalara göre, bu kişiler normal bireylerden farklıdır. Ancak bu yargının tersini vurgulayan, radikalleşen kişilerin normal insanlar gibi psikolojik yönden sağlıklı olabildiğinin altını çizen araştırmalar da yapılmıştır. Buna göre, terör örgütlerine katılan bireylerin psikolojik yönden iyi olabildikleri, dolayısıyla radikalleşmeyi yalnızca psikolojiyle değerlendirmenin yetersiz olacağı, bu yüzden de disiplinler arası ortak çalışmayla konunun değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Öztürk ve Derin, 2019: s.1127). Borum bu duruma benzer şekilde, bazı sivil çatışmalarda psikolojik ve fiziksel manipülasyonla bireylerin çatışmalara zorlandığını belirtir (Borum, 2017: s.251).

Caşın, militanların, örgüt içerisinde zamanla kitle psikolojisine uyarak, kendi benliğini iyice kaybettiklerini ve şuursuz bireyler haline geldiğini belirtmektedir. Caşın'a göre bir kişinin saldırgan bir bireye dönüşmesinde ve şiddet eylemlerine başvurmasında psikolojik motivasyonlar rol oynamaktadır. Bu durumu irade teslimiyeti, değer yargılarının kaybolması ve niçin yaptığını bilmeden eylemlere katılması olarak açıklamaktadır (Caşın, 2008: s. 377). Bu duruma örnek olarak çocukları DEAŞ örgütüne katılan babanın yaptığı açıklama verilebilir. Üç çocuğu DEAŞ'a katılan baba, evlatlarının çok iyi kişiler olduğunu, yakın arkadaş çevresinde ve okullarında çok sevilen, ayrıca eğitim hayatlarında başarılı, neşeli duyarlı kişiliklere sahip olduğunu söylemektedir. Çocuklarının öyle cehennem bir yere nasıl kalkıp gittiklerini anlamadığını belirtmektedir (Erdem, 2016: s.180).

Sayar′a göre nefret duygusu terörün kişisel yönünün temel noktasıdır. Sayar, kendini ötekileşmiş ve mağdur hisseden bireylerin nefret duygusuyla bir araya geldiğini, birlikteyken güçlü hissettiklerini, öteki olan düşmanına karşı duyulan öfkeyle şiddeti örgütlü terör hale getirdiklerini-söylemektedir (Sayar, 2018).

Diğer taraftan, bir bireyin radikalleşerek aşırıcılığa/şiddete yönelten faktörlerin başında arkadaşlar ve sosyal ağların geldiği birçok çalışmada vurgulanmıştır. Scott Attran, El Kaide veya DEAŞ benzeri örgütlere katılan her dört kişiden üçünün, arkadaşlarından etkilendiğini belirtmektedir. Ayrıca Attran'a göre bir kısmı

hayatlarında yeni bir sayfa açmak için bu yolu seçenlerden oluşmaktadır (Said ve Barret, 2017: s.34).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YPG VE MOTİVASYONLAR

3.1. YPG'Lİ YABANCI TERÖRİST SAVAŞÇILARIN MOTİVASYONLARI

YPG terör örgütüne katılan yabancı terörist savaşçıların sayılarıyla alakalı kesin bir veri yoktur. Bu alanda yetkili olan kişiler bile kesin olmayan tahminlerle hareket etmektedir (Orton, 2016: s.116). PYD′nin askeri kanadı olan YPG terör örgütünün 65 bin civarında militanı olduğu yönünde iddialar bulunmaktadır (Ural, 2018: s.125). Fakat bu teröristlerin ne kadarı 'yabancı terörist savaşçı' bu konuda net bir bilgi yoktur. Kyle Orton, genel bir değerlendirme yapabilmek için, örgüte katılan yabancı terörist savaşçıdan az sayıda kişinin profilleri üzerinden bir analiz yapmıştır. Bu çalışmaya göre, örgüte katılan yabancı terörist savaşçıların daha çok 12 ülkeden geldiği tespit edilmiştir. YPG′ye katılan yabancı terörist savaşçıların büyük çoğunluğu Anglosakson ülkelerinden gelmektedir. Bu ülkelerden katılanların oranı %78'e denk gelmektedir. Bu ülkeler, ayrı ayrı değerlendirildiğinde ise %33 ile ABD, %28 ile İngiltere ön plana çıkmaktadır. (Orton, 2016: s.116).

YPG üyesi yabancı terörist savaşçıların büyük kısmını %60'lık orana karşılık gelen, 30 yaş altındakiler oluşturmaktadır. Yaş aralığını 40 ve altı olarak aldığımızda bu oran %80′e çıkmaktadır (Orton, 2016: s.117).

YPG′ye katılan yabancı terörist savaşçıların mesleki geçmişlerine bakıldığında belirli bir meslek grubuyla karşılaşılmamaktadır. YPG′ye katılan yabancı terörist savaşçıların arasında mavi yakalı, mühendis, işçi, tüccar, avukat, eski asker ve öğrenci gibi farklı mesleklerden bireyler bulunmaktadır. (Orton, 2016: s.118).

Diğer taraftan, YPG′ye katılan kadın yabancı terörist savaşçılar ise YPG′nin YPJ örgütünde yer almaktadır. Yapılan araştırmalara göre YPG terör örgütünün %92'si erkeklerden, %8'i de kadınlardan oluşmaktadır (Orton, 2016: s.119).

YPG terör örgütüne katılan yabancı terörist savaşçıların farklı motivasyonları olsa da kendi içinde kategorize edilebilir. Hatahet, bunları eski askerler/gaziler, heyecan ve macera arayanlar ile inandığı dava uğruna katılanlar olarak sınıflandırmaktadır (Hatahet, vd., 2019: s.10). Tuck, Silverman ve Smalley ise YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçıları şu şekilde sınıflandırmaktadır: ''DEAŞ terör örgütüne karşıtlık ve faaliyetlerine set çekme, Kürt diasporasına destek olma, ideoloji ve çevrimiçi propaganda'' (Tuck, vd., 2016: s.20).

Bu süreçte kırılma noktası olan iki olay vardır. Bu olaylardan birincisi Irak'ın Musul kentinde, Hristiyan Ezidilerin yaşadığı Sincar ilçesine yönelik DEAŞ'ın saldırısı ve bölgeyi hakimiyeti altına aldıktan sonra Ezidilere karşı giriştiği katliamlardır. Özellikle Batılı ülkelerden gelerek YPG′ye katılan yabancı terörist savaşçılardan önemli sayıda bireyin bu motivasyonla hareket ettiği görülmektedir. İkinci önemli olay ise Suriye sınırlarında yer alan Halep şehrindeki Ayn el Arab bölgesine, DEAŞ'ın saldırmasıyla bölgede yaşanan çatışmalardır (Whitehead, 2019: s.30-32).

DEAŞ'ın etkinliğini artırmasına paralel bir şekilde yaşanan bu iki olay başta Batılı ülkeler olmak üzere uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Bölgede DEAŞ varlığına/tehdidine karşı direnç gösteren yapının YPG olduğu propagandası, Batılı savaşçıların YPG′ye akışını sağlamıştır. Bunlardan biri olan Macer Gifford bölgede yaşanan şiddet olaylarını soykırım olarak kabul ettiğini ve bu durumu engellemek adına kendi devletinin(İngiltere) bir şey yapmadığını iddia etmektedir (Theguardian, 2015; Thenational, 2020). Avustralya′dan YPG′ye katılan Hardini'in babası, DEAŞ terör örgütünün başta çocuklara ve kadınlara yönelik saldırıları oğlunun örgüte katılmasında rol oynadığını belirtmiştir (Nationalinterest, 2016; ABC, 2015). YPG'nin kadın kolu olan YPJ'ye katılan İngiliz kadın savaşçı Kimmi Taylor, bölgeye gelme motivasyonunu: *''Burası tüm dünyanın katılabileceği, ezilen insanların olduğu bir yer''* sözleriyle açıklamıştır (Blake, 2017).

YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçılara ilişkin bu genel değerlendirmeler neticesinde, örgüte katılan yabancı terörist savaşçıların motivasyonları; ''çevrimiçi

propaganda, DEAŞ karşıtlığı, ideolojik, macera arama, eski askerler, ve kişisel nedenler şeklindedir.

3.1.1. Çevrimiçi Propaganda

YPG, yabancı terörist savaşçıların örgüte katılması için propaganda faaliyetlerini yoğunlaştırarak hedef kitleye yönelik mesajlar vermektedir. Bu platformları genelde takip edenler ve etkileşime girenlerin çoğunluğunun yabancı terörist savaşçı olmadığını, fakat örgüte çekim sürecinde önemli bir rol oynadığını ve potansiyel bireyleri cesaretlendirdiği görülmektedir (Tuck, vd., 2016: s.36).

PYD/YPG, Batı'nın desteğini sağlayabilmek için medya yoluyla önemli konulara vurgu yapmıştır. Bu konular içerisinde; ''YPG'nin DEAŞ karşıtı bir yapı olduğunu, tüm dini oluşumlara karşı muhalefet ettiğini ve kadın hakları, demokrasi, çoğulculuk, çeşitlilik, ekonomik kalkınma ve adalet savunuculuğu bulunmaktadır (Orton, 2017; s.36). Bu duruma örnek olarak CNN'de *'Dünya'nın en ileri demokrasisi doğuyor, yok olmasına izin vermeyin'* başlıklı haber, YPG ve onun destekçileri tarafından yapılan önemli propaganda faaliyetlerinden birisi olmuştur. Rahila Gupta'nın yazdığı bu yazı ile YPG övülerek dünyaya iyi gösterilmiştir (Bayraklı, 2018). Bu durumun, bireylerin etkilenerek YPG'ye katılmasıyla sonuçlanabildiği durumlar olmuştur. Nitekim bir İngiliz yabancı terörist savaşçı, izlediği videodan etkilenerek, YPG'ye katıldığını şu sözlerle ifade etmektedir:

''*DEAŞ savaşçısı, bir videoda kadının başını kaldırıp kameraya sırıtıyor. Bunu gördüğüm zaman, buraya gelip katkıda bulunmaya mecbur hissettim'' (Mans ve Tuitel, 2016: s.6).*

YPG'ye katılmak için gelen ilk dalga yabancı terörist savaşçıların, internet ve sosyal medya kullanımı nedeniyle ikinci bir yabancı terörist savaşçı akışını tetiklediği belirtilmektedir. Bu duruma örnek olarak, Almanya'dan YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçı verilebilir. Buna göre, Alman yabancı terörist savaşçı şu ifadeleri söylemiştir:

''Suriye'de yaşanan iç savaşı, altı aydır internetten takip ediyordum. Terör örgütü DEAŞ Rojava'ya saldırdığında, YPG'ye katılmaya karar verdim'' (Mans ve Tuitel, 2016: s.7).

Örgüt kendi mensuplarının görüntülerini yayınlayarak kendine yakın dünya görüşüne sahip insanları etkileyerek örgüte çekmeye çalışmaktadır. Bu kayıtlardan birinde YPJ üyesi Campbell Facebook'ta yayınlanan görüntülerde örgüte katılma nedenini şu şekilde açıklamıştır:

"Burada inşa edilen kadınların devrimine katılmak, ve faşizmin güçlerine karşı savaşmak istedim.'' (Nytimes, 2018, The Gurdian, 2018).

ABD ordusunda görev yapmış, kod adı ''Sipan Ahmed ''olarak bilinen eski bir asker olan Woodard, YPG'ye katılan ilk yabancı teröristlerden birisiydi. YPG onunla yaptığı röportajları Youtube gibi platformlarda paylaşarak örgüte eleman çekmeye çalıştığı gözlenmiştir (Orton, 2017: s.86-87).

Bu örneklerden de görülebileceği üzere, sosyal medya platformları yalnızca terör örgütleri tarafından örgüte eleman çekmek için kullanılmayan, aynı zamanda çeşitli ağlar oluşturmasına fırsat veren, para toplamayı ve seyahat etmeyi kolaylaştıran ilk mesajların verildiği alanlardır. (Tuck, vd., 2016: s.33). Dolayısıyla, YPG terör örgütü elemanlarının, günlük yaşamlarını ve savaş deneyimlerini anlatarak/göstererek propaganda yaparak yeni katılımlar için bireyleri etkilediği görülmektedir (Tuck, vd., 2016: s.33).

YPG'nin en çok kullandığı platformlar olarak Facebook, Youtube, Twitter ön plana çıkmaktadır. Bunların içinde en çok dikkat çeken Facebook da oluşturulan bireysel profiller ağıdır (Tuck, vd., 2016: s.33-34). Özellikle 'Rojava Aslanları' isimli sayfa 22.800'den fazla beğeni almaktadır. Bu sayfada ayrıca YPG'lilerden ölen kişilerin sözde 'şehit 'olduğuna vurgu yapılmakta ve örgüte nasıl katılacaklarına dair çeşitli bilgiler ile tavsiyeler verilmektedir. Bu kişiler arasında yer alan 26 yaşındaki yabancı terörist savaşçının aşağıda yer alan açıklamaları bu anlamda dikkat çekicidir:

"Basit bir mesajla başladı her şey, sonra bir davetiye aldım ve seyahat için para toplayarak YPG'ye katıldım'' (Tuck, vd., 2016: s.33-34).

Benzeri bir sayfada 'Rojava Gönüllülerine Yardım' başlığı altında öne çıkmaktadır. Bu sayfada *"DEAŞ karşıtı YPG gönüllülerine yardımcı olmak isteyen ve fon toplama sayfası''şeklinde mesajlar* içermektedir. Dahası sosyal platformlarda ise

Kürtlere karşı işlenen suçlara ve vahşetlere dikkat çekilerek, bu konuda duyarlı olan bireyleri etkilemeye yönelik propaganda yapılmaktadır (Tuck, vd., 2016: s.34-35).

Sonuç olarak, uluslararası alanda verilen çevrimiçi propaganda faaliyetlerinde PYD/YPG'nin DEAŞ karşıtlığı, ilericiliği, enternasyonalist kimliği, azınlıkların ve Kürtlerin haklarını savunan/koruyan bir odak olarak tanıtılması söz konusudur (Orton, 2017; s.36). Buradan hareketle; bireylerin, çevrimiçi propaganda sayesinde karşılaştığı bu içeriklerden etkilenerek YPG'ye katılmasına yol açabilmektedir.

3.1.2. DEAŞ Karşıtlığı

YPG saflarına katılan yabancıların en önemli motivasyonlarından birisi DEAŞ karşıtlığı ve DEAŞ'la mücadeledir. YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçıların ifadelerinde/röportajlarında sık sık dile getirdikleri bu husus temel motivasyon kaynağıdır. Batılı ülkelerden gelenlerin mobilizasyonunda, DEAŞ terör örgütünün Londra ve Paris gibi önemli şehirlerde saldırılar gerçekleştirmesi önemli bir rol oynamıştır (Hatahet, vd., 2019: s.11-12).

2014 yılında yaşanan Ayn el Arab/Kobani çatışmalarında DEAŞ'ın etkisi yabancı teröristlerin bölgeye gelmesini tetiklemiştir (Hatahet, 2019: 4). Bölgede az sayıda yaşayan Hristiyanların varlığı ve DEAŞ'ın onlara karşı acımasız tutumları, Hristiyanları bu konuda daha duyarlı bir tutum izlemeye sevk etmiştir. Başta Ezidiler olmak üzere Süryanilere yönelik DEAŞ zulmüne karşı olma motivasyonuyla gelerek katılanlar bulunmaktadır (Whitehead, 2019: s.30). Batılı yabancı savaşçıların YPG'ye akışı 2014 yılında önemli bir seviyeye ulaşmıştır. Bu akış Rojava'ya doğru, özellikle DEAŞ terör örgütünün Sincar dağını kuşatması ve Yezidi halkını tuzağa düşürmesiyle hız kazanmıştır. Ayrıca Ürdünlü pilotun yakılmasına duyulan tepkilere ilave olarak, Ayn el Arap bölgesinin de DEAŞ tarafından kuşatılmasıyla, ilk gönüllü yabancı terörist savaşçıların YPG'ye katılmak için bölgeye geldikleri tespit edilmiştir (Orton, 2017; s.36; Hatahet, 2019: 11; Whitehead, 2019: s.30).

YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçılardan Yunanistan uyruklu Konstandinos Scurfield, 2013 yılında annesine: *"Suriye'ye gideceğini ve yardım edeceğini', bildirmiş ve* gerekçesini ise *' Kürtlerin öldüğünü ve hükümetlerinin bir şey yapmadığı' '* şeklinde açıklamıştır (Thegurdian, 2015; Middleeasteye, 2015; BBC 2015; Globalnews, 2015).

Bu duruma bir diğer örnek de 2 Mayıs 2015'te Avustralya'dan ayrılarak YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçı Harding verilebilir. Harding, örgüte katılma nedenini:

'İnsanların katledilmesine, kadınlara ve çocuklara tecavüz edilmesine daha fazla seyirci kalamazdım'' sözleriyle açıklamıştır (Nationalinterest, 2016; ABC, 2015).

Suriye'de Harding'i tanıyan İngiliz YPG'li yabancı terörist savaşçı Joe Akerman, Harding öldürüldüğünde onun yanında olduğunu belirtip hakkında şunları söylemiştir:

"Harding'in askeri deneyimi olmadığını biliyordum, ama diğer bazı kişiler gibi aptal değildi. Şöhret veya para için değil, sadece yardım etmek için oradaydı '' (Nationalinterest, 2016; ABC, 2015).

Örgüte katılımda DEAŞ'in tüm insanlık adına kötü olduğu kanaatinde olanların sayısı az değildir. Bu kişilere göre Batı hükümetleri DEAŞ terör örgütüyle yeterince mücadele etmiyor ve Kürtlere destek vermiyordu. Örneğin, Jack Holmes, Kürtlere ve Kürt davasına yardım etmenin doğru olduğunu savunmuştu (İnternationalistcommune, 2017; BBC, 2018). Bir diğer örnek de eski bir Kanadalı asker olan Gallagher'dır. Buna göre Gallagher:

''DEAŞ'ı yok etmenin ölümcül bir düşmanı ortadan kaldırmak değil aynı zamanda dünyanın kötü bir fikirden temizlenmesi ''olduğunu söylemiştir. Gallagher, ''kölelik, faşizm ve komünizmin hepsi kötü fikirlerdi, nihayet yok edilmeden önce fedakarlık yapmak gerekti. Zamanımızda yeni bir kötü fikrimiz var: 'Teokrasi'. Aynı zamanda Gallagher, "*Hayatımı bunun için vermeye hazırım'' ifadelerini de sözlerine eklemiştir (Cbcnews, 2015; Nationalpost, 2015; Globalnews, 2015).*

Gallagher gibi Levi Shirley de, örgüte katılma nedenini Ürdünlü pilotun yakılması ve DEAŞ'ın bu bölgede yaptığı diğer vahşetleri durdurmak temelinde açıklamıştır. Levi, aynı zamanda, Batı'daki Yahudi cemaatlerine çağrıda bulunarak bu konuda destek de istemiştir (Washingtonpost, 2016; Latimes, 2016; Nbcnews, 2016).

Avusturya'dan YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçının sözleri bir diğer örnek olarak gösterilebilir:

" DEAŞ'in yaptığı çok kötü ve tüm dünya bunu izliyor. İnsanlara yardım etmek ve DEAŞ'ı durdurmak için buradayım (Mans ve Tuitel, 2016: s.7).

Bununla birlikte,DEAŞ'a karşı savaşırken hayatını kaybeden Avustralyalı bir savaşçının ölmeden önce söylemiş olduğu sözler de durumu özetler niteliktedir:

"DEAŞ'e karşı savaşmak için YPG'ye katılmaya gönüllü oldum (Mans ve Tuitel, 2016: s.9).

Yukarıdaki ifadeler YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçıların DEAŞ karşıtlığının bir göstergesi olduğu söylenebilir. Bu kişilerin, DEAŞ terör örgütünün şiddet içerikli eylemlerine, karşı koyma motivasyonuyla örgüte katıldıkları görülmektedir.

3.1.3. İdeoloji

YPG'ye katılanların birçok farklı nedenle motive olabildikleri tespit edilmiştir. Bu motivasyonlar herkes için geçerli olmayan bulanık bir durum oluşturmaktadır. Buna rağmen bu motivasyonlardan biri ideolojidir (Tuck, vd., 2016: s.14-15). Bu noktada ideolojik motivasyonla YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçıların, davalarına olan inançlarının ve aidiyetlerinin, oldukça yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Hatahet, 2019: s.13-15).

Portekiz ordusunda görev yapan ve hava kuvvetlerinden YPG'ye katılmak için ayrılan Mario Nunes'ın şu sözleri bu anlamda örnek gösterilebilir:

"Bu dava mücadele edilmeye değer bir davadır. Yeni bir hareket burada oluşuyor. Gerçek bir demokrasi için herkesin bu devrime destek vermesi ve her zaman hakkında konuşması gereken bir devrim"(Gazeteyolculuk, 2016; Antftürkçe, 2016).

Benzer şekilde, ağırlıklı olarak ideolojik faktörlerin etkisiyle motive olduğu anlaşılan Robert Grodt, katılma nedenini aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir:

''*2014 yılında Kobani'de DEAŞ'a karşı mücadele eden YPG'nin yanında yer almak, yalnızca Kürtler için değil gerçekten önemli bir şeye el atma isteği ve siyasi/ideolojik/devrimci görüşler ve Ortadoğu'yu ilerici bir şekilde itmeye yardım etmektir (Gazetekarinca, 2017; Nytimes, 2017).*

Bu genel çerçeveden değerlendirildiğinde, YPG ile ideolojik yakınlık taşıyan bireylerin ortak bir amaç için YPG çatısında birleşerek ideolojileri uğruna mücadele ettiklerini düşündükleri görülmektedir (Hatahet, 2019: s.13-14). Buna göre, YPG kendi saflarına katılan bireylere ütopik bir fırsat sunmaktadır. Sahip oldukları fikirleri hayata geçirebileceklerine dair uygun bir ortam oluştuğuna inanan yabancı terörist savaşçılar bu motivasyonla hareket edebilmektedir. Örneğin, feminist bir görüşe sahip olduğunu vurgulayan Campbell'ın, katılma motivasyonu,*''Suriye'de laik, demokratik ve eşitlik yanlısı, kadın haklarını güvenceye alan bir yönetim ''* sözleriyle açıklamıştır *(Nytimes, 2018, The Gurdian, 2018)*. Diğer bir örnek olarak da YPG'ye İtalya'dan katılan Lorenzo Orsetti isimli yabancı terörist savaşçının *'Dünyadaki en güzel devrimi gerçekleştirmek uğruna Suriye'ye geldiğini ve ideallerine en yakın yerde olduğunu, risk almadan özgür olunamayacağını''* ifade eden sözleri gösterilebilir (Gilbert, 2019).

Örgüte Avrupa başta olmak üzere diğer devletlerden gelenlerin ideolojik motivasyonları arasında Marksist-Leninist-Sosyalist fikirlere sahip sol görüşlü akımlar da yer almaktadır (Hatahet, 2019: s.13). Marksist-Leninist görüşe sahip Joachim'ın, PKK terör örgütünün lideri Öcalan'ın yazılarını okuyup etkilenmesi, bu çerçevede örnek gösterilebilir. Buna göre, Joachim, YPG'nin ideolojik tanımlamalarından etkilenmiş ve bölgeye gelerek, YPG'ye katılmıştır. Joachim, Suriye'nin kuzeyinde demokratik konfederalizm kurulacağı düşüncesiyle motive olmuş ve bu sayede YPG'ye katılmaya karar vermiştir (Yeniözgürpolitika, 2015; T24, 2016). Yabancı terörist savaşçılardan Herval Fazıl'ın da "*Devrim için geldim ve biz devrimci bir gücüz, buraya insanlığı ve devrimi savunmak için geldik ''*şeklinde açıklamalarda bulunması, motivasyonunda ideolojik unsurların etkisini net bir biçimde göstermektedir (Whitehead, 2019: s.28).

Bununla birlikte, Grodt katılma nedenini anlattığı videoda "Kürt bağımsızlık hareketine bağlı" olduğunu vurgulamakla kalmamış, YPG'ye katılmasındaki sebebi ''özerklik için savaşan Kürt halkına destek olma" ve ''DEAŞ'a karşı savaşma' olarak ifade etmiştir (Gazetekarinca, 2017; Nytimes, 2017).

YPG'ye katılmadan önce anarşist bir kimliğe sahip olduğunun altını çizen ve öğrenci protestolarına katılan İngiliz vatandaşı Ana Montgomery Campbell de bu bağlamda örnek gösterilebilir. Buna göre babasının Campbell için kullanmış olduğu ifadeler, ideolojik faktörlerin etkisini göstermesi bakımından önemlidir. Babası kızını; "*dünyada yaşanan haksızlıkları gören"* ve *"zayıf, savunmasız durumda olanları korumak isteyen"* biri olarak tanımlamıştır. Bu nedenle *"Rojava idealizmine inandı"* ve *"buna karşı koyamadı* '' sözleriyle durumu özetlemiştir (Nytimes, 2018, The Gurdian, 2018). Benzer şekilde bir başka yabancı terörist savaşçı MacTaggart, da örgüte katılma nedenini şu şekilde açıklamıştır:

''Kürtleri çok seviyorum, sosyal demokrasiye ve devrimin gerçekleşeceğine ve bunu YPG ile başarabileceğimize inanıyorum "(Denver Channel, 2016).

YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçılardan Micheal İsrael, sol/sosyalist görüşlere sahip olanlardan bir diğeridir. Örgüte katılmadan önce 'Demokratik Sosyalistlerin''bir dönem eş başkanlığını da yapan Micheal İsrael, ABD'nin Irak işgaline karşı çıkan ve 'Occupy Wall Street' protestolarına katılan eylemciler arasındadır Sosyal medya hesabından Micheal İsrael'in içinde bulunduğu durumu

ifade eden açıklamalar da bulunduğu tespit edilmiştir. Buna göre, Michael'iin motivasyonuna örnek teşkil eden açıklamalarından bir tanesi aşağıdaki şekildedir:

''*Rojava mücadelesi, zamanımızın en dinamik ve çığır açan devrimci hareketidir. Bu hareketin arkasında toplanıp onu geliştirmeye ve ondan öğrenmeye yardımcı olmak için solcu müttefiklerin ve enternasyonalistlerin işi olduğuna kararlıyım."(Sacbee, 2016; Latimes, 2016).*

Diğer taraftan, Orton, Türkiye'den bazı sol grupların YPG ile yakınlık kurduğunu ve özellikle etnik köken itibarıyla Kürt kökenli olmayan komünist kesimden kimselerin de katılımlarının olduğunu belirtmektedir (Orton, 2017: s.117). YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçılardan biri olan Rıfat Horoz bu anlamda örnek gösterilebilir. Kod adı Karker Kobani olan Arnavut asıllı Sinop doğumlu Rıfat Horoz örgüte katılma nedenini şöyle açıklamıştır:

''*Kobani benim için devrimin ve bilimsel sosyalizmin inşası, Kürdistan'da temelleri atılmış oluyor. Bundan sonra Kürt halk önderinin de dediği gibi, Mahirlerin, Denizlerin, İbrahimlerin emanetini iade ediyorum diyerek sosyalizmin alt yapısının burada atıldığını görüyorum.. Önderliğin düşüncesi ve felsefesiyle faşizmi yendik burada sosyalizmi inşa edeceğiz(...)*''. *(T24, 2015; İmctv, 2015; Demokrathaber, 2015).*

3.1.4. Macera Arayışı

Macera arayışı içerisinde olan bireylerin varlığı, radikal örgütlere katılmada önemli faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçıların bazılarının, macera yaşama romantizmiyle motive oldukları için Suriye'ye geldikleri bilinmektedir (Whitehead, 2019: s.31). Tuck, sıkıcı günlük yaşantılarından kurtulmak için ve bağ kurmakta zorlandıkları toplumsal yapıdan uzaklaşmaları nedeniyle ayrıştıkları gözlenen bireylere dikkat çekmektedir. Tuck, bu bireylerin; kişisel nedenlerle hareket edebileceğini, adrenalin tutkusu ve hayatlarına heyecan katmak istemelerinden ötürü macera arayışına girebileceklerini belirtir (Tuck vd., 2016: s.28).

YPG'deki yabancılardan biri olan İtalyan Karim Francesci, örgüte katılma nedenini maceracı bir kişiliğe sahip olmasından kaynaklandığını söylemektedir (Franceschi, 2017). Başka bir yabancı savaşçı olan Patrick Maxwell ise YPG'ye yeni bir maceraya başlamak için katıldığını belirtmiştir (Philipps ve Brennan, 2015).

YPG'ye macera yaşamak uğruna katılanlardan biri olan Louis Park, içinde bulunduğu durumu özetlerken; bazı insanların ahlak, şöhret veya kaçmak için bölgeye geldiğini, kendisi gibi bazılarının da hayatlarında yeni bir yol/amaç isteği taşıdığının altını çizmiştir (Orton, 2017: s.123). Son olarak, bir başka yabancı terörist savaşçı olan Belden'in ise açıklamaları durumu özetler niteliktedir:

"Devrimci programa bağlı olduğunu ve YPG ideolojisini benimsediğini ancak macera ve kendimi kanıtlayabilmek için örgüte katıldım'' şeklinde açıklamıştır (Gazetekarınca, 2017, Nytimes 2017, Edition.cnn 2017)

3.1.5. Eski Askerler

YPG saflarında savaşan Batılıların önemli bir kısmı eski askerlerden ve gazilerden oluşmaktadır. 2014'ten itibaren örgüte katılan yabancı terörist savaşçıların yaklaşık olarak %40'ının askeri geçmişi vardır. 2014 yılında yapılan ankete katılan YPG'li yabancı terörist savaşçıların %64'ü askeri gaziler iken; bu durum 2015'te %36'ya, 2016'da ise %11'e düşmüştür (Orton, 2017: s.).

Bu noktadan hareketle, 11 Eylül sonrası süreçte, başta Irak olmak üzere Ortadoğu'da görev yapan askerlerin, bölgenin DEAŞ eline geçmesinden duydukları hoşnutsuzluk, önemli bir etkendir. Bu yüzden onlarla mücadele ettiğine inandıkları YPG'ye, katılarak, geçmişte arkadaşlarıyla beraber yapmış oldukları fedakarlıkların boşa gitmemesini istemişlerdir. Matson ve Gallagher 11 Eylül saldırısından kısa bir süre önce ordudan ayrıldıklarını, bu yüzden kendilerini şuçlu hissederek, yapabilecekleri bir şeylerin olabileceği düşüncesiyle YPG'ye katıldıklarını belirtmişlerdir (Orton, 2017: s.37-38).

YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçılardan bir diğeri de Joe Robinson'dur. YPG'ye katılma nedenini Robinson aşağıdaki şekliyle açıklamıştır:

''*DEAŞ terör örgütünün yaptığı iğrençliklere karşı, hükümetimiz bu konuda hiçbir şey yapmıyor, askeri eğitimim var neden insanlara yardım etmek için kullanmayayım diye düşündüm*''*(Bbc, 2018; Yeniçağ, 2018).*

Askerlik mesleğini icra edenlerin, askerlikleri boyunca yaşamış oldukları deneyimlerin bazı olumsuz yansımalarının da bu durumu tetikleyebileceği ifade edilmektedir. Tuck, gazilerde savaşların etkisiyle çeşitli psikolojik rahatsızlıkların görüldüğüne değinerek, yaşanan travma sonucu depresyon, stres, veya hayal kırıklığı gibi belirtilerin ortaya çıkabileceğine vurgu yapmıştır (Tuck, vd., 2016, s.21-24).

Geçmiş yıllarda, DEAŞ terör örgütüne karşı veya başka bir amaçla bölgede bir askeri harekatta/operasyonda görev almış, fakat askerliği sona ermiş bireylerin, DEAŞ'a karşı mücadele etmek için bölgeye geldiği tespit edilmiştir. Bu kişiler verdikleri mücadelenin boşa gitmemesi ve burada kaybettikleri silah arkadaşlarının hatırasına sahip çıkmak için bölgeye gelmişlerdir. Eski askerlerin bazıları, idealist bir tavırla yaklaşarak *''demokrasi uğruna hayatını feda eden ABD askerlerinin, boşuna mı bu mücadeleyi verdiğini''* sorgulamaktadır. Bu durumda onlar; görevlerini yarım

bırakmama hissiyle hareket etmektedirler. ABD'den gelerek YPG'ye katılan eski askerlerden biri olan Brian Wilson'ın, ''DEAŞ'a karşı savaşmak için'' geldiğini söylemesi bu noktada örnek teşkil edebilir (Said, 2014). Başka bir eski ABD askeri olan Caleb Stevens, "DEAŞ'ın varlığının bu kararı almasında etkili olduğunu ve bu durumu *''işte savaşmak için bir neden''* olarak gördüğünü ifade etmiştir (Whitehead, 2019: s.28).

3.1.6. Kişisel Faktörler

Çatışma yaşanılan bölgelerde, sivil vatandaşlara, etnik veya dini azınlıklara karşı yapılan saldırılar, soykırım, sindirme ve tecavüz gibi eylemler uluslararası toplumda endişeye ve tepkiye neden olabilmektedir. Bireylerin parçası oldukları devletten veya uluslararası yapılardan bekledikleri reaksiyonu görmemeleri nedeniyle yaşadıkları 'hayal kırıklığı' en sık karşılaşılan faktörlerden biridir (Tuck, vd., 2016: s.21). Bu noktada, ABD birliklerinin vaktinden önce çekilmesinden duyduğu hayal kırıklığını dile getiren YPG'li yabancı terörist savaşçının aşağıdaki ifadeleri dörnek gösterilebilir.

"*Hristiyanları ve Kürtleri savunmanın ahlaki bir zorunluluğu olmalı. Bu toprakları işgal ettik ve daha hava kuvvetleri bile olmadan ayrıldık. Bugün bu tür zulümler işleniyor ve hükümetlerimiz bunun olmasına büyük ölçüde izin veriyor* '' *(Tuck, vd., 2016: s.21-22).*

Diğer taraftan, YPG'ye katılan Woodard'un, örgüte katılma nedenini ''DEAŞ'ın katliamları, cinsel şiddeti ve insanları yaşadıkları bölgeden sürmesi nedeniyle duyduğu, ahlaki sorumluluk ve öfke" şeklinde izah etmesi (Orton, 2017: s.86-87) veya Amerikalı yabancı terörist savaşçının hayatında ve evliliğinde yaşadığı sıkıntılardan kurtulmak için örgüte katıldığına ilişkin aşağıdaki açıklamaları sorunun kişisel boyutlarını göstermesi bakımından dikkat çekici niteliktedir.

''Evliliğimde sıkıntılar yaşadım ve kurtarmak için çabaladım. Hayatımda karanlık bir dönemden geçtim. Daha sonra Kürtlere katıldım ve dünyanın başka bölgelerinde, yaşanan sorunları gördükten sonra önceliklerim değişti ''(Tuck, vd., 2016: s.22).

Bahsi geçen örneklerle benzer şekilde, İsrail ordusunda eski bir pilot olan, bazı suçlardan sabıkalı olan yabancı terörist savaşçı da YPG'ye katılma motivasyonunu şu şekilde açıklamıştır:

''Yahudiler olarak 'bir daha asla' diyoruz. Bir soykırım yaşanırken beklememeliyiz. Kendimce doğru olanı yapmaya çalışıyorum. Sanırım Suriye ve Irak bunun için yanlış bir yer ama geçmişimi/hatalarımı telafi etmeye çalışıyorum " (Tuck, vd., 2016: s.29).

Bununla birlikte, bazı yabancı savaşçılar örgüte mevcut hayatlarından sıkıldıkları ve kurtulmak için geldiklerini, bazıları ise 'kendini bulmak için'

geldiklerini belirtmiştir. Bunlardan biri olan Dean Evans, orduya girme hayali gerçekleşmeyince, başka alanlarda bir süre şansını denedikten sonra YPG'ye katılmaya karar verdiğini açıklamıştır (Indepented, 2016; The Guardian, 2016; BBC, 2016).

Suriye'deki çatışmalara katılmak için gelenlerin içinde farklı motivasyonlara sahip terörist bulmak mümkün olmakla birlikte, bunların büyük çoğunluğunun dikkat çekme arzusuyla bu tür açıklamalar yapabileceği de düşünülmektedir. Dolayısıyla, şöhret kazanmak başta olmak üzere farklı kişisel motivasyonlarla hareket eden yabancı terörist savaşçıların da varlığı söz konusudur. Bunlar arasında, eski bir manken olan ve "terk edilme hissinin yarattığı etki neticesinde bölgeye gittiğini" vurgulayan Tiger Sun veya "belgesel çekimi için örgüte katıldığını" iddia eden James Hugges ve Jamie Read gibi kişilere rastlamak mümkün (CNNTürk, 2016; Habertürk, 2015).

SONUÇ

Dünya'nın çeşitli bölgelerinde ortaya çıkan krizler, çatışma ortamını körüklemektedir. Son dönemde yaşanan iç savaş süreçlerinde bölgenin yerlisi veya vatandaşı olmayan bireylerin çatışma alanlarına hızla nüfuz ettikleri görülmüştür. Bu durum uluslararası sistemin ve toplumun güvenliğini tehdit eden önemli bir olgu haline gelmiştir. İlerleyen dönemde sayılarının daha da artarak yayılma ihtimali olan yabancı terörist savaşçıların, küresel ölçekte yaşanan asimetrik çatışmalarda kullanılması mümkün görünmektedir.

Bu çerçeveden hareketle, terör örgütlerine katılım gösteren yabancı terörist savaşçıları, mevcut duruma yönelten nedenler üzerine yapılan literatür taramasında, birçok faktörün bu durumu tetikleyebildiği görülmüştür. Bu faktörlerin, her bir radikalleşmiş birey için aynı olmadığı, konu üzerinde yapılan çalışmalarda ortaya koyulmuştur. Aşırılık yanlısı düşünceler taşıyan bireylerin içinde bulunduğu sosyo-kültürel, politik ve ekonomik şartların bu durumu tetikleyebildiği tespit edilmiştir. Bireyler, ait oldukları kimlikler, ideolojiler inançlar üzerinden çevrimiçi ağlar yoluyla da etkilenerek şiddet yanlısı radikal düşüncelere sahip kişiler haline gelebilmektedir. DEAŞ ve YPG'ye katılan yabancı terörist savaşçıların motivasyon faktörlerini analiz ettiğimizde aşağıdaki tabloya benzer bir sonuç çıkmaktadır.

DEAŞ Motivasyon Faktörleri	YPG Motivasyon Faktörleri
Dini Faktörler	DEAŞ karşıtlığı
İdeolojik Nedenler	İdeoloji
Kültürel nedenler	Çevrimiçi Propaganda
Sosyo-Ekonomik nedenler	Macera ve heyecan arayışı
Kişisel Faktörler	Kişisel faktörler
Çevrimiçi ağlar	Eski askerler
Siyasi Faktörler	

Tablo 4: DEAŞ ve YPG YTS Motivasyon Faktörlerinin Karşılaştırması

Bu bağlamda, birbirinden farklı ortam ve şartlarda yetişen bireylerin farklı motivasyonları bulunmaktadır. Vurgulanmak istenen temel nokta bütün terör örgütlerinin ve bu örgütlere katılım sağlayan kişilerin aynı çizgide değerlendirilemeyeceğidir. Yukarıdaki tabloda da görülebileceği şekliyle, DEAŞ ve YPG gibi farklı yapılardaki terör örgütlerine katılan kişileri motive eden faktörler

birbirinden farklıdır. Burada üzerinde durulması gereken durum, farklı yapılarda olan bu örgütlere katılanların kendi içerisinde, ayrı ayrı genel motivasyonlarının belirlenmesi ve bunlara neden olan durumları ortadan kaldırmaya yönelik politikaların öne çıkarılmasıdır.

Bu noktadan bakıldığında, DEAŞ ile YPG arasındaki en temel motivasyon farkının din olgusu olduğu söylenebilir. Buna göre, DEAŞ'a katılanların açıklamalarında görülen en önemli motivasyon din ve dine dayalı kavramlara yüklediği anlamlardır. YPG'ye katılanların ise çok büyük oranda dini bir hassasiyet göstermediği, yalnızca Hristiyan Ezidileri korumak için katılan birkaç kişinin varlığı söz konusudur.

İdeolojik yönden karşılaştırıldığında ise DEAŞ, dine ait bazı kavramları anlamından uzaklaştırarak, kendisine meşruiyet sağladığı anlaşılmıştır. DEAŞ'a katılanların ifadelerinde "cihat, hicret ve şehitlik" gibi kavramların önemli bir yer teşkil ettiği ve dini bir yaklaşımla motive oldukları görülmüştür. YPG ise ideolojik olarak kendisini Marksist-Leninis-Sosyalist bir çizgide tanımlayarak, örgüte insanları çekmeye çalışmaktadır. YPG'nin başta Suriye özelinde olmak üzere dünyada kendi ideolojisine uygun bir devrim propagandası yapması, çok sayıda yabancı terörist savaşçının bölgeye gelmesini sağlamıştır.

Diğer taraftan DEAŞ ve YPG'ye çevrimiçi propagandadan etkilenerek katılanların varlığı tespit edilmiştir. Burada DEAŞ için ön plana çıkan ana propaganda, Müslümanların ezildiği ve sömürüldüğü algısına dayanmaktadır. YPG'de ise bu durum, bölgede DEAŞ'a karşı vicdani ve insani bir karşı koymanın gerekliliği üzerinedir. İki terör örgütü de çeşitli sosyal ağlar yoluyla propagandasında başarılı olarak, kendilerine katılmak için yabancı terörist savaşçıları çekmeyi başarmıştır.

DEAŞ terör örgütüne katılan bireylerin içerisinde sosyo-ekonomik yönden sıkıntı içerisinde olan çok sayıdı yabancı terörist savaşçı bulunmaktadır. DEAŞ'a katılma motivasyonunda maddi vaatleri ön planda tuttukları görülmüştür. YPG'de ise maddi vaatler temel motivasyon kaynağı değildir.

DEAŞ'a katılanların içerisinde kültürel faktörlerle katılan yabancı terörist savaşçılar da bulunmaktadır. Bunlar, ikamet ettikleri ülkede kendi kültürel değerlerini istedikleri gibi yansıtamadıklarını ve toplumsal yaşamdan bu yönüyle dışlandıklarını belirtmektedirler. Bu kişiler bölgeye gelerek DEAŞ'ın hakimiyetinde

istedikleri İslami yaşam tarzını rahatça yaşayabileceğini düşünmektedirler. YPG'de ise kültürel değerlerle motive olan bireylere rastlanmamıştır. YPG'de eskiden askerlik mesleğine mensup, bölgede çeşitli dönemlerde çatışmış olan yabancı terörist savaşçılar bulunmaktadır. Bu yabancı terörist savaşçıların, geçmiş alışkanlıklar ve toplumsal hayata uyum sağlayamadıkları için bölgeye geldikleri görülmüştür.

DEAŞ'a katılanların motivasyonları arasında siyasi faktörler önemli bir yer teşkil etmektedir. Özellikle bazı ülkelerde çıkarılan yasalar ile siyasetçilerin kullandığı ırkçı ve dışlayıcı dil, bu duruma neden olmaktadır. YPG'de ise bu yönde sınıflandırılacak bir motivasyon bulunmamaktadır. YPG'ye katılan bireylerin siyasete yönelik tavrı DEAŞ karşıtlığı üzerinden kendini gösteren tepkisel bir süreçtir.

Her iki terör örgütüne de katılanların genel olarak hayata bakışları ile duygu düşünce durumları farklıdır. Benzer yanları ise vatandaşı oldukları ülkeden çeşitli konularda yaşadıkları, hayal kırıklığı, dışlanmışlık ve öfke/intikam gibi durumlardan şikâyetçi olmalarıdır. Ayrıca her iki terör örgütüne de çok özel nedenlerle katılan yabancı terörist savaşçılar bulunmaktadır. Bu faktörler için elimizde çok az örnek olması onların ayrı ayrı kategorize edilmesini engellemiştir.

Sonuç olarak, DEAŞ ve YPG'ye çok sayıda yabancı terörist savaşçının katıldığı yapılan araştırmalarda ortaya koyulmuştur. Bu noktada, her ne kadar DEAŞ ve YPG'ye katılan bireylerin motivasyon faktörleri farklı olsa da örgüte katılım sağladıktan sonra yaşanan süreçler benzer nitelik taşımaktadır. Örgüte katılım sağlayan bireylerin, yaşamını sürdürmesi için maddi kaynaklar gerekmektedir. DEAŞ ve YPG; teröristlerin yemek, barınma ve kişisel ihtiyaçlarını temin etmektedir. Bu örgütleri ayakta tutan temel ekonomik faaliyetlerin tespit edilip, kaynakların kesilmesi halinde örgütlerin maddi gücü zayıflayacaktır. Böylece örgüte katılan veya katılmak isteyen bireylerin temel gereksinimleri DEAŞ ve YPG tarafından karşılanamayacaktır. Bunun gibi tedbirler, insanların katılma motivasyonlarını ortadan kaldıran temel faktör değildir. DEAŞ ve YPG benzeri terör örgütlerine, bireylerin yönelmesini/katılmasını engellemek için onları besleyen sistemle, bütün unsurlarıyla mücadele etmek gerekmektedir. Çünkü bireylerin içinde bulunduğu sosyal şartlar, siyasal ortamlar ve kişisel faktörler değişmedikçe bu durum devam edebilir. Kendini çaresiz hisseden, hayatında yeni bir sayfa açmak veya yaşadığı şartları değiştirmek isteyen bireyler, çareyi DEAŞ ve YPG gibi terör

örgütlerinde görerek bunlara yönelebilmektedir. Bu durumun önüne geçebilmek için çok daha sistemli bir şekilde konu ele alınmalıdır. Bunun için devletler, uluslararası örgütler, bilim dalları ve disiplinler, iş birliği ve koordinasyon içerisinde ortak bir çalışma yaparak problemlerin tespiti ve çözümü yönünde adımlar atmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Altuğ, Yılmaz (1995). Terörün Anatomisi. İstanbul: Altın Kitaplar.

Aydın, N. (2006). Küresel Terör ve Türkiye. Ankara: Bilgi Yayınevi

Aydınalp, Halil (2011).Yüksek Din Öğretimi ve Dini Köktencilik, İstanbul: Çamlıca Yayınları.

Caşın, Mesut Hakkı (2008). Uluslararası Terörizm. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Chaliand, Gerard, Arnaud Blin (2016). Terörizmin Tarihi Antikçağdan Işid'e. (Çev. Bülent Tanatar). İstanbul: Nora Kitap.

Cockburn, Patrick (2014). İslam Devleti'nin Yükselişi İŞİD ve YeniSünni Ayaklanması. (Çev.Osman Akınhay). İstanbul: Agora Kitaplığı.

Çevik, A. (2010). Politik Psikoloji. Ankara, Dost Kitapevi Yayınları.

Çitlioğlu, Ercan (2008). Gri Tehdit Terörizm, Ankara: Destek Yayınları.

Demirağ, Dilaver (2015). Kıyamet Çanı Işid Ve Son Savaş. İstanbul: Hayykitap.

Demirel, E. (2005). Türkiye'de El Kaide Unsurları. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Durkheim, Emile, Günter Kehrer, Roland Robertson (1996). Din Sosyolojisi. (Çev. M. Emin Köktaş, Abdullah Topçuoğlu). Ankara: Vadi Yayınları.

Eagleton, T. (1996). İdeoloji. (Çev. Özcan M.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Efegil, Ertan (2018). Dini Söyleme Dayalı Terörizmin Analizi. İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Ergil, Doğu (1980). Türkiye'de Terör Ve Şiddet, Ankara: Turhan Kitabevi,

Ergil, Doğu (1983). İdeoloji ve Milliyetçilik. Ankara: Turhan Kitabevi Yayını.

Esposito, J. l. (2002). Unholy War. New York: Oxford University Press.

Furseth, Inger ve Repstad, Pal (2013). Din Sosyolojisine Giriş. Çev. İhsan Çapçıoğlu ve Halil Aydınalp, Ankara: Birleşik yayınları.

Karacan, İsmet (1984). Terörizm: Kavram ve Yapıs, Uluslararası Terörizm Sempozyumu, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayını.

Kepel, Gilles (2001). Cihat: İslamcılığın Yükselişi ve Gerilemesi, Çev. Haldun Bayrı, İstanbul: Doğan Kitap.

Kirman, Mehmet Ali (2004). Din Sosyolojisi Terimler Sözlüğü, İstanbul: Rağbet Yayınları.

Kutlu, S. (2008). Çağdaş İslamî Akımlar ve Sorunları. Ankara: Fecr Yayınları.

Laqueur, Walter (1986). "Reflections on Terrorism", Foreign Affairs, Cilt 65.

Laqueur, Walter (2002). "Terörizmin Yorumlanması", Edt: Cemal Güzel, Silinen Yüzler Karşısında Terör, Ankara: Ayraç Yayınevi.

Martin, Gus (2017). Terörizm Kavramlar Ve Kuramlar. (Çev. İhsan Çapcıoğlu, Bahadır Metin). Ankara: Adres Yayınları.

Mccauley, Clark, Moskalenko Sophia (2011). 'Friction: How Radicalization Happens To Them And Us'. London: Oxford University Press .

Michaud, İves. (1991). Siddet, Çev. C. Muhtaroğlu, İstanbul: İletisim Yayınları.

Nesimioğlu, Şerife Özkan (2018). 'İslam Toplumlarının Radikal Dini Örgütlere Bakışı'. Ed. Ertan Efegil. Dini Söyleme Dayalı Terörizmin Analizi. İstanbul: Gündoğan Yayınları, 257-270.

Önal, Buket (2018). 'Batı Dünyasında Terör Eylemleri, Bireylerin Terör Eylemlerine Katılımı ve Yalnız Kurtlar'. Ed. Ertan Efegil. Dini Söyleme Dayalı Terörizmin Analizi. İstanbul: Gündoğan Yayınları, 217-230.

Özdağ, Ü. (2014). Algı Yönetimi. Kripto Yayınları, Ankara.

Özer, Adem (2016). Yabancı Savaşçılar Sorunu Ve Suriye Krizi Ed. Fatma Taşdemir, Suriye, Çatışma Ve Uluslararası Hukuk, Ankara: Nobel Yayınları.

Öztop, Fatma (2018). 'Radikal Terör Örgütlerinde Kadın Teröristler'. Ed. Ertan Efegil. Dini Söyleme Dayalı Terörizmin Analizi. İstanbul: Gündoğan Yayınları, 189-210.

Pick, Thomas, Anne Speckhard Ve Beatrice Jacuch (2009). Homegrown Terrorism, Amsterdam: Ios Press.

Renault, Emmanuel, Löwy Michael, Dumenil Gerard (2009). Marksizmin 100 Kavramı. (Çeviren Gözde Orhan). İstanbul: Yordam Kitap

Roy, Olivier (2016) Siyasal İslamın İflası. Çev. Haldun Bayrı. İstanbul: Metis Yayınları.

Sageman, M. (2008). Leaderless Jihad. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.

Sönmez, Göktuğ (2018). 'Online Propaganda ve Terörizm'. Ed. Ertan Efegil. Dini Söyleme Dayalı Terörizmin Analizi. İstanbul: Gündoğan Yayınları, 169-180.

Tarhan, Nevzat (2003). Psikolojik Savaş Gri Propaganda. İstanbul: Timaş Yayınları.

Taslaman, C. (2014) Terör'ün ve Cihad'ın Retoriği, İstanbul: İstanbul Yayınevi.

Ural, İbrahim (2018). PKK'nın Şehir Savaşı ve PYD/YPG Tarihi. İstanbul: İleri Yayınları.

Venhaus, J. M. (2010). Why Youth Join al-Qaeda. United State Institute of Peace. Washington: USIP.

Weiss, Michael, Hassan Hassan (2016). Işid Terör Ordusunun İç Yüzü. (Çev. Emine Arzu Kayhan). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Williams, Raymond. (2007). Anahtar Sözcükler, Çev. S. Kılıç, İstanbul: İletisim Yayınları.

Yeşiltaş, Murat, Burhanettin Duran (2018). Ortadoğu'da Devlet Dışı Silahlı Aktörler. İstanbul: Seta.

Yüksel, E. (2010). Medya Ve Habercilik, Konya: Çizgi Kitabevi.

Zafer, Hamide (1999). Sosyolojik Boyutuyla Terörizm. İstanbul: Beta Yayınları.

2. Makale, Bildiri, Dergi, Tezler, Süreli Yayınlar

Akçay, Ekrem Yaşar, Ömer Engin Çelenay (2012). 'Terör Ve Medya İlişkisinin 2003 Yılında İstanbul'da Meydana Gelen Saldırılar Örneğiyle İncelenmesi.' Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 2, S. 183-197.

Akın, D. (2012). Uluslararası Terörizm Tarihi. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İzmir, ss.5-24

Almond, G. A & Sivan & Appleby, E. R. S (1995). Fundamentalism: Genus and Species Fundamentalisms Comprehended. (ed. Martin E. Marty ve R. Scott Appleby). Chicago: University of Chicago Press.

Alparslan, M. (1983). Kriminoloji Ve Hukuk Açısından Tedhişçilik. İstanbul: Teknik Yayınları.

Arıboğan, Deniz Ülke. Terörizme Karşı Kurumlar Arası Koordinasyon Ve İşbirliği İmkanları, Küresel Terörizm Ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, 2006.

Arpacı, Işıl (2018). 'Terörizm Ve Cihad Üzerine Kavramsal Bir Mukayese'. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:19, Sayı: 34, S. 263- 290.

Avşar, Servet (2009). Terör Ve Türkiye'de Bölücü Terör Bağlamında PKK. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Aydınalp, Halil (2016). 'Çağdaş Kural Dışı Tekfirciliğin Yapısal Unsurları Üzerine Bir Model Denemesi'. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Cilt- Sayı: 51, S. 55-79.

Aygün, Selefin Aslı (2019). Ortadoğu'da Hibrit Terör Yapılanması Örneği Olarak DEAŞ. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilimdalı, Çanakkale.

Barrett, Richard (2014). "Foreign Fighters İn Syria." The Soufan Group

Baş, Sema (2019). Türkiye'den Daiş'e Katılanlar Ve Sempatizanları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Başeren, Sertaç, "Kavramsal Özellikleri İle Terörizm'. Küresel Terörizm Ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu, 23–24 Mart 2006, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2006, S. 7–18.

Bayraklı, Enes, Hasan Basri Yalçın (2019). 'Avrupa'da PKK Yapılanması.' Seta, Ed: Murat Yeşiltaş. Seta Kitapları, İstanbul.

Benmelech, Efraim, Esteban F. Klor (2016). What Explains The Flow Of Foreign Fighters To Isıs? (National Bureau Of Economic Research.

Berk, O. (2010). Türkiye'de Dini Motifli Terör. Gazi Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Bingöl, Oktay (2016). Suriye İç Savaşında Yabancı Savaşçılar. Merkez Strateji Enstitüsü. Rapor No: 013.

Borum, Randy Ve Robert Fein. (2016). "The Psychology Of Foreign Fighters." Studies İn Conflict And Terrorism, 40(3): 248-266.

Borum, Randy. "Understanding the terrorist mindset." FBI Law Enforcement Bulletin (2003).

Cinoğlu, H. Ve Özeren, S. (2009). 'Uluslararası Literatürde Din Ve Terörizm'. Polis Dergisi, (15), S.59.

Cirhinlioğlu, Zafer, Erol Bulut (2010). 'Terör, Din Ve Siyaset.' Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, S. 301-322.

Collier, Paul, Anke Hoeffler (2004). "Greed And Grievance İn Civil War." Oxford Economic Papers, (56), S.563-590.

Çakır, F.M., Aslan, Ö., Kıyıcı, H., Söylemez, H. İ., Öztürk, M., Şahin, Y., Demirbaş, M., (2017). Radikalleşme, Şiddet İçeren Aşırılık Ve Terörizm. Polis Akademisi Yayınları: 26 (8), Ankara, S.5-42.

Çelik, Oktay. 2015. "Dini İstismar Eden Terör Örgütlerinde Radikalleşme Süreçleri." Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 22: S. 98-120.

Çetin, Hüseyin (2009). Terör Ve Terörle Mücadele Politikaları Bağlamında Türkiye-PKK Örneği: 2003-2008 Dönemi. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çınar, Bekir (1997). Devlet Güvenliği, İstihbarat Ve Terör. Sam Yayınları. S.197-198

Çitlioğlu Ercan (2001). Tahran Ankara Hattında Hizbullah. Ankara: Ümit Yayıncılık.

Çitlioğlu Ercan, (2006). Gri Tehdit Terörizm, Ümit Yayıncılık, Ankara.

Dalgaard, Anja, Nielsen (2010). "Violent Radicalization İn Europe: What We Know And What We Do Not Know," Sayı: 33 S.797-814.

Dawson Lorne L, Amarnath Amarasingam (2016). Talking To Foreign Fighters: Insights İnto The Motivations For Hijrah To Syria And Iraq. Studies İn Conflict & Terrorism, Http://Dx.Doi.Org/10.1080/1057610x.2016.1274216

Dawson, Lorne L. (2018). Debating The Role Of Religion İn The Motivation Of Religious Terrorism Professor Of Sociology And Legal Studies, University Ofwaterloo, And Director Of Canadian Network For Research On Terrorism, Security And Society (Tsas), Canada.

Degenne, Alain Ve Michel Forsé. 1999. Introducing Social Networks London: Sage. S.226.

Demir, Cenker Korhan, Avcı Engin (2017). "Turkish Terrorism Studies: A Preliminary Assessment", All Azimuth, S.1-23.

Demir, Hilmi (2015). 'Yabancı Savaşçılar Ve Homegrown Teröristler.' Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Değerlendirme Notu, Sayı: N201503, S. 1-10.

Derin, G. ve Öztürk, E. (2019). Psikotarih Ekseninde Travma, Dissosiyasyon Ve Terör. Uluslararası Turkcess Eğitim Ve Sosyal Bilimler Kongresi. S.1120-1127

Din İşleri Yüksek Kurulu. (2015). Daiş'in Temel Felsefesi Ve Dini Referansları Raporu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu. Ankara, S.7-25.

Enders, W, Sandler, T. (2006). The Political Economy Of Terrorism, Cambridge: Cambridge University Press.

Erdem, Mustafa (2004). "Din Ve Terör Üzerine", Ankara, Dini Araştırmalar Dergisi, Cilt:7, Sayı:20, S. 9.

Erdoğan, Ş. Ve Deligöz, E. (2015). Irak Şam İslam Devleti (Işid): Gücü Ve Geleceği, Savunma Bilimleri Dergisi, 14 (1): 5-38.

Ergil, Doğu (1992). "Uluslararası Terörizm", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 1992, Cilt: 47, Sayı: 3, 138-145.

Ergin, Çiğdem (2018). Cihatçı Hareketlerin Medya Kullanımlarının Semiyotik İncelemesi: DEAŞ örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü., İstanbul.

Esen, Kadir (2011). ''Türkiye'de Terörizm Ve Terörist Profili'' Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Kütahya.

Flores, Marcello; (2016), "Foreign Fighters Involvement İn National And International Wars: A Historical Survey", Editörler: Guttry, A., F. Capone Ve C. Paulussen, Foreign Fighters Under International Law And Beyond, Asser Press, The Hague, S. 27-49.

Frenett, Ross, Tanya Silverman: (2016). "Foreign Fighters: Motivations For Travel To Foreign Conflicts", Editörler: Guttry, A., F. Capone Ve C. Paulussen, Foreign Fighters Under International Law And Beyond, Asser Press, The Hague, S. 60-77.

Freud, Sigmund. Uygarlığın Huzursuzluğu, Çev. H. Barısçan, İstanbul: Metis Yayınları, 2009.

Gerges, Fawaz A. (2011). The Rise And Fall Of Al-Qaeda. New York: Oxford University Press.

Gerges, Fawaz A. (2016). A History: Isıs. Oxford: Princeton University Press.

Glušac, Luka (2019). Criminalization As Anxious And Ineffective Response To Foreign Fighters Phenomenon İn The Western Balkans Institute For Philosophy And Social Theory, University Of Belgrade, Serbia

Gouda, Moamen, Shimaa Hanafy (2019). Democracy, Personal Freedom, And Islamic State Fighters Hankuk University Of Foreign Studies, Seoul, South Korea.

Gölcü Abdulkadir, Mustafa Çuhadar (2018). ''Bati Toplumlarinda İslamofobi'nin Üretilmesinde Medyanin Rolü''.

Gunn, Andrew, Ahmet Demirden (2019). 'Radikalleşmenin Önlenmesi Ve Terörizm Olgusu'. Polis Akademisi Yayınları: 72, Rapor No: 24. S.3-20.

Guttry, A, F. Capone, C. Paulussen (2016). "Introduction" Ed. Guttry, A., F. Capone Ve C. Paulussen, Foreign Fighters Under International Law And Beyond, Asser Press, The Hague, S.1-8.

Gücenmez, Bekir, (2014). Terörizmin finansmanı: PKK, ETA ve İRA Terör örgütlerinin Karışılaştırılması. T.C Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gürbüz, Beyhan (2008). 'Dini Motifli Ve Uluslararası Bir Terör Örgütü Olarak El-Kaide.' Yüksek Lisans Tezi, T.C. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara.

Gürel, Mehmet Murat (2008). Küreselleşen Dünya Ve Terörizm. Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gürel, Selahattin (2015). 'Terör Ve Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları.' Uluslararası Yönetim Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 4, S. 15-25.

Güven, İbrahim Fevzi (2017). Sosyal İnşacılık Bağlamında Bosna-Hersek'te Yabancı Savaşçılar Ve Güvenlik Tartışmaları. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.

Güvenlik Çalışmaları Dergisi (2017). Polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü, Cilt: 19, Sayı: 2.

Hamilton, L. (2005). Fighting Terrorism, Indiana Journal of Global Legal Studies, Vol. 12, No. 2, S. 379-390.

Hatahet, S., Cengiz M, Rashid B (2019). 'The Phenomenon Of YPG Transnational Fighters İn Syria'. Https://Research.Sharqforum.Org/2019/04/09/The-Phenomenon-Of-YPG-Transnational-Fighters-İn-Syria/ E.T: 15.02 2020.

Havabulut, Gökay (2007). Terörizmin Değişen Yönü Ve El Kaide'nin Sosyo-Kültürel Yorumu. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Hegghammer, Thomas (2011). "The Rise Of Muslim Foreign Fighters: Islam And Globalization Of Jihad", International Security, Vol. 35, No. 3, S.52-95.

Hegghammer, Thomas, B. Lia, P. Nesser, T. Tonnessen, Bokhari, L (2006). "Paths To Global Jihad: Radicalization And Recruiment To Terror Networks," Fff Seminar, Norwegian Defence Research Establishment.

Heywood, A. (1998). Religious Fundamentalism, Political Ideologies, London: Macmillan Press Ltd, S.291–319.

Hoffman, Adam, Marta Furlan (2020). 'Challenges Posed By Returnıng Foreıgn Fıghters.' Program On Extremisim, The George Washington University.

Hoffman, J. & Graham, P. (2006). Fundamentalism. Introduction to Political Theory. England: Pearson Education Limited.

Horgan, John. 2009. "Deradicalization Or Disengagement? A Precess İn Need Of Clarity And A Counter-Terrorism Initiative İn Need Of Evalution." Revista De Psicologia Social, 24(2): 291-298.

Horowitz, Donald, (1998). "Structure And Strategy İn Ethnic Conflict." Yıllık Toplantı Bildirisi: World Bank Conference On Development Economics, Washington, Nisan 20-21, S.7. 7

Huntıngton, Samuel (1993). "The Clash Of Civilizations?". Foreign Affairs, Vol. 72, No. 3, S. 22-49.

İstanbullu, B. (2017). Suriye'deki Sünni Muhalif Grupların Yabancı Savaşçı Temininde Dinin Etkisi Ve Propaganda Aracı Olarak Türkiye Özelinde Medya Kullanımı Örnekleri. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, ss.54-96

Kanat, S.(2014). Terörizmin Dünü Bugünü Yarını: Siyasal Gerçekçi Bir Değerlendirme. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. C:19, S:3, Ss:195-210.

Kanat, Selim Vd., 'İnsani Güvenlik Ve Terörizm İle Mücadele'. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2016, Cilt: 21, 567-588.

Kap, Derya (2015). 'AB Ve Türkiye'nin IŞİD Ve Yabancı Savaşçılarla Mücadele Politikası.' İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu, Sayı: 108, S. 1-18.

Karacasulu, N. ve Ovalı, Ş. (2004). Terör: Kavramsal Çeşitlilik, Mülkiye, 28 (243), S.55.

Kardaş, Tuncay Ve Ömer Behram Özdemir (2015). "Avrupalı Yabancı Savaşçılar: Kimlik, Sosyal Medya Ve Radikalleşme", İstanbul: Seta Analiz.

Kartal, Atahan Birol (2018). 'Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı Ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye'de DEAŞ Ve YPG Örneği.' Güvenlik Stratejileri, Yıl: 14 Sayı: 27, S. 39-78.

Kaval, Musa (2015). 'Büyük Cihad'ı Anlamaya Dair Bir Değerlendirme.' Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 49, S. 1-12.

Kaya, Sezgin (2008). "Uluslararası İlişkilerde Konstrüktivist Yaklaşımlar", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi, 63-3, , S.83-111.

Keane, John (1998). Siddetin Uzun Yüzyılı, çev. B. Peker, İstanbul: Dost Yayınları.

Keohane, Robert (2005). After Hegemony: Cooperation And Discord İn The World Political Economy, Princeton University Press.

Khalil, James, Martine Zeuthen. (2016). "Countering Violent Extremism And Risk Reduction: A Guide To Programme Design And Evaluation." Rusı, Whitehall Report: 1-45.

Kıyıcı, Hakan (2018). 'Terörizm Ve İdeoloji'. (Ed. S. Z. Haklı). Radikalleşme, Şiddet Ve Terörizm, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Kohıstanı, Mohammad Murtaza (2014). Terör, Terör Olayları Ve Uluslararası Bölgesel Anlaşmalarda Terörizm. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Köylü, Murat (2018). 'Suriye, PYD/YPG Yapılanması Ve Zeytin Dalı Harekâtı.' Assam Uluslararası Hakemli Dergi, Sayı: 11, S. 70-87.

Kraehenmann, Sandra (2014) Geneva Academy Of International Humanitarian Law And Human Rights, Foreign Fighters Under International Law. S.3- 63.

Kuhn, H. B. (1988). Fundamentalism, Baker's Dictionary of Theology. ed. Everett F Harrison, Geoffrey W. Bromiley, Carl F. H. Henry. Michigan: Baker Book House.

Kuyaksil, A. (2014). Terör Örgütlerinin İdeoloji Unsuru Olarak Kullandığı Bazı Dini Kavramlar. Assam Uluslararası Hakemli Dergi. (1), 79-114.

Laqueur, Walter (1999). The New Terrorism, Oxford University Press, Oxford.

Lee, Everette S. (1966). A Theory Of Migration, Demography 3 (1): 47-57.

Lorenz, Konrad (1996). "Saldırganlığın Spontanlığı", Çev. N. Sevil, Cogito İçinde, Sayı: 6-7,Ckıs-Bahar, İstanbul: Yky.

Malet, David (2009). Why Foreign Fighters? Historical Perspectives And Solutions." Elsevier Limited On Behalf Of Foreign Policy Research Institute. Http://Davidmalet.Com/Uploads/Why_Foreign_Fighters_Malet.Pdf

Malet, David (2013). Foreign Fighters: Transnational Identity İn Civil Conflicts. London: Oxford University Press .

Malet, David; (2010), "Why Foreign Fighters?: Historical Perspectives And Solutions", Orbis, Cilt: 54, Sayı: 1, S. 97-114.

Malet, David; (2015), "What Does The Evidence Tell Us About The İmpact Of Foreign Fighters On Homegrown Radicalization?",

Mandel, D. R. (2009). Radicalization: What Does It Mean? T. M. Pick, A. Speckhard, & B. Jacuch İçinde, Home-Grown Terrorism: Understanding And Addressing The Root Causes Of Radicalisation (S. 101-114). Amsterdam/ Netherlands: Ios Press.

Mayfıeld, Antony (2008). What İs Social Media?, Icrossing Media, İcrossing.Co.Uk,England.

Mccauley, Clark, Sophia Moskalenko (2008). 'Mechanisms Of Political Radicalization: Pathways Toward Terrorism.' Terrorism And Political Violence, 20 (3): 415-433.

Mccauley, Clark., Moskalenko, Sophia, "Mechanisms Of Political Radicalization: Pathways Toward Terrorism", Terrorism And Political Violence, 20:3,2007,S. 415-433.

Mcgregor, Ian., Joseph Hayes, Mike Prentice (2015). "Motivation For Aggressive Religious Radicalization: Goal Regulation Theory And A Personality Threat Affordance Hypothesis." Frontiers İn Psychology, 6: 1325-1341.

Mendelsohn, Barak (2011). 'Foreign Fighters: Recent Trends', Orbis, Cilt. 55, Sayı.2, S. 190-202.

Mitchell, Jeni (2008). "The Contradictory Effects of Ideology on Jihadist War Fighting: The Bosnia Precedent", Studies in Conflict & Terrorism, 31:9, S. 800-825

Moore, Cerwyn, Paul Tumelty (2008). 'Foreign Fighters And The Case Of Chechnya: A Critical Assessment.' Studies İn Conflict And Terrorism, S.412-433.

Moreno, Juan Carlos Antunez (2016). Daesh European Foreıgn Fıghters: Ideology, Motıvatıon And Profılıng.

Narin, Fatma B. (2008). Küresel Terör Saldırılarına İlişkin Haberlerin Türk Basınına Yansıması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Nesser, Petter (2006). 'How Does Radicalization Occur İn Europe.' Second Inter-Agency Radicalization Conference. Us Department Of Homeland Security. Washington, Dc. Vol. 10.

Neuman, Marco Hogan (2005). Semantic Social Network Portal For Collaborative Online Communities, Journal Of European Industrial Training, Deirdre 2005, Vol. 29 No. 6.

Neumann, Peter R, Vlado Azinović (2017). Between Salvatıon And Terror: Radıcalızatıon And The Foreıgn Fıghter Phenomenon In The Western Balkans School Of Political Science, Atlantıc İnıtıative, Sarejevo.

Neumann, Peter (2013). 'The Trouble With Radicalization' International Affairs S.874.

Okur, K. H. (2017). 'Deaş Terör Örgütü'nün İdeolojisi Ve Dini Söylemi.' Tdv Kagem Bülten, S. 1-68.

Orhan, O. (2017). Suriye İç Savaşı Ve Orta Doğu'Da Güvenlik. Ortadoğu Analiz, Cilt: 6, Sayı: 63, S. 36-39.

Orton, Kyle (2017). 'The Forgotten Foreign Fighters: The PKK İn Syria'. Henry Jackson Society. Http://Henryjacksonsociety.Org/Wp-Content/Uploads/2017/08/3053-PYD-Foreign-Fighter-Project-1.Pdf Erişim Tarihi: 20.01.2019.

Özaydemir, Setenay (2009). Küreselleşme Ve Terör: Basına Yansımaları Yüksek Lisans Tezi Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özeren, Süleyman, vd., (2010). "Abd'Nin Afganistan Ve Irak'Ta Terörle Mücadele Politikası", Utsam Raporlar Serisi, S.1-32.

Özerkmen, Necmettin (2004). 'Terör, Terörizm Ve Radikal İslamcı Terör.' Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt: 44, Sayı: 2, S. 247-265.

Öztürk, Özgür (2008). El Kaide'nin Düşünsel Artyöresi Ve Öznenin Radikal Söylem İçerisinde Sabitlenme Süreci. Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, S., Çelik, K. (2015). Terörizmin Türkiye Ekonomisi üzerine Etkisi. DergiPark, S.85-106.

Öztürk, Selim (2018). 'Kuruluşundan Günümüze Bir Terör Örgütü Olarak DEAŞ.' (Ed. Salih Zeki Haklı). Radikalleşme Şiddet Ve Terörizm. Ankara: Polis Akademisi Yayınları: 63. S.299.3112.

Polis Akademisi Yayınları (2016). 'Terör Çalıştayı Raporu.' Polis Akademisi Yayınları: 13, Rapor No: 1, Ankara.

Roy, Olivier (2008). "Islamic Terrorist Radicalisation İn Europe," European Islam. Challenges For Public Policy And Society, Brussels: Centre For European Policy Studies 55.

Said, Hamed, Richard Barrett (2017). Enhancing The Understanding Of The Foreign Terrorist Fighters Phenomenon İn Syria Un Counter-Terrorism Centre, (Unoct).

Saklı, Ali Rıza, (2019). İnsana Ve Topluma Etkisi Bakımından İdeolojiyi Anlamak Ali Rıza Saklı, Uluslararası Ekonomi, İşletme Ve Politika Dergisi, 3 (1), S.109-130.

Salihi, Emin, Göksun, Yenal (2018). "Deaş'ın Medya Stratejisi", Satev Raporu,Https://Setav.Org/Assets/Uploads/2018/01/98.-Daes%Cc%A7 Tamrapor.Pdf, Erişim Tarihi: 12.02.2018.

SAM Raporu, (2016). ''Şiddete Varan Aşırıcılıkla: DEAŞ Olgusu ve DEAŞ'a Katılım İklimi''. T.C. Dışişleri Bakanlığı, Ankara.

Sarı, Ayhan (2017). Ratıonales Of Foreıgn Fıghters In The Syrıan Cıvıl War Submitted To The Institute Of Social Sciences Sabancı Üniversitesi, İstanbul.

Sartori, Giovanni (1970). "Concept Misinformation To Comperative Politics", American Political Science Review, 64 S.1033.

Skıdmore, J. (2014). "Foreign Fighter Involvement In Syria", International Institute For Counter Terrorism, Foreign-Fighter-Involvement-İn-Syria. Erişim Tarihi: 24.12.2019.

Snow, Donald M. (2012). Terrorism: The Changing Global Threat, Cases İn International Relation, Longman, New York.

Soner, Bayram Ali, Ömer Aslan, Hakan Kıyıcı (2017). 'PKK'nın Bölgesel Terör Ağı Yapılanması.' Polis Akademisi Yayınları:27, Rapor No: 9.

Sökmen, İnci Aşkın (2008). "Countering Terrorism Ideologically," The National Defense İn The 21.Century The Second International Symposium On The Strategy And Security Studies, İstanbul. S.253-264.

Sönmez, Göktuğ (2017). "Radikalleşme, Şiddete Varan Aşırıcılık Ve Türkiye'nin Mücadelesi.", Orsam Rapor 209: S.1-26.

Sprinzak, Ehud (1991). "Violence And Catastrophe İn The Theology Of Rabbi Meir Kahane: The Ideologization Of Mimetic Desire." Terrorism And Political Violence 3, (3): 48-70.

Stets, Jan E. Ve Peter J. Burke. 2000. "Identity Theory And Social Identity Theory." Social Psychology Quarterly S.224-237.

Stewart, Frances (2009). "A Global View Of Horizontal İnequalities: Inequalities Experienced By Muslims Worldwide," S.4-7.

Şahin, Kamil., Türkkahraman, Mimar (2012). Türkiye'de Toplumun Radikal Hareketlere Bakış Açısı, Ortadoğu'daki Siyasal Gelişmeler Ve Güvenlik, Polis Akademisi Yayınları, Ankara. S.186.

Şahin, Sinan (2017). Terörizm Ve Terör Örgütleri İle Mücadele: Türkiye'nin DEAŞ Terör Örgütüyle Mücadele Politikası. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, Y. (2015). "Terörizm: Tanım(lanamaması)ı, Tarihsel Dönüşümü, Uluslararası Hukuktaki Yeri ve Mücadele Yöntemleri". Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 17 (3). S146-176.

Şen, A. Fulya (2013). 'Medyanın Savaş Söylemleri: Barış Gazeteciliği Perspektifinden Anaakım Ve Alternatif Haber Medyasında Suriye Sorunu.' Selçuk İletişim, Cilt: 8, Sayı: 1, S. 164-175.

Şen, Y. F. (2015). Terörün Toplumlar Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerine Bakış: PKK Terörü Ve Ağrı Gerçeği, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1 (2): 17-70.

Şen, Yağmur (2013). 'Suriye'de Arap Baharı.' Yasama Dergisi, Sayı: 23, S. 54-80.

Şenol, Dolunay, Sezgin Erdem, Elif Erdem (2016). IŞİD: Küresel Bir Terör Örgütü. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26 S.284.

Şentürk, B. (2016). Özne, İdeoloji ve Söylem: Post- Marxism ve Laclau Üzerine Eleştirel Bir Deneme. Birey ve Toplum, 6(11), Erişim adresi: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/224412

Şentürk, Ersoy (2019). Deaş Ve İtikad Anlayışı. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Erzincan.

Şimşek, Murat (2016). 'Terörizm: Kavramsal Bir Çalışma.' Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 54, S. 319-336.

Terör Çalıştayı Raporu (2016). Uluslararası Terörizm Ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi, Ankara: Polis Akademisi Yayınları: 13, Rapor No: 1.

Terörle Mücadele Kanunu (1991). (3713 sayılı kanun md.1), Resmi Gazete, 12.04.1991

The Soufan Group (2015). Foreıgn Fıghters An Updated Assessment Of The Flow Of Foreign Fighters İnto Syria And Iraq.

Torun, Abdullah, "Siyasal Terörizm : Neden Ve Sonuçları Üzerine Bir İnceleme", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 3, No:1, S.158.

Töreli, T. (2002). PKK Terör Örgütü (Tarihsel Ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi) 1978-1998. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, S.37.

Tuck, Henry, Tanya Silverman, Candace Smalley (2016). 'Shooting İn The Right Direction: Anti-Isıs Foreign Fighters İn Syria And Iraq Institute For Strategic Dialogue, Horizons Series No. 1.S.1-80.

Tuitel, Ruben, Kim Mans, (2016) ''Foreign Fighters in Their Own Words'' İnternational Centre for Counter Terrorism, The Hauge/Netherlands.

Turna, E. (2011). Terör Örgütlerinin Taraftar Kazanmalarında Propagandanın Rolü: Türk El Kaidesi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, S.1-135

Türer, Celal (2015). 'Şiddetin Netliği Ve Kavramsal Çerçevesi", Şiddet Karşısında İslam, (Ed. Bünyamin Erul). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1055:170, S. 13.

Türkiye Barolar Birliği Raporu (2006). 'Türkiye ve Terörizm'. Türkiye Barolar Birliği Yayınları:107, Ankara, S.1-627

Uludağ, Süleyman, (2014)."Selefiyye ve Tasavvuf, Tarihte ve Günümüzde Selefilik, İstanbul.

Ulutaş, Ufuk, Kılıç Buğra Kanat, Can Acun (2015). 'Sınırları Aşan Kriz Suriye.' Seta, Sayı: 120.

UTSAM, (2010), "İspanya"nın Terörle Mücadelesi", Utsam Raporları Serisi:15, Ankara, Polis Akademisi Yayınları.

Uyarer, Fatih (2017). Terörizmle Mücadelede Sınır Güvenliğinin Önemi Ve Geleceği: Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Watt, W.Montgomery (1981). İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri, Çev. Fığlalı, Ethem Ruhi, Umran Yayınları, Ankara.

Watts, Clinton; (2008), "Foreign Fighters: How Are They Being Recruited? Two Imperfect Recruitment Models", Small Wars Journal, S.1-10.

Wessels Antonie, (1998), 'The Role of Religion In Present-Day Secular Society?', Studies In Interreligious Dialogue, Volume: 8 (2), S.172-190.

Whitehead, J.G. Miles (2019). What Were The Major Motivating Factors For Foreign Fighters On Both Sides Of The Islamic State Conflict?. Master Programme İn Religion İn Peace And Conflict, Uppsala Unıversıty Department Of Theology, Upsala.

Wilner, Alex S. Ve Claire-Jehanne Dubouloz (2010). "Homegrown Terrorism And Transformative Learning: An Interdisciplinary Approach To Understanding Radicalization", Global Change, Peace And Security, , Cilt 22, Sayı 1, S.38.

Yalçınkaya, Haldun (2015a), "Birinci Yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2178 Sayılı Kararı Ve Yabancı Terörist Savaşçılar", Ortadoğu Analiz, Cilt: 7, Sayı: 70, S. 59-61.

Yalçınkaya, Haldun (2015b), "Işid Ve Yabancı Terörist Savaşçılar", Ortadoğu Analiz, Cilt: 7, Sayı: 66, S. 34-36.

Yalçınkaya, Haldun (2017). 'Işid'in Yabancı Savaşçıları Ve Yarattığı Tehdit: Türkiye'nin Tecrübesi (2014-2016)'. Uluslararası İlişkiler, Cilt 14, Sayı 53, 2017, S. 23-43.

Yeşiltaş, M., Özdemir, Ö.B., Öncel, R., Düz, S., Öztürk, B.(2016). Sınırdaki Düşman: Türkiye'nin Daiş İle Mücadelesi. Siyaset, Ekonomi Ve Toplum Araştırmaları Vakfı(SETA), Rapor No: 65, S.1-79

Yeşilyurt, T. (2004). İslam, İman ve Fundamentalizm. Kelam Araştırmaları, II/2, 83–94.

Yıldız, Şengül (2016). Radıcalızatıon In Europe: European Foreıgn Fıghters In Syrıa. The Degree Of Master Of Scıence, The Graduate School Of Socıal Scıences Of Mıddle East Technıcal Unıversıty, Ankara.

3. Elektronik Kaynaklar

Abc News (2015). Reece Harding: British Comrade Wounded By Same Landmine Which Killed Australian Pays Tribute To 'Brother İn Arms' Https://Www.Abc.Net.Au/News/2015-07- 27/ British Comrade Pays-Tribute-To-Reece-Harding/6651568, Erişim Tarihi: 16. 01. 2020.

Abc News (2016). Jamie Bright: Australian Killed Fighting Islamic State İn Syria A 'Gentle Bloke', Friend Says. Https://Www.Abc.Net.Au/News/2016-05-30/ Australian-Jamie-Bright-Killed-Fighting-İs-A-Gentle-Bloke/7459534, Erişim Tarihi: 01. 02. 2020.

Ahaber (2020). PKK'da Mossad Ajanı Da Var, Manken De!. Https://Www.Ahaber.Com.Tr/Gundem/2015/10/02/ PKKda-Mossad-Ajani-Da-Var-MankenDe, Erişim Tarihi: 15. 06. 2020.

Ahval (2018). Ny Times: Yabancı Savaşçılar YPG Saflarında Türkiye'ye Karşı Savaşıyor. Https://Ahvalnews.Com/Tr/Yabanci-Militanlar/ Ny-Times-Yabanci-Savascilar-YPG-Saflarinda-Turkiyeye-Karsi-Savasiyor, Erişim Tarihi: 13. 01.2019.

Al Jazeera Türk (2015). Işid 'Yabancı Savaşçı 25 Binden Fazla' Http://Www.Aljazeera.Com.Tr/Haber/ Yabanci-Savasci-25-Binden-Fazla, Erişim Tarihi: 04. 04. 2020.

Aljazeera Türk (2017). Medya Ve Terör. Http://Www.Aljazeera.Com.Tr/Gorus/Medya-Ve-Teror, ErişimTarihi:25. 01.2019.

American Military News (2017). U.S. Marine Veteran Killed While Fighting Isıs In Syria. Https://Americanmilitarynews.Com/2017/01/ U-S-Marine-Veteran-Killed-While-Fighting-İsis-İn-Syria/, Erişim Tarihi: 01. 03. 2020.

Amerika'nın Sesi (2018). Abd Dışişleri Bakanlığı Terör Raporunu Açıkladı. Https://Www.Amerikaninsesi.Com/A/ Abd-Disisleri Bakanligi Teror Raporunu Acikladi/4578454.Html, Erişim Tarihi: 04.01. 2019.

Amerka'nın Sesi (2018). Jeffrey: 'PYD PKK'nın Suriye'deki Bir Uzantısı' Https://Www.Amerikaninsesi.Com/A/ Jeffrey Abd Nin-Suriye-Deki-Yerel-Ortagi-PKK- Uzantisi-PYD/4661107.Html, Erişim Tarihi: 11. 02. 2019.

Anadolu Ajansı (2016). Abd'nin PYD/PKK'ya Askeri Yardımı Hız Kesmedi. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/Dunya/Abdnin-PYD-PKKya-Askeri-Yardimi-Hiz Kesmedi/716471# Erişim Tarihi: 02.01. 2019.

Anadolu Ajansı (2016). Abd'nin PYD/PKK'ya Askeri Yardımı Hız Kesmedi. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/Dunya/Abdnin-PYD-PKKya-Askeri-Yardimi-Hiz Kesmedi/716471, Erişim Tarihi: 23. 02. 2019.

Anadolu Ajansı (2017). Afganistan. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/UlkeProfilleri/Afganistan/901494, Erişim Tarihi: 03.01. 2019.

Anadolu Ajansı (2018). Les Terroristes Étrangers De L'organisation PYD/YPG. Https://Www.Aa.Com.Tr/Fr/Politique/-Les-Terroriste %C3%A9trangers-De-L- Organisation-PYD-YPG-/1078319, Erişim Tarihi: 16. 02. 2020.

Anadolu Ajansı (2019). 3 Bini Aşkın Yabancı Terörist Savaşçının Ülkeye Girişi Engellendi. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/Turkiye/ 3-Bini-Askin-Yabanci-Terorist-Savascinin-Ulkeye- Girisi-Engellendi/1384369, Erişim Tarihi: 15. 02. 2019.

Anadolu Ajansı (2019). Abd'den YPG/PKK Sahasına Bir Haftada 300 Tırlık Sevkiyat. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/Dunya/Abdden-YPG-PKK-Sahasina-Bir-Haftada-300-Tirlik- Sevkiyat/1601970, Erişim Tarihi: 16. 03. 2020.

Anadolu Ajansı (2019). Ab'nin Yeni Kör Düğümü: Avrupalı Deaş'lılar. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/Analiz/ Abnin Yeni Kor Dugumu Avrupali Deaslilar/1646360, Erişim Tarihi: 27. 03. 2020.

Anadolu Ajansı (2019). Koalisyon Sözcüsünden Skandal YPG/PKK Paylaşımı. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/Dunya/Koalisyon-Sozcusunden-Skandal-YPG-PKK Paylasimi- /1648990, Erişim Tarihi: 17. 03. 2020.

Bbc (2014). Guardian: Suriye'deki Yabancı Savaşçılar Sosyal Medya Üzerinden Savaşa Katılıyor. Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler/2014/04/140415_Guardian_Suriye, Erişim Tarihi: 28. 01.2019.

Bbc (2018). Abd Suriye'den Çekiliyor: Sonuçları Ne Olur? Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler-Dunya-46628698, Erişim Tarihi: 10. 01.2019.

Bbc (2018). Grafiklerle: Suriye'de 8. Yılına Giren Savaş. Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler- Dunya-43414137, Erişim Tarihi: 05. 01.2019.

Bbc (2019). Işid'in Suriye'de Elinde Tuttuğu Son Yer Olan Baghuz'a Yeni Saldırı. Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler-Dunya-47519603, Erişim Tarihi: 10. 05. 2019.

Bbc (2019). Orta Doğu'yu 2019'da Ne Bekliyor? Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler-Dunya- 46723188, Erişim Tarihi: 09. 01.2019.

Bbc (2019). Suriye'nin Yeniden İnşasını Hangi Ülkeler Üstlenecek, Türkiye Rol Oynayabilir Mi? Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler-Turkiye-47284666, Erişim Tarihi: 29. 03.2019.

Bbc News (2015). Australia Arrest Warrant For 'Is Medic' Tareq Kamleh. Https://Www.Bbc.Com/News/World-Australia-33179182, Erişim Tarihi: 21. 03. 2020.

Bbc News (2015). Funeral For German Woman Ivana Hoffmann Killed Fighting Is. Https://Www.Bbc.Com/News/ World-Europe-31893356, Erişim Tarihi: 21. 02. 2020.

Bbc News (2015). Işid Gelinlerinin Gizli Dünyası Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler/2015/06/ 150625_İsid_Gelinler, Erişim Tarihi: 14. 03. 2020.

Bbc News (2015). Kadınlar Neden Işid'e Katılıyor? Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler/2015/08/ 150820_İsid_Kadinlar, Erişim Tarihi: 13. 03. 2020.

Bbc News (2015). Konstandinos Erik Scurfield: Kurds' Mass Tribute At Airport. Https://Www.Bbc.Com/News/Uk-England-31991742, Erişim Tarihi: 05. 01. 2020.

Bbc News (2016). Dean Evans: 'Courageous Son' Died Fighting Is. Https://Www.Bbc.Com/News/Uk-England-38065437, Erişim Tarihi: 11. 02. 2020.

Bbc News (2018). Jac Holmes: Funeral For British Fighter Killed İn Syria. Https://Www.Bbc.Com/News/Uk-England-Dorset-42912022, Erişim Tarihi: 18. 01. 2020.

Bbc News (2018). YPG'ye Katıldığı Suçlamasıyla 7,5 Yıl Hapse Mahkum Olan İngiliz: Türkiye'yi Gizlice Terk Ettim. Https://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler-Dunya-46565320, Erişim Tarihi: 03. 03. 2020.

Bbc News (2019). 'Jihadi Jack' Parents Guilty Of Funding Terrorism. Https://Www.Bbc.Com/News/ Uk-England-Oxfordshire-48676894, Erişim Tarihi: 26. 03. 2020.

Birgün (2016). Almanya'nın Güneyinden Rojava'ya Uzanan Yolculuk. Https://Www.Birgun.Net/Haber/ Almanya'nin-Guneyinden-Rojava-Ya-Uzanan-Yolculuk-105027, Erişim Tarihi: 24. 02. 2020.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) (2014). 2178 Sayılı Kararı, Paragraf8.Http://Www.Un.Org/En/Sc/Ctc/Docs/2015/Scr%202178_2014_En.Pdf(Erişim Tarihi: 25 Aralık 2019).

Blake, M. (2017). 'Blackburn activist becomes first British woman to join fight against ISIS in Syria', The Guardian, https://www.theguardian.com/uk-news/2017/feb/09/blackburn-activist kimberlytaylorbecomes first-britishwoman-join-fight-isis-syria. Erişim Tarihi: 12.02.2020.

Cbc News (2015). Canadian John Robert Gallagher, Killed Fighting Isıs, Returns Home. Https://Www.Cbc.Ca/News/Canada/Windsor/Canadian-John-Robert-Gallagher-Killed-Fighting-İsis-Returns-Home-1.3328172, Erişim Tarihi: 19. 01. 2020.

Cbs Boston (2015). Massachusetts Man Killed Fighting Isıs In Syria. Https://Boston.Cbslocal.Com/2015/06/10/ Massachusetts-Man-Killed-Fighting-İsis-İn-Syria/, Erişim Tarihi: 11. 01. 2020.

Cnn Türk (2015). Abd Vatandaşı Kobani'de Öldürüldü. Https://Www.Cnnturk.Com/Turkiye/ Abd-Vatandasi-Kobanide-Olduruldu, Erişim Tarihi: 12. 01. 2020.

Cnn Türk (2015). Kanadalı Model YPG'ye Katılarak Işid'le Savaştı. Https://Www.Cnnturk.Com/Dunya/ Kanadali Model YPGye-Katilarak-İsidle Savasti?Page=2, Erişim Tarihi: 17. 02. 2020.

Cnn Türk (2019). Bm'den Deaş Raporu: Küresel Bir Tehdit Olmaya Devam Ediyor.Https://Www.Cnnturk.Com/Dunya/Bmden-Deas-Raporu-Kuresel-Bir-Tehdit-Olmaya Devam-Ediyor, Erişim Tarihi: 29. 03. 2020.

Cnnttürk (2016). Ashton Carter'dan Önemli YPG, PYD Ve PKK Açıklaması. Https://Www.Cnnturk.Com/Amp/Dunya/ Ashton-Carterdan-Onemli-YPG-PYD-Ve-PKK- Aciklamasi, Erişim Tarihi: 10. 02. 2019.

Cnntürk (2019). Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Altun: Abd'nin YPG Planı Stratejik Hataydı. Https://Www.Cnnturk.Com/Turkiye/Cumhurbaskanligi-İletisim-Baskani-Altun- Abdnin-Uyguladigi-Plan-Stratejik-Anlamda-Hataliydi, Erişim Tarihi: 17. 02. 2019.

Cnntürk, (2016). 'IŞİD seks kölesi olmaya direnen 19 Ezidi kadını yakarak öldürdü'. https://www.cnnturk.com/dunya/isid-seks-kolesi-olmaya-direnen-19-ezidi-kadini-yakarak-oldurdu Erişim Tarihi: 15.04.19

Defense Update (2015). China Targeted By Isıs. Https://Defense-Update.Com/20150102_İsis_İn_Xinjiang.Html, Erişim Tarihi: 08. 04. 2020.

Demokrat Haber (2015). Sinoplu Arnavut YPG'li Rıfat Horoz Da Işid Saldırısında Hayatını Kaybetti. Https://Www.Demokrathaber.Org/Guncel/Sinoplu-Arnavut-YPG-Li-Rifat-Horoz-Da-İsid-Saldirisinda-Hayatini-Kaybetti-H50870.Html, Erişim Tarihi: 22. 02. 2020.

Der Spiegel (2012). Jihadists Declare Holy War Against Assad Regime. Https://Www.Spiegel.De/İnternational/World/ Foreign-Jihadists-Declare-War-On-Syria-Assad-A-824875.Html, Erişim Tarihi: 07. 04. 2020.

Diken (2015). Işid'le Savaşmak İçin YPG'ye Katılan 'Sinoplu Rıfat Amca' Kobani'de Hayatını Kaybetti. Http://Www.Diken.Com.Tr/İsidle-Savasmak-İcin-YPGye-Katilan-Sinoplu-Rifat Amca-Kobanide-Hayatini-Kaybetti/, Erişim Tarihi: 23. 02. 2020.

Dw (2016) Suriye'de Kim Kimle Savaşıyor. https://www.dw.com/tr/suriyede-kim-kime-kar%C5%9F%C4%B1 Erişim Tarihi: 14.02.2020.

Dw (2017). Suriye'de Savaşın Ekonomik Faturası. Https://Www.Dw.Com/Tr/Suriyede Sava%C5%9f%C4%B1n-Ekonomik-Faturas%C4%B1/A-39634683, Erişim Tarihi: 29.01.2019.

Dw (2018). YPG PKK İle Ne Kadar Bağlantılı? Http://Web.Archive.Org/Web/20180123203755/Http://Www.Dw.Com/Tr/ YPG-PKK İle Ne Kadar-Ba%C4%9flant%C4%B1l%C4%B1/A-42261886, Erişim Tarihi: 13. 02. 2019.

Europeanreport, (2018). 'Sayılarla İslamofobi' https://setav.org/assets/uploads/2019/09/ EIR2018infografikler.pdf Erişim Tarihi: 20.03.2020.

Franceschi, Karim (2017). "Kobanê'de Bir İtalyan Savaşçı Heval Marcello." Translated by Banu Pinter. Ceylan Yayınları. S.64-112.

Gazete Karınca (2017). Occupy'dan Rojava'ya: YPG'li Robert Grodt'un Portresi Nyt'de. Https://Gazetekarinca.Com/2017/07/OccuPYDan-Rojavaya-YPGli-Robert-Grodtun-Portresi-Nytde/, Erişim Tarihi: 07. 02. 2020.

Gencehan, Babiş (2018).YPG'nin Reklam Yüzleri: Yabancı Terörist Savaşçılar. Türksam. Http://Turksam.Org/ YPG Nin Reklam-Yuzleri-Yabanci-Terorist-Savascilar, Erişim Tarihi: 14. 02.2019.

Gilbert, Rosa (2019). "Lorenzo Orsetti: A Modern-Day Partisan." The Morning Star. Https://Morningstaronline.Co.Uk/Article/F/Lorenzo-Orsetti-Modern-Day-Partisan Erişim Tarihi: 19.12.2019.

Global News (2015). British Citizen Killed İn Syria Fighting Alongside Kurds. Https://Globalnews.Ca/News/1862755/ British-Citizen-Killed-İn-Syria-Fighting-Alongside-Kurds/, Erişim Tarihi: 06. 01. 2020.

Global News (2015). Mother Of Canadian Killed Fighting Isıl İs Waiting To Bring Son's Body Home. Https://Globalnews.Ca/News/2325443/Mother-Of-Canadian-Killed-Fighting-İsil-İs- Waiting-To-Bring-Sons-Body-Home/, Erişim Tarihi: 21. 01. 2020.

Haber Türk (2015). Modelliği Bıraktı Işid'e Karşı Savaşmaya Gitti! Https://Www.Haberturk.Com/Galeri/Diger/ Kanadali Model Tiger-Sun-Suriyeye Giderek-YPGnin-Kadin-Kuvvetleri-Olan-Ypjye-Katildi, Erişim Tarihi: 18. 02. 2020.

Haberler.Com. (2018). Almanya, YPG'nin Terör Örgütü Olduğunu Kabul Etti. Https://Www.Haberler.Com/ Almanya-YPG-Nin-PKK-Nin-Uzantisi-Oldugunu-Kabul- 11018940-Haberi/, Erişim Tarihi: 20. 01.2019.

Https://İslamansiklopedisi.Org.Tr/, Erişim Tarihi: 22. 02. 2019.

Hürriyet (2008). Artık Terörist Değil. Https://Www.Hurriyet.Com.Tr/Dunya/Artik-Terorist-Degil-9300548, Erişim Tarihi: 10. 03. 2020.

Hürriyet (2016). 'Ölüler Yalan Söylemez' Https://Www.Hurriyet.Com.Tr/ Gundem/ Oluler Yalan Soylemez-40321654, Erişim Tarihi: 20. 03. 2020.

Hürriyet (2018). YPG'nin İthal Teröristleri. Https://Www.Hurriyet.Com.Tr/Gundem/ YPGnin İthal Teroristleri-40760913, Erişim Tarihi: 06. 03. 2020.

Hürriyet (2019). S-400'ler Kuruluyor. Https://Www.Hurriyet.Com.Tr/Gundem/ S-400ler- Kuruluyor-41393580, Erişim Tarihi: 18. 03. 2020.

Hürriyet (2019). Son Dakika: Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Nato Toplantısında Kritik Mesajlar.Http://Www.Hurriyet.Com.Tr/Gundem/Son-DakikaCumhurbaskani-Erdogandan-Nato- Toplantisinda-Kritik-Mesajlar 41205363, Erişim Tarihi: 07. 05. 2019.

Independent (2019). 'I Got Cheated. All Of Us Got Cheated': Captured German Isis Member Says He Regrets Joining Terror Group. Https://Www.İndependent.Co.Uk/News/World/Middle- East/ İsis-Syria-Fighter Germany-Lucas-Glass-İslamic-State-Assad-İslam-A8769911.Html, Erişim Tarihi: 09. 03. 2020.

Independent (2019). 'I Got Cheated. All Of Us Got Cheated': Captured German Isis Member Says He Regrets Joining Terror Group. Https://Www.İndependent.Co.Uk/News/World/ Middle East/İsis-Syria-Fighter Germany-Lucas-Glass-İslamic-State-Assad-İslam-A8769911.Html, Erişim Tarihi: 02. 04. 2020.

İnat, Kemal, Ağar, Abdullah (2018). 'DEAŞ Ve YPG/PKK, Suriye'nin Toprak Bütünlüğünün Önündeki En Önemli Engel.' Seta, Https://Www.Setav.Org/ Deas-Ve-YPG PKK Suriyenin Toprak Butunlugunun-Onundeki-En-Onemli-Engel/, Erişim Tarihi: 16. 05. 2019.

İnilah (2015). Muhammed Amin, Çin'in En Eski Daeş Askeri. Https://İnilah.Com/News/2210582/ Muhammad-Amin-Serdadu-İsis-Tertua-Asal-Tiongkok, Erişim Tarihi: 06. 04. 2020.

Kenar, Ceren (2015). Yabancı Savaşçılar Eve Dönerken. Türkiye. Https://Www.Turkiyegazetesi.Com.Tr/Yazarlar/Ceren-Kenar/588378.Aspx, Erişim Tarihi: 04. 02.2019.

Koyuncu, Hüseyin (2018). Fransa'da 12 Kişinin Öldüğü Charlie Hebdo Saldırısının Zanlısı Afrika'da Yakalandı. Euronews. Https://Tr.Euronews.Com/2018/12/21/Fransa-Da-12-Kisinin-Oldugu-Charlie-Hebdo-Saldirisinin-Zanlisi-Afrika-Da-Yakalandi, Erişim Tarihi: 19. 02. 2019.

Köklü, Lale, İzzet Mazi (2018). YPG/PKK'nın Tehditleri Terörist İfadelerinde. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/Turkiye/YPG-PKKnin-Tehditleri-Terorist-İfadelerinde-/1099421, Erişim Tarihi: 16. 02. 2019.

Kürdistan 24 (2019). Former American YPG Volunteer's Suicide Raises Trauma Concerns. Https://Www.Kurdistan24.Net/En/News/84bd32d4-15cd-4f8f-B5f9-D2def8fe9065, Erişim Tarihi: 06. 02. 2020.

Los Angeles Times (2015). American Who Died İn Syria 'Believed İn Opposing Evil'. Https://Www.Latimes.Com/World/Middleeast/ La-Fg-Syria-American-20150612-Story.Html, Erişim Tarihi: 13. 01. 2020.

Los Angeles Times (2016). The Marines Wouldn't Take Him. So Levi Shirley Went To War On His Own. Https://Www.Latimes.Com/Projects/ La-Na-Denver-Levi-Shirley/, Erişim Tarihi: 23. 01. 2020.

Medium (2018). Trump'tan YPG'li Taylor'a Onur Belgesi! Https://Medium.Com/@İlkerakgungor/ Trumptan-YPG-Li-Taylor-A-Onur-Belgesi Ab68995eb13f, Erişim Tarihi: 02. 03. 2020.

Mepanews (2018). Abdullah Azzam Kimdir? Https://Www.Mepanews.Com/Abdullah-Azzam-Kimdir-22058h.Htm, Erişim Tarihi: 08. 01.2019.

Middle East Eye (2015). British Former Marine Reportedly Killed İn Syria. Https://Www.Middleeasteye.Net/Fr/News/ British-Former-Marine-Reported-Killed-Syria-119905070, Erişim Tarihi: 03. 01. 2020.

Middle East Online (2016). How Many Foreign Fighters İn Syria. Https://Middle-East- Online.Com/En/How-Many-Foreign-Fighters-Syria, Erişim Tarihi: 11. 04. 2020.

Milliyet (2014). Işid'de Hangi Ülkeden Kaç Kişi Var? Http://Www.Milliyet.Com.Tr/ İsid De Hangi Ulkeden-Kac-Kisi-Var-/Dunya/Detay/1934950/Default.Htm, Erişim Tarihi: 14. 01.2019.

Milliyet (2014). İsrailli Eski Pilot YPG Saflarında. Https://Www.Milliyet.Com.Tr/Dunya/ İsrailli-Eski-Pilot-YPG-Saflarinda-1968378, Erişim Tarihi: 13. 02. 2020.

National Post (2016). Robert Sommerville Returned From Fighting Isıl İn Syria To A Grilling İn Two Countries. Https://Nationalpost.Com/News/Canadian-Fighting-İsil- With Kurdish Militia-Faces-Detention-Suspicion-And-İncreased-Scrutiny-On-Way-Home, Erişim Tarihi: 20. 01. 2020.

Nato Dergisi (2017). Ülkelerine Geri Dönüş Yapan Yabancı Terör Savaşçılarının Artan Sorunlarıyla Başa Çıkmak. Https://Www.Nato.İnt/Docu/Review/2017/Also-İn-2017/ Daesh Tackling Surge-

Returning Foreign Fighters Prevention Denmark Rehabilitation-Programmes/Tr/İndex.Htm, Erişim Tarihi: 07. 02. 2019.

NATO, (2012). NATO's policy guidelines on counter-terrorism. https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87905.htm?selectedLoca%09le=en

Nbc News (2015). Keith Broomfield, American Slain Fighting Isıs, 'Knew The Risk'. Https://Www.Nbcnews.Com/Storyline/ İsis-Terror/ Kurds-Hail-American-Martyr-Keith- Broomfield-Killed-Fighting-İsis-N373626, Erişim Tarihi: 09. 01. 2020.

Nbc News (2016). Levi Shirley, American Fighting Isıs İn Syria, Killed İn Combat: Family. Https://Www.Nbcnews.Com/ Storyline/ İsis-Terror/Levi-Shirley-American-Fighting-İsis- Syria-Killed-Combat-Family-N614306, Erişim Tarihi: 24. 01. 2020.

North Coast Journel (2019). Paolo Todd. Https://Www.Northcoastjournal.Com/Humboldt/PaoloTodd/Content?Oid=15610928 Erişim Tarihi: 28. 02. 2020.

Ntv (2015). Suriye Ve Irak'ta 86 Farklı Ülkeden 31 Bin Yabancı Savaşçı. Https://Www.Ntv.Com.Tr/Dunya/ Suriye-Ve-İrakta-86-Farkli-Ulkeden-31-Bin-Yabanci- Savasci,D7fw_Tlzqeafrsq4znthaw, Erişim Tarihi: 16. 01.2019.

Nytimes, (2018). ''Drawn to a Cause, British Woman Dies Fighting Alongside Kurds in Syria''. https://www.nytimes.com/2018/03/19/world/middleeast/annacampbell-syria-ypj kurds.html Erişim Tarihi: 22.01.2020.

Odatv (2019). Batı Medyasının İki Yüzlülüğü Ortaya Çıktı. Https://Odatv.Com/ Bati Medyasinin İki-Yuzlulugu-Ortaya-Cikti-26031929.Html, Erişim Tarihi: 27. 03.2019.

Özkızılcık, Ömer (2018). YPG Saflarındaki Yabancı Teröristler. Aa. Https://Www.Aa.Com.Tr/Tr/Analiz-Haber/ YPG Saflarindaki Yabanci Teroristler/1090659, Erişim Tarihi: 09. 02. 2019.

Philipps, Dave and Brennan, Thomas James. (2015). "Unsettled at Home, Veterans Volunteer to Fight ISIS." The New York Times. https://www.nytimes.com/2015/03/12/us/ disenchanted-by-civilian-life-veterans-volunteer-to-fight-isis.html Erişim Tarihi: 02.12.2020.

Quartz (2015). Foreign Fighters İn Iraq And Syria Come From 86 Countries And Their Numbers Have Doubled. Https://Qz.Com/568503/Foreign-Fighters-İn-İraq-And-Syria Come From 86 Countries-And-Their-Numbers-Have-Doubled/, Erişim Tarihi: 10. 04. 2020.

Rüdaw (2019). Rojava -YPG'li Yabancı Savaşçılar Kalmak İstiyor. Http://Www.Rudaw.Net/Turkish/Kurdistan/070320198, Erişim Tarihi: 08. 03. 2019.

Sabah (2014). "PYD De PKK Da Terör Örgütüdür" Https://Www.Sabah.Com.Tr/Webtv/Turkiye/ PYD De PKK Da Teror-Orgutudur, Erişim Tarihi: 24. 01.2019.

Sabah (2017). Birleşmiş Milletler'e PYD Uluslararası Terör Örgütleri Listesine Alınsın Talebi! Https://Www.Sabah.Com.Tr/Dunya/2017/12/25/ Birlesmis Milletlere PYD Uluslararasi Teror-Orgutleri-Listesine-Alinsin-Talebi, Erişim Tarihi: 07. 05. 2019.

Sabah (2019). Cumhurbaşkanı Erdoğan: Hdp Eşittir PKK, Eşittir YPG/PYD. Https://Www.Sabah.Com.Tr/Gundem/2019/02/03/ Erdogan Putin İle Socide-Bir-Araya- Gelecek, Erişim Tarihi: 21. 04. 2019.

Sabah (2019). İkiyüzlü Batı Medyası Terörist Diyemedi. Https://Www.Sabah.Com.Tr/Dunya/2019/03/17/ İkiyuzlu Bati Medyasi-Terorist-Diyemedi, Erişim Tarihi: 18. 03.2019.

Said, R. (2014). 'American fighter joins Kurds in battle against Islamic State', Reuters, at: http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-usa-fighter-idUSKCN0HW0WT20141007 Erişim Tarihi: 18.03.2020.

Said, Rodi (2014). "American fighter joins Kurds in battle against Islamic State. https://www.reuters.com/article/ us mideast crisis usa fighter/american-fighter-joins-kurds-in-battle-against-islamic-state-idUSKCN0HW0WT20141007 Erişim Tarihi: 15.11.2019.

Salama, V. and B. Janssen, (2015). 'Why this 28-year-old veteran from Wisconsin is fighting ISIS in Iraq', The Associated Press, www.businessinsider.com/why-this-28-year-old-from-wisconsin-is-fighting-isis-in-iraq-2015 ErişimTarihi: 25.04.2020.

Sayar, Kemal (2018). "Terörün Psikolojisi", http://www.kemalsayar.com/Katagori Detay-Terorun-Psikolojisi-37.html, Erişim Tarihi: 12.07.2018.

Seta (2017). Bm'nin Deaş Raporu Ya Da Deaş'ın Yeniden Keşfi. Https://Www.Setav.Org/Bmnin-Deas-Raporu-Ya-Da-Deasin-Yeniden-Kesfi/, Erişim Tarihi: 28. 03. 2020.

Seta (2018). 'PYD' nin İdeolojisi Baas Partisi İle Benzerlik Taşıyor.' Https://Www.Setav.Org/ PYDnin İdeolojisi Baas Partisi-İle-Benzerlik-Tasiyor/, Erişim Tarihi: 15. 05. 2019.

Seta (2019). Seta'dan "PKK / YPG'nin Çocuk Savaşçıları" Paneli. Https://Www.Setav.Org/Setadan-PKK-YPGnin-Cocuk-Savascilari-Paneli/, Erişim Tarihi: 05. 03. 2020.

SETA, (2020). "2019 Avrupa İslamofobi Raporu Sunumu". https://www.setav.org/ iletisim baskani altun-avrupa-muslumanlari-potansiyel-suclu-gormekten-vazgecmeli/ Erişim Tarihi: 23.06.2020

Sol (2018). Pentagon: Yabancı Savaşçılar Suriye'ye Gitmeyi Sürdürüyor. Http://Haber.Sol.Org.Tr/Dunya/ Pentagon Yabanci-Savascilar-Suriyeye-Gitmeyi Surduruyor-249232, Erişim Tarihi: 15. 01.2019.

Solıs, Brian, The Essential Guide To Media, Http://Onecaribbean.Org/Content/Files/Essentialguidetosocialmedia.Pdf, Erişim Tarihi: 02.08.2012.

Sözcü (2015). Işid'e Karşı Savaşan Alman Kadın Öldü. Https://Www.Sozcu.Com.Tr/2015/Dunya/ İside Karsi Savasan-Alman-Kadin-Oldu-767087/, Erişim Tarihi: 20. 02. 2020.

Sözcü (2017). Rakka Operasyonunda Abd'li YPG'li Öldü. Https://Www.Sozcu.Com.Tr/2017/Gundem/Rakka-Operasyonunda-AmerikaliYPGli Oldu- 1637420/, Erişim Tarihi: 27. 02. 2020.

Sputnik (2015). Yabancı Savaşçılar Neden Işid'e Katılıyor? Https://Tr.Sputniknews.Com/Dunya_Panorama/201512101019580325-İsid-Yabanci-Savasci/, Erişim Tarihi: 15. 03. 2020.

Sputnik (2018). YPG'deki Yabancılar: Afrin'e Gidip Türkiye'yle Savaşacağız. Https://Tr.Sputniknews.Com/Haberler/201801241031951259-YPG-YabanciTurkiye-Savas/, Erişim Tarihi: 12. 01.2019.

Stratejik Ortak (2017). Işid'in Dini Görüşü, Yapısı Ve Yenilikçi Yöntemleri (2. Bölüm). Https://Www.Stratejikortak.Com/2017/08/İsid-Dini-Ve-Yontemleri.Html, Erişim Tarihi: 19. 03.2019.

Şimşek, Yurdagül (2018). Nato Pa Raporunda 'PYD/YPG'nin, PKK'nin Suriye Kolu Olduğu'. Https://Tr.Sputniknews.Com/Amp/Turkiye/201805301033660671-Nato- Pa- PYD YPG-PKK-Nin-Suriye-Kolu/, Erişim Tarihi: 12. 02.2019.

T 24 (2016). Takvim: 120 Alman Ajan, YPG Ve PKK Saflarında Savaşıyor. Https://T24.Com.Tr/Haber/Takvim-120-Alman-Ajan-YPG-Ve-PKK-Saflarinda Savasiyor,330014, Erişim Tarihi: 15. 02. 2020.

T 24 (2017). Işid Üyeleri, Çöken Halifeliklerinden Türkiye'ye Nasıl Kaçıyor? Https://T24.Com.Tr/Haber/ İsid-Uyeleri-Coken-Halifeliklerinden-Turkiyeye-Nasil Kaciyor,516716, Erişim Tarihi: 22. 03. 2020.

Takvim (2019). İşte PKK/YPG'deki Yabancı Teröristler! Https://Www.Takvim.Com.Tr/PKKYPGdekiYabanciTeroristler/3, Erişim Tarihi: 11. 03. 2020.

Taylan, M. U. (2015). Işid'in Dünü Bugünü Yarını. Https://Bianet.Org/Kurdi/Siyaset/165638- Erişim Tarihi: 11.03.2020.

TBMM, (2016) https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss248.pdf

TGRT Haber, (2015). 'Atom Mühendisi DEAŞ'a giderken yakalandı'. https://www.tgrthaber.com.tr/gundem/ atom-muhendisi-deasa-giderken-yakalandi-98047 Erişim Tarihi: 15.05.2019.

The Daily Examiner (2016). Australian Jamie Bright Killed Fighting Islamic State. Https://Www.Dailyexaminer.Com.Au/News/Australian-Jamie-Bright-Killed-Fighting-İslamic-St/3035364/, Erişim Tarihi: 30. 01. 2020.

The Denver Channel (2016). Jordan Mactaggart, Coloradan Killed İn Syria, 'Liberated Areas Occupied By Isıs Terrorists'. Https://Www.Thedenverchannel.Com/News/ Front- Range/Denver/ Jordan Mactaggart Coloradan Killed-İn-Syria-Liberated-Areas-Occupied-By-İsis-Terrorists, Erişim Tarihi: 25. 01. 2020.

The Denver Post (2016). Remains Of Two American Fighters Who Died İn Syria Returned To U.S. Https://Www.Denverpost.Com/2016/09/14/ Fighters-Remains Syria-To-Be-Returned-To-Us/, Erişim Taarihi: 26. 01. 2020.

The Guardian (2015). "Australian man Reece Harding killed helping Kurds fight Isis in Syria reports." https://www.theguardian.com/australia-news/2015/jul/01/australian-man-reece-harding-killed-helping-kurds-fight-isis-in-syria-reports Erişim Tarihi: 20.12.2019.

The Guardian (2015). First Female Western Fighter Dies Fighting Islamic State. Https://Www.Theguardian.Com/World/2015/Mar/09/ First-Female-Western-Fighter-İvana- Hoffmann-Dies-Fighting-İslamic-State, Erişim Tarihi: 19. 02. 2020.

The Guardian (2015). Konstandinos Erik Scurfield: Https://Www.Theguardian.Com/World/2015/Mar/04/ Konstandinos Erik Scurfield Ex-Marine-Died-Someone-Elses-War-YPG-İsis, Erişim Tarihi: 02. 01. 2020.

The Guardian (2016). Australian Man Jamie Bright Reported Killed Fighting With Kurdish Forces Against Isis. Https://Www.Theguardian.Com/Australia-News/2016/May/30/ Australian Reported-Killed-Fighting-Kurdish-Forces-Against-İsis, Erişim Tarihi: 03. 02. 2020.

The Guardian (2016). British Man Killed Fighting Isis İn Syria. Https://Www.Theguardian.Com/World/2016/Aug/02/ Briton-Killed-Fighting-İsis-Syria- Dean-Carl-Evans, Erişim Tarihi: 12. 02. 2020.

The Independent (2016). Dean Carl Evans: British Man Killed Fighting With Kurdish Forces Against Isis İn Syria. Https://Www.İndependent.Co.Uk/News/World/Middle-East/DeanCarlEvans-British-Man-Killed-Fighting-With-Kurdish-Forces-Against-İsis-İn-Syria-A7168966.Html, Erişim Tarihi: 10. 02. 2020.

The National Interest (2016). What Kurdistan's Anti-Isıs Foreign Fighters Think Of All The Attention. Https://Nationalinterest.Org/Feature/What-Kurdistans-Anti-İsis-Foreign-Fighters-Think-All-The-17446, Erişim Tarihi: 15. 01. 2020.

The New York Times (2017). First, A Symbol Of Occupy Wall Street. Then He Waded Into Syria. Https://Www.Nytimes.Com/2017/07/12/World/Middleeast/Occupy-ProtesterRobert-Grodt-Dies-İn-Syria.Html, Erişim Tarihi: 08. 02. 2020.

The Sacramento Bee (2016). Amador County Resident Volunteering For Kurdish Military Group Killed Abroad. Https://Www.Sacbee.Com/News/Local/Article118279143.Html, Erişim Tarihi: 21. 02. 2020.

The Sun (2019). Gone Wıthout A Trace Brit Isıs Fighter Vanishes After Being Released By Syrian Captors Amid Row Over Uk Refusing To Take Fanatics Who Want To Come Home. Https://Www.Thesun.Co.Uk/ News/8513301/ İsis-Fighter-Vanishes-Released- Syria-Row- Home/, Erişim Tarihi: 03. 04. 2020.

The Telegraph (2019). British And Irish Women Who Recruited For Isil Found İn Makeshift Jail After Escaping Detention Camp. Https://Www.Telegraph.Co.Uk/News/2019/10/16/ British İsil Recruiters Tooba Gondal-Lisa-Smith-Found-Makeshift/, Erişim Tarihi: 23. 03. 2020.

The Times (2017). My Jihadi Son Shabazz Suleman Was Brainwashed İn His Bedroom, Says Father. Https://Www.Thetimes.Co.Uk/Article/ My-Jihadi-Son-Shabazz Suleman Was Brainwashed-İn-His-Bedroom-Says-Father-Dh8j0rzvt, Erişim Tarihi: 08. 03. 2020.

The Washington Post (2016). Levi Shirley Wanted To Be A Marine. Instead, He Died An American Vigilante Fighting Isıs İn Syria.

Https://Www.Washingtonpost.Com/News/Checkpoint/Wp/2016/07/21/Levi-Shirley Wanted-To-Be-A-Marine-İnstead-He-Died-As-An-American-Vigilante-Fighting İsis-İn-Syria/, Erişim Tarihi: 22. 01. 2020.

The Washington Post (2017). Two Americans Killed Battling Isıs İn Syria. Https://Www.Washingtonpost.Com/News/Checkpoint/Wp/2017/07/11/TwoAmerican-Foreign-Fighters-Killed-Battling-İsis-İn-Syria/, Erişim Tarihi: 28. 01. 2020.

Thegurdian, (2018). 'Thousands could die': female British fighter urges support for Syria's Kurds'. https://www.theguardian.com/world/2018/mar/23/thousands-could-die-femalebritish-fighter-rukan-renas-urges-support-for-syrias-kurds Erişim Tarihi: 22.01.2020.

Timetürk (2014). Zerkavi Işid'in Temelini Nasıl Atmıştı. Http://Web.Archive.Org/Web/20171005202711/Https://Www.Timeturk.Com/Tr/2014/10/18/Zerkavi-İsid-İn-Temelini-Nasil-Atmisti.Html, Erişim Tarihi: 07. 01.2019.

Timetürk (2019). İngiltere, Işid'e Katılan Jack Letts'i Vatandaşlıktan Çıkardı. Https://Www.Timeturk.Com/İngiltere İsid E Katilan Jack Letts Vatandasliktan Cikarildi/Haber-1173079, Erişim Tarihi: 25. 03. 2020.

Trt Haber (2014). "Yabancı Savaşçılar" Bmgk Gündemine Geliyor. Erişim Tarihi: 17. 01.2019.

Türk Terörle Mücadele Kanunu, (2003). Md.1. Http://Www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuat Metin/1.5.3713.Pdf Erişim Tarihi: 11.05.2020.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. PKK. Http://Www.Mfa.Gov.Tr/PKK.Tr.Mfa, Erişim Tarihi: 06. 02.2019.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. Suriye'nin Ekonomisi. Http://Www.Mfa.Gov.Tr/Suriye- Ekonomisi.Tr.Mfa, Erişim Tarihi: 01. 02.2019.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. Suriye'nin Siyasi Görünümü. Http://Www.Mfa.Gov.Tr/Suriye-Siyasi-Gorunumu.Tr.Mfa, Erişim Tarihi: 06. 01.2019.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. Türkiye'nin Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadelesi. Http://Www.Mfa.Gov.Tr/Turkiye_Nin-Yabanci-Terorist-Savascilarla- Mucadelesi.Tr.Mfa, Erişim Tarihi: 18. 01.2019.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı (2017). PKK/Kck Terör Örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG. Http://Uskup.Be.Mfa.Gov.Tr/Content/Assets/Consulate/İmages/Localcache/12/6c0d2b32- 6644-4694-838a-4c2f11ecd3a0.Pdf, Erişim Tarihi: 21. 01.2019.

Türksam (2018). Zeytin Dalı, YPG'deki Yabancı Teröristler Ve "İkinci Açılım" Çabaları. Http://Turksam.Org/Zeytin-Dali-YPG-Deki-Yabanci-Teroristler-Ve-İkinci-Acilim-Cabalari, Erişim Tarihi: 05. 02. 2020.

UN. 'Security Council Plans To Suppress Foreign Extremist Fighters', Reuters, 9 September 2014. At: Www.Reuters.Com/Article/2014/09/09/Us-İraq-Crisis-Un-İduskbn0h408e20140909.

UN, (2014). United Nations Security Council. ‘’Implementation of Security Council resolution 2178 (2014) by States affected by foreign terrorist fighters’’ https://www.un.org/sc/ctc/wp-content/uploads/2016/09/FTF-Report-1-3_English.pdf

UN, (2014). United Nations Security Council. Resolution 2178. https://www.undocs.org/S/RES/2178%20(2014)

UNESCO, (2016). Plan of Action to Prevent Violent Extremism. United Nations. New York: General Assembly of the United Nations.

UTGAM (Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Akademisi Merkezi), (2016). ‘Terör Çalıştayı Raporu’’. http://pa.edu.tr/Upload/editor/files/Teror_Calistayi_Raporu.pdf Erişim Tarihi: 03.05.2019.

Vatan (2016). Almanya'dan Şoke Eden PKK/PYD İtirafı. Http://Www.Gazetevatan.Com/Almanya-Dan-Soke-Eden-PKK-PYD-İtirafi-919648-Gundem/, Erişim Tarihi: 25. 02. 2020.

Vera Mironova, (2017). ‘IŞİD tekrar toparlanabilir mi? Eski IŞİD savaşçılarıyla söyleşiler’. https://www.nato.int/docu/review/tr/articles/2018/08/09/isid-tekrar-toparlanabilir-mi-eski-isid-savascilariyla-soeylesiler/index.html Erişim Tarihi: 24.05.2019.

Vikipedi. PYD. Https://Tr.Wikipedia.Org/Wiki/PYD, Erişim Tarihi: 23. 01.2019.

Voice Of America (2016). American Volunteer Killed While Battling Is İn Syria. Https://Www.Voanews.Com/Extremism-Watch/American-Volunteer-Killed-While-Battling-Syria, Erişim Tarihi: 27. 01. 2020.

Voice Of America (2016). Işid’e Neden Katılıyorlar? Https://Www.Amerikaninsesi.Com/A/İsid-_E-Neden-Katiliyorlar/3262493.Html, Erişim Tarihi: 12. 03. 2020.

Voice Of America (2019). Türkiye Işid'in ‘Çöpçatanı’ Tooba Gondal'ı Fransa'ya İade Ediyor. Https://Www.Amerikaninsesi.Com/A/T%C3%Bcrkiye-İ%C5%9fi%Cc%87d-İn%C3%A7%C3%B6p%C3%A7atan%C4%B1-ToobaGondal-%C4%B1-Fransa-Ya-İ%Cc%87ade-Ediyor/5173730.Html, Erişim Tarihi: 24. 03. 2020.

Wikipedia. Foreign Fighters İn The Syrian And Iraqi Civil Wars. Https://En.Wikipedia.Org/Wiki/Foreign_Fighters_İn_The_Syrian_And_Iraqi_Civil_Wars, Erişim Tarihi: 09. 04. 2020.

Wikiwand. International Freedom Battalion. Https://Www.Wikiwand.Com/En/International_Freedom_Battalion, Erişim Tarihi: 04. 02. 2020.

Wilson, B. (2015). ‘Help Rojava by donating to trusted volunteers’, FundRazr, 10 October 2015, available at: https://fundrazr.com/813IGd Erişim Tarihi: 12.03.2020.

Yalaz, Erman (2017). Reina Katliamcısının Politik Motivasyonu. Medium. Https://Medium.Com/Tr724/ReinaKatliamc%C4%B1s%C4%B1n%C4%B1n Politik-Motivasyonu-B3706831b18c, Erişim Tarihi: 05. 02.2019.

Yeni Şafak (2017). 170 Bin Yabancı Savaşçı Suriye'de. Https://Www.Yenisafak.Com/Dunya/170- Bin-Yabancisavasci-Suriyede-2776684, Erişim Tarihi: 05. 04. 2020.

Yeni Şafak (2019). 750 Bin Kürt YPG'den Kaçtı. Https://Www.Yenisafak.Com/Dunya/750-Bin- Kurt-YPGden-Kacti-3510272, Erişim Tarihi: 19. 03. 2020.

Yeni Şafak (2020). 28 Bin Deaş'lının Çocuğu Ortada Kaldı. Https://Www.Yenisafak.Com/Dunya/ 28- Bin- Deaslinin- Cocugu- Ortada- Kaldi 3522351, Erişim Tarihi: 30. 03. 2020.

Yeniasya (2018). Suriye'de Yedi Yıllık İç Savaşın Ekonomik Bilançosu 388 Milyar Dolar. Https://Www.Yeniasya.Com.Tr/Dunya/Suriye-De-Yedi-Yillik-İc-Savasin-Ekonomik- Bilancosu-388-Milyar-Dolar 470031, Erişim Tarihi: 30. 01.2019.

Yeniçağ (2018). İngiliz YPG'li Terörist Türkiye'den Kaçmış. Https://Www.Yenicaggazetesi.Com.Tr/ İngiliz-YPGli- Terorist- Turkiyeden- Kacmis 216986h.Htm, Erişim Tarihi: 04. 03. 2020.

Yetkin, Murat (2013). Kime 'Aşırılık Yanlısı' Denir? İşte Wilcox Testi. Radikal.Http://Www.Radikal.Com.Tr/Yazarlar/Murat-Yetkin/Kime-Asirilik-Yanlisi-Denir-İste-Wilcox-Testi-1148990/, Erişim Tarihi: 02. 02.2019.

Yolculuk (2016). Portekizli YPG Savaşçısı Til Temir'de Hayatını Kaybetti. Https://Www.Gazeteyolculuk.Net/ Portekizli-YPG-Savascisi-Til-Temirde-Hayatini-Kaybetti, Erişim Tarihi: 26. 02. 2020.

YPG international, (2019). https://YPGinternational.blackblogs.org/home/ Erişim Tarihi: 20.09.2019.